

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM BÖLÜMÜ
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALI

ÖĞRENME STİLİNE UYGUN OLARAK DÜZENLENEN ÖĞRETİM
ETKİNLİKLERİNİN AKADEMİK BAŞARI, HATIRDA TUTMA DÜZEYİ VE
TUTUMLARA ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Özge ÖZBEK

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Bülent GÜVEN

Çanakkale, 2006

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Özge ÖZBEK'e ait "Öğrenme Stillerine Göre Hazırlanan Öğretim Etkinliklerinin Akademik Başarı, Hatırda Tutma Düzeyi ve Tutumlara Etkisi" adlı çalışma, jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan .....

Üye .....

Üye .....

Üye .....

Üye .....

ÖZET

Öğretim sürecinin temel amacı olan anlamlı ve kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesi büyük ölçüde öğrenenin bilinçli öğrenme çabalarına bağlıdır. Bilinçli öğrenme çabaları sözüyle anlatılmak istenen ise bireyin, neyi, niçin ve nasıl öğreneceğinin farkında olmasıdır. Bu sorulara bireyin zihninde bulacağı yanıtlar öğrendiklerinin anlamlı ve kalıcı olmasını sağlayacaktır.

Öğretmenler, sınıflarında öğrenci başarısını artırmak için ellerinden gelen tüm çabayı gösterdiklerini ancak, istenilen düzeyde bir öğrenme başarısı elde edemediklerinden yakınırırlar. Öğretmenler, ders öncesi çok iyi hazırlık yapmalarına ve öğrenme ortamlarını en iyi biçimde düzenlemelerine karşın istenilen düzeyde bir öğrenme başarısı elde edemeyebilirler. Çünkü, sınıftaki öğrenciler farklı sosyal, duygusal ve fiziksel özelliklere sahip oldukları gibi, farklı öğrenme stiline de sahiptir. Öğrenme stilleri, öğrencinin öğrenme sürecinde farklı tercihler yaparken kullandığı çok boyutlu yapılardır.

Öğretim basamaklarında sınıf ya da ders tekrarı yapan öğrencilerin sayısının azaltılması, öğrenme güçlüğü çektiğini ifade eden öğrencilerin öğrenmeye karşı olumsuz tutum geliştirmelerinin önüne geçilmesi, dönem kaybı ya da geç mezun olma nedeniyle ülke ekonomisine verilen zararın azaltılması gibi önemli sorunların çözümüne katkı sağlayacağı düşünülen bu araştırmanın bu dersin öğretimiyle ilgili çalışmalarda öğretmenlere yardım sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırma öğrenme stiline uygun olarak düzenlenen öğretim ortamının akademik başarı, hatırd tutma düzeyi ve tutumlara etkisini belirlemek amacıyla, deneme modellerinden öntest-sontest kontrol gruplu modele göre desenlenmiş ve gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya ilişkin uygulama 2005–2006 öğretim yılı bahar döneminde Çanakkale Onsekiz Mart İlköğretim Okulunda deney ve kontrol grubu olarak belirlenen 5-A ve 5-C sınıflarında gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada veri toplamak amacıyla öğrencilerin başarı düzeyini ölçmek amacıyla hazırlanan ünite başarı testi, öğrenme stillerini belirlemek amacıyla öğrenme stili envanteri, Sosyal Bilgiler dersinin öğrenme stili boyutlarındaki öğrencilerin özelliklerine göre işlenebilmesi için ders planları, ders notları ve sınıf içi etkinlikler için öğretim materyalleri geliştirilmiştir.

Araştırma ile ilgili tüm istatistiksel çözümlenelerde SPSS paket programından yararlanılmıştır. Grupların ortalama puanları ile puan dağılımlarının standart sapmaları hesaplanmıştır. Grup içi ve gruplar arası karşılaştırmalarda t testinden yararlanılmış ve anlamlılık düzeyi olarak .05 güven düzeyi belirlenmiştir.

Yapılan çözümlenelerden sonra şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stiline uygun olarak düzenlenen öğretim ortamının uygulandığı deney grubundaki öğrenciler ile geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin akademik başarıları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık oluşmuştur.
- Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stiline uygun olarak düzenlenen öğretim ortamının uygulandığı deney grubundaki öğrenciler ile geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin derse ilişkin tutumları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık oluşmamıştır.
- Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stiline uygun olarak düzenlenen öğretim ortamının uygulandığı deney grubundaki öğrenciler ile geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin hatırd tutma düzeyleri arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık oluşmuştur.

ABSTRACT

The realization of meaningful and permanent learning, which is of great significance in the process of education, to large extent, rests with the conscious learning efforts of the one who learns. However, what is meant by the conscious learning efforts is that the learner is aware of learning what and why and how it is learnt. The answers that the learner will find in his mind to these questions will make what e has leant meaningful and permanent.

Although the instructors believe they exert all they can in the classroom to promote student success, they keep complaining about the fact that they have not been able to obtain the desired learning. However well instructors prepare before lesson, whatever means and equipments they bring to the classroom, they may not attain the learning success as it has been expected. That is because the learners in the classroom have different learning styles just as they have different physical characteristics. Learning styles are the forms that the students utilize in making different choices during the learning process. The data about these forms were considered in order to determine to what extent they influence the degree of keeping something in mind, the manners and in the academic success variable and this project proposal has, therefore, been developed. The research will be carried out using control group and experimental group through experimental method.

There has been a great need for such studies that are thought to contribute to the solutions of many problems encountered in education. One such problem is financial loss in the economy of the nation caused by the students due to failure or late graduation, which requires reinvesting money on such students. Another is that the students develop an adverse attitude against learning when they have difficulty in learning. This study aims to find out how such students can be reduced to a minimum number.

This study aimed at revealing the learner attitudes toward this course, recall level and efficiency of the course to academic success with the applications of the course to academic success with the applications of the course that is carried out appropriate to field learning styles dimension in the 5th grade of the social studies course in elementary school.

The design of the study was based on experimental and control group pre / post test model. The applications related to the study was realized in the fall term of 2005-2006 academic year with the collaboration of Çanakkale Onsekiz Mart Elementary School and in the classroom of 5-A and 5-C experimental and control group respectively. Throughout the study, teaching materials were developed by the researcher considering the learning styles learners and were utilized in presenting the course.

In order to collect data, an achievement test that would evaluate learners' academic achievement, learning style inventory that would evaluate learners' learning style characteristics and lesson plan, instruction material was developed.

The data obtained were analysed by SPSS; with a significance level of .05 as the level of arithmetic mean, standard deviation, t test, percentage and differences were made use of to analyze the data.

After statistical analysis, in this research, the following results were obtained:

1. There was a significant difference between the success of control group and experimental group, experimental group being more successful than the control group.
2. There wasn't a significant difference between the attitudes of control group students and those of experimental group.

3. There was a significant difference between the retention of control group and experimental group, experimental group being more successful than the control group.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

JÜRİ ONAYI.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER	vii
TABLO ve ŞEKİL LİSTESİ	x
ÖNSÖZ.....	xi

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	1
1.1.1. İlköğretimde Sosyal Bilgiler Öğretimi.....	1
1.1.2. İlköğretimde Sosyal Bilgiler Öğretim Programı	2
1.1.3. Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrenme-Öğretme Süreci	7
1.2. Araştırmanın Amacı.....	11
1.3. Araştırmanın Önemi.....	12
1.4. Kapsam ve Sınırlılıklar	14
1.5. Tanımlar	14
1.6. İlgili Araştırmalar.....	15

İKİNCİ BÖLÜM: SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE ÖĞRENME VE ÖĞRENME STİLLERİ

2.1. Öğrenme ve Öğrenme Stili.....	27
2.2. Görsel Öğrenme Stili	32
2.3. İşitsel Öğrenme Stili.....	33
2.4. Devin/Duyumsal Öğrenme Stili.....	34

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli	39
3.2. Denekler	39
3.3. Deney ve Kontrol Gruplarının Oluşturulması.....	40
3.4. Verilerin Toplanması	43
3.4.1. Sosyal Bilgiler Dersi Görsel, İşitsel ve Devin-Duyumsal Öğrenme Stillerindeki Öğrencilere Uygun Olarak Hazırlanan Etkinlik Planları	43
3.4.2. Akademik Başarı Testleri	44
3.4.3. Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği	45
3.4.4. Öğrenme Stili Envanteri	45
3.5. Denel İşlem	50
3.6. Verilerin Çözümü ve Yorumu.....	51

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM

4.1. İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrenme Stiline Uygun Düzenlenen Öğretim Etkinliklerinin Öğrencilerin Akademik Başarılarına Etkisi.....	53
4.2. İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrenme Stiline Uygun Düzenlenen Öğretim Etkinliklerinin Öğrencilerin Tutumlarına Etkisi	55
4.3. İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrenme Stiline Uygun Düzenlenen Öğretim Etkinliklerinin Öğrencilerin Hatırda Tutma Düzeylerine Etkisi.....	58

BEŞİNCİ BÖLÜM: SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar	61
5.2. Öneriler	62

KAYNAKÇA	64
-----------------------	-----------

EKLER

EK-1 Çanakkale İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün İzin Yazısı	78
EK-2 Görsel, İşitsel, Devin / Duyumsal Öğrenme Stillerine Uygun Olarak Hazırlanan "Toplum İçin Çalışanlar" Ünitesi Etkinlik Plan Örneği	80
EK-3 "Toplum İçin Çalışanlar" Ünitesi Başarı Testi.....	97
EK-4 Öğrenme Stili Envanteri	107
EK-5 Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği.....	109
EK- 6/A Grupların Başarı Testinden Aldıkları Öntest Puanları	111
EK-6/B Grupların Başarı Testinden Aldıkları Sontest Puanları.....	112
EK-7/A Grupların Tutum Ölçeğinden Aldıkları Öntest Puanları.....	113
EK-7/B Grupların Tutum Ölçeğinden Aldıkları Sontest Puanları	114
EK-8 Grupların Denkleştirilmesinde Kullanılan Sosyal Bilgiler Karne Notları.....	115
EK-9 Öğrenme Stil Boyutlarına Uygun Olarak Hazırlanan Planları Uygulama Yönergesi.....	116
EK-10 Öğrenme Stil Boyutlarına Uygun Olarak Hazırlanan Etkinlik Planlarının Uygulanmasına İlişkin Gözlem Formu.....	118

TABLO VE ŞEKİL LİSTESİ

Tablo 1: Sosyal Bilgiler 4. ve 5. Sınıf Ders Üniteleri	4
Tablo 2: Öğrenme Stil Boyutlarına uygun Öğrenme Özellikleri	35
Tablo 3: Deneklerin Sosyal Bilgiler Dersi Karne Notlarına Göre Durumu	41
Tablo 4: Deneklerin Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puanlara Göre Durumu	41
Tablo 5: Gruptaki Deneklerin Denkleştirme Sonrası Cinsiyet ve Öğrenme Stili Özelliklerine Göre Dağılımları	42
Tablo 6: Faktör Analizi Sonucunda Faktörlere İlişkin Elde Edilen Bulgular	48
Tablo 7: Faktör Analizi Sonucunda Maddelere İlişkin Elde Edilen Bulgular	49
Tablo 8: Gruplardaki Deneklerin Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Testinden Aldıkları Öntest Puanlarına Göre Durumları	53
Tablo 9: Gruplardaki Deneklerin Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Testinden Aldıkları Sontest Puanlarına Göre Durumları	54
Tablo 10: Gruplardaki Deneklerin Deney Öncesi Uygulanan Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinden Aldıkları Öntest Puanlarına Göre Durumları	56
Tablo 11: Gruplardaki Deneklerin Deney Öncesi Uygulanan Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinden Aldıkları Sontest Puanlarına Göre Durumları...	57
Tablo 12: Gruplardaki Deneklerin Deney Sonrası Uygulanan Sosyal Bilgiler Dersi Hatırda Tutma Düzeyi Başarı Testinden Aldıkları Puanlara Göre Durumları	58
Şekil 1: Scree Sınaması	47

ÖNSÖZ

Günümüzde öğrencilerin öğrenme sürecinde daha etkin olmaları üzerinde önemle durulmaktadır. Bilgi çağında yaşayan bireylerin, bilgiye ulaşma yollarını bilmeleri ve bu bilgileri kullanabilmeleri gereklidir. Bu da öğrenmeyi öğrenme sürecinde önemli bir kavram olan öğrenme stilleri kavramını öne çıkartmaktadır. Öğrencilerin öğrenmeyi öğrenebilmeleri için, öncelikle kendi öğrenme stilleri ile ilgili bilgi sahibi olmaları gereklidir. Eğer bireylerin öğrenme stillerinin ne olduğu belirlenebilirse, öğrenmelerini kolaylaştıracak yöntem ve teknikler kendilerine kazandırılabilir. Bu sayede öğretmen öncelikle kendisi, sonra da öğrenciler için uygun öğretim ortamı oluşturabilir.

Bu araştırma ile öğrenme stiline uygun olarak düzenlenen öğretim ortamının akademik başarı, hatırd tutma düzeyi ve tutumlara ne ölçüde etkisi olduğu belirlenmeye çalışılmış ve elde edilen bulgulara dayalı olarak çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Bu araştırmanın gerçekleşmesinde birçok değerli insanın yardım ve katkıları olmuştur. Tümüne teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Öncelikle araştırmamın gerçekleşmesi sürecinde bana sürekli rehberlik eden, her aşamada büyük katkı ve yardımlarını gördüğüm, değerli danışman hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Bülent Güven'e sonsuz saygı ve minnet duygularımı sunarım.

Yüksek lisans ders sürecimde kaybettiğimiz saygıdeğer hocamız Prof. Dr. Suzan Erbaş'ı da şükranla anarım.

Araştırmamın çeşitli aşamalarında uzman görüşüne başvurduğum hocam sayın Doç. Dr. Ahmet Aypay'a, ayrıca Dokuz Eylül Üniversitesi öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Hülya Hamurcu'ya, Anadolu Üniversitesi öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Meral Güven'e, Çukurova Üniversitesi öğretim üyesi Özlem Kaf Hasırcı'ya, Gazi Üniversitesi öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Gülay Ekici'ye, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Öğr. Gör. Altay Eren'e, Gazi Üniversitesi Arş. Gör. Ebru Kılıç'a sonsuz teşekkür ederim.

Araştırmaya konu edilen yaklaşımı Onsekiz Mart İlköğretim Okulu 5-A sınıfında büyük bir istek ve heyecanla uygulayarak araştırmaya büyük emek ve katkıları geçen öğretmen Sebahattin etin'e içten teşekkürlerimi sunarım. Çalışmamın uygulama boyutunda deney grubu olan Çanakkale Onsekiz Mart İlköğretim Okulu 5-A sınıfı öğrencilerine teşekkür borçluyum.

Çalışmamın her aşamasında benden yardımlarını ve desteklerini eksik etmeyen, her türlü sıkıntıda yanımda olan çok sevdiğim ev arkadaşlarım Sibel ve Ayşe Alp'e teşekkür ederim.

Tüm hayatım boyunca bana destek olan, araştırmamın başlangıcından bitimine kadar benden maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen, bana sevgi ve sabırlarıyla güç veren, üzerimde büyük emekleri olan fedakar annem şaziment Özbek'e, babam Aydoğın Özbek'e, ağabeyim Devrim Özbek'e ve değerli eşi Duygu Özbek'e teşekkürü bir borç bilirim.

anakkale, 2006

Özge ÖZBEK

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Araştırmanın bu bölümünde; araştırmanın problem durumunun kavramsal temelini oluşturan “İlköğretimde Sosyal Bilgiler Öğretimi” ve “İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı” başlıkları ele alınmaktadır.

1.1.1. İlköğretimde Sosyal Bilgiler Öğretimi

İlköğretim çağı, çocukların en meraklı, en araştırmacı oldukları, bununla birlikte kalıcı özelliklerin kazandırıldığı, insan yaşamının en önemli dönemlerinden biridir. Çocukların en çok merak ettikleri, en çok soru sordukları konuların başında yakın çevresinde bulunan doğa, çeşitli varlıklar ve olaylar gelmektedir. Bu soruların yanıtlanmasında İlköğretim programında yer alan derslerin her birinin rolü vardır.

İlköğretimin temel amaçlarından biri her çocuğa iyi bir vatandaş olması için gerekli bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmaktır. İlköğretimde okutulan her derse, Milli Eğitimin amaçlarına ulaştıracak birer araç olarak bakılır. Bu derslerden biri de Sosyal Bilgilerdir.

Sosyal Bilgiler dersi, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olmak amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren;

insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir (MEB, 2005).

Sosyal Bilgiler, ilköğretim okullarında iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirmek amacıyla, Sosyal bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak öğrencilerin toplumsal yaşamla ilgili beceri, tutum ve değerlerin kazanıldığı bir çalışma alanı olarak bilinmektedir. Nitekim Çağlar (1992), Sosyal Bilgileri çeşitli Sosyal Bilim disiplinlerinden ilköğretim amaçlarına ve çocukların seviye ve ilgilerine uygun olan konuların seçilerek iç turtalılığı olan bir yapı halinde bir araya getirmesiyle oluşan bir ders şeklinde tanımlarken; Sönmez, (1998) ise Sosyal Bilgileri, toplumsal gerçekle kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bunun sonucunda elde edilen dirik bilgiler bütünü olarak tanımlamaktadır.

1.1.2. İlköğretimde Sosyal Bilgiler Öğretim Programı

Türk eğitim tarihinde Sosyal Bilgiler kapsamına giren konu ya da özelliklerin, islamiyetten önce toplumsal yaşama ilişkin kuralların, gelenek-göreneklerle inanç sisteminin içinde verilirken, islamiyetten sonra İslam dininin esaslarına da dayanılarak verilmeye çalışıldığı görülür (Akyüz, 1997).

Cumhuriyet dönemine gelindiğinde, 1926, 1930, 1936, 1948, 1962, 1968, 1989, 1993, 1998, 2005 yıllarında ilköğretimle ve Sosyal Bilgilerle ilgili çeşitli düzenleme çalışmalarının gerçekleştirildiğine tanık olunmaktadır. Türkiye’de Sosyal Bilgiler adıyla bir dersin okutulmaya başlaması ise, 1952 yılında ilköğretmen okulları programıyla gerçekleşmiştir. Bu programda Tarih, Coğrafya, Yurttaşlık Bilgisi adlarıyla okutulmakta olan dersler, Sosyal Bilgiler çatısı altında toplanmıştır. Yine aynı yıl toplanan V. Milli Eğitim Şurasında da ilk ve ortaokullarda aynı derslerin Sosyal Bilgiler adıyla okutulması kararlaştırılmışsa da, bu karar ancak 10 yıl sonra 1962’de İlköğretim Program

Taslağında “Toplum ve Ülke İncelemeleri” adı ile pilot uygulamalara konmuştur (Sözer, 1998).

Sosyal Bilgiler dersinin bu adla resmi olarak ilköğretim programında yerini alması ise, ancak 1968 yılında uygulamaya konulan ilköğretim programıyla gerçekleşmiştir. Bu program, Sosyal Bilgiler dersinin dördüncü ve beşinci sınıflarda haftada beşer saat olarak okutulması esasını getirmiştir. İlköğretim okullarında 2005–2006 öğretim yılına kadar 2 Nisan 1998 tarih ve 2487 sayılı Tebliğler dergisinde yayımlanarak yürürlüğe giren Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı uygulanmıştır. Halen uygulanmakta olan ilköğretim okulu Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı ise 4 ve 5. sınıflarda haftada üçer ders saati olmak üzere, her sınıf için toplam 36 haftada 108 saatlik bir ders süresi öngörülerek hazırlanmış ve 2005–2006 öğretim yılından itibaren tüm Türkiye’de resmen yürürlüğe konmuştur (MEB, 2005).

Sosyal Bilgiler dersi ilköğretimin birinci basamağında 4. ve 5. sınıflarda mihver ders olarak, diğer bir deyişle, diğer konu alanlarının çevresinde olduğu, merkezdeki bir konu alanı olarak okutulmaktadır. Bunun nedeni, konu alanları arasındaki ilişkiyi öğrencilerin görmelerini sağlamaktadır. Bu dersin ünitelerinin dağılımına baktığımızda dördüncü sınıfta sekiz üniteye yer verildiği görülür. Bunlar; “Herkesin Bir Kimliği Var”, “Geçmişimi Öğreniyorum”, “Yaşadığımız Yer”, “Üretimden Tüketime”, “İyi ki Var”, “Hep Birlikte”, “İnsanlar ve Yönetim”, “Uzaktaki Arkadaşlarımız’dır”. Beşinci sınıfta da sekiz ünite yer almaktadır. Bunlar da programdaki sıraya göre şöyledir; “Haklarımızı Öğreniyorum”, “Adım Adım Türkiye”, “Bölgemizi Tanıyalım”, “Ürettiklerimiz”, “Gerçekleşen Düşler”, “Toplum İçin Çalışanlar”, “Bir Ülke, Bir Bayrak”, “Hepimizin Dünyası’dır”. Dördüncü ve beşinci sınıflarda her ünitenin kazanım ve ayrılması gereken ders saati sayıları da programda yer almaktadır (MEB, 2005). Tablo 1/A’da bu dağılım görülmektedir.

Tablo 1. Sosyal Bilgiler 4. ve 5. Sınıf Ders Üniteleri

4. Sınıf Üniteleri	Kazanım Sayısı	Öngörülen Ders Saati Sayısı
Herkesin Bir Kimliği Var	6	12
Geçmişimi Öğreniyorum	5	15
Yaşadığımız Yer	7	15
Üretimden Tüketime	7	15
İyi ki Var	6	12
Hep Birlikte	5	12
İnsanlar ve Yönetim	4	15
Uzaktaki Arkadaşlarım	4	12
5. Sınıf Üniteleri		
Haklarımı Öğreniyorum	4	12
Adım Adım Türkiye	5	15
Bölgemizi Tanıyalım	7	15
Ürettiklerimiz	7	15
Gerçekleşen Düşler	6	12
Toplum İçin Çalışanlar	5	12
Bir Ülke, Bir Bayrak	5	15
Hepimizin Dünyası	6	15

Kaynak: İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı, 2005

Bu dersin eğitim ve öğretiminde dikkat edilmesi gereken hususlar ise Sosyal Bilgiler dersi programının açıklamalar bölümünde aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir (MEB, 2005).

1. Etkili ve sorumlu Türk vatandaşı yetiştirmek amacıyla tasarlanmış Sosyal Bilgiler üniteleri; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimler ve vatandaşlık bilgisi açılarından çok yönlü olarak ele alınmaktadır. Öğretmen de konuları çok yönlü olarak işlemelidir. Örneğin, Türkiye'nin coğrafi bölgeleri ele alınırken, Millî Mücadele yıllarında bu bölgedeki faaliyetlere yer verilerek, coğrafya, tarih ve vatandaşlık konuları ile ilişkilendirilerek, millî bilinç ve tarih duyarlılığı oluşturulmaya çalışılmalıdır. Benzer şekilde edebî ürünler ve yazılı materyallerden (efsaneler, destanlar, masallar, atasözleri, halk hikayeleri, türküler ve şiirler vb.) yararlanılarak, sosyal bilgiler, edebiyat ve coğrafya kaynaştırılmalı, öğrencilere vatan sevgisi kazandırılmalıdır.

2. Programda belirlenmiş kazanımlara yönelik konu sıralaması yapılmamıştır. Programda kazanımların öngördüğü bir içerik sınırlaması söz konusudur. Öğretmen kazanımları gerçekleştirmesi koşuluyla; çevre özelliklerini, öğrenci grubunun ilgilerini, ihtiyaçlarını, beklentilerini, hazır-bulunmuşluk düzeylerini ve dolayısıyla da ön bilgilerini dikkate alarak, Türk millî eğitiminin genel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda uygun çıkış noktaları, uyarıcı ve pekiştirici unsurlarını kullanarak çerçevesi belirlenmiş olan içeriğe bağlı oluşturacağı alt başlıklar etrafında hareket etmelidir. Çevresel etkiler ve grubun sözü edilen özellikleri açısından

gerektiğinde, güncellik ilkesi gözetilmek kaydıyla ünite sürelerinde değişiklik yapılabilir. Öğretmen, geçmiş, bugün ve gelecek düşünüldüğünde, bütün insan faaliyetlerini kapsayacak şekilde seçilmiş olan dokuz öğrenme alanının, birden fazla disiplini içerdiğine, “zaman, süreklilik ve değişim” öğrenme alanının, diğer sekiz öğrenme alanıyla birlikte değerlendirildiğine dikkat etmelidir.

3. Öğretmen, “sosyal bilimler olarak sosyal bilgiler” ve “yansıtıcı düşünme olarak sosyal bilgiler” anlayışlarına önem vermelidir. Öğrencilere, sosyal bilimcilerin (coğrafyacının, tarihçinin, vb.) bilimsel yöntemleri sezdirilmelidir. Öğretmen, okulun içindeki ve dışındaki olaylardan yararlanarak, öğrencileri sık sık gerçek hayat problemleri ve çelişkili durumlarla karşılaştırmalı ve karşılaştıkları sosyal problemler üzerine yansıtıcı düşüncelerini sağlamalıdır. Tarih konuları da öğrencilere bir problem olarak sunulmalıdır. Örneğin, “TBMM’nin Açılışı” konusunda, “Atatürk, 1920’de kurulan yeni devletin malî kaynakları problemini nasıl çözdü?” problemi ortaya atılabilir. Burada önce, bir devletin gelir kaynakları ile ilgili öğrencilerin görüşleri alınmalı, sonra veri ve kaynak toplamalarına yardım edilmeli, görüşleri test edilmeli ve tartışmaya teşvik edilmeli, daha sonra da öğrencilerin bir rapor yazmaları sağlanmalıdır.

4. Son yıllarda bazı eğitimciler tarafından “genişleyen çevreler” programına yönelik haklı ve yerinde eleştiriler yapılmaktadır. Örneğin 8–13 yaşlarındaki çocukların yakından uzağa ilkesinin tersine Çin Seddi, Piramitler, dünyanın en uzun, en kilolu, en yaşlı insanı gibi konularla ilgilendiği görülmüştür. Bu yüzden ünitelerin sıralanması “yakından uzağa” ilkesine göre yapılırken, “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanı ile öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınmalıdır.

5. Üniteler işlenirken doğrudan verilecek beceriler üzerine alıştırmalar yapılmalıdır. Dokuz temel becerinin yanı sıra, öğrencilerin zaman ve kronolojiyi algılama, mekânı algılama, değişim ve sürekliliği algılama ve sosyal katılım gibi sosyal bilgiler becerilerini kazanmalarını üzerinde özellikle durulmalıdır. Bu beceriler alt aşamaları ile birlikte öğretmen kılavuzunda verilmiştir. Kaynak kullanımı ve kanıt değerlendirmeye dayalı sosyal bilgiler eğitiminde öğrencilerin sebep-sonuç ilişkisi kurmaları ve kanıta dayalı akıl yürütmeleri sağlanmalı, kanıtların sınırlılıkları ve tarihin farklı yorumlarının olabileceği fark ettirilmelidir.

6. Öğretmen, öğrencilerin disiplinlere ait yapısal kavramları öğrenmelerine dikkat etmelidir. Öğrencilerin, çizdikleri kavram haritalarından yararlanarak, kavram yanılgıları varsa, düzeltmelerine yardımcı olmalıdır.

7. Programdaki değerler, bir örnek olaydan ya da öyküden hareketle, değerleri açıklamak, ahlâkî muhakeme ve değer analizi şeklinde verilmelidir.

8. Öğretmen, programda üç türlü ilişkilendirme ile karşılaşmaktadır. Bunlar, üniteler arası ilişkilendirme, dersler arası ilişkilendirme ve ara disiplinlerle ilişkilendirmedir. Programda üniteler arası ve dersler arası ilişkilendirme açıklamalar bölümünde yer alırken, ara disiplinlerle ilişkilendirme tabloları programın devamında yer almaktadır. Sınıf öğretmeni, 4 ve 5. sınıflarda Sosyal Bilgiler dersinde sık sık bu ilişkileri öğrencilerin kurmasına yardımcı olmalıdır. 6, 7 ve 8. sınıflarda dersin öğretmenleri diğer branş öğretmenleriyle toplantı yaparak planlarını oluşturmalarıdır.

9. Öğretmen, okulun bulunduğu çevreye göre programdaki etkinlik örneklerini seçmeli ya da kendisi etkinlik hazırlamalıdır. Olguları ve olayları aktarmak ya da öğrencilere ders kitaplarını ezberletmek yerine, aktif öğrenme etkinliklerini uygulamalıdır. Yeni etkinlikler tasarlanırken, dersin 17 genel amacı, ünite kazanımları, farklı öğrenme stilleri ve zekâ türlerine sahip öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları göz önüne alınmalıdır. Öğretmen bilgi dağıtıcı rolü yerine,

öğrencilerinin anlam kurmalarına yardımcı rolünü benimsemelidir. Öğrencileri düşündürücü ve açık uçlu sorularla sorgulamaya teşvik etmelidir. Öğretmen soru sorduktan sonra, 2-3 dakika beklemelidir. Öncelikle küçük veri kırıntıları ve olgu koleksiyonları yerine, öğrencilerin büyük fikirler, temalar ile karşılaşmalarına yönelik, becerileri ve değerleri geliştirici etkinlikler seçebilir. Örneğin, I. Dünya Savaşı'na, Milli Mücadele'ye ve II. Dünya Savaşı'na siyasal, ekonomik ve kültürel açılarından topluca bakılabilir. Öğretmen, önce bu savaşa ilişkin öğrencilerin ön bilgilerini saptamalı, öğrencilerin olguları birbirinden ve ders kitaplarından öğrenebileceği bir ortam sağlamalıdır. Öğretmen öğrencilerin, bu savaşları, benzerlik ve farklılıklar açısından analiz etmelerine çalışır. Öğrencilerin erken yaşlardan itibaren bireysel ya da grup olarak birincil ve ikincil kaynaklar üzerinde çalışarak, kendi anlayışlarını sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturmalarına yardımcı olmalıdır. Oluşturmacı sınıfın gerçek anlamda demokrasinin yaşandığı bir yer olduğu unutulmamalıdır. Bu şekilde öğrenciler demokratik beceri ve değerlere sahip, bilimsel düşünmeye açık, insan haklarına saygılı, işbirliği içinde çalışabilen, cumhuriyet sevgisi gelişmiş, haklarını bilen ve sorumluluk sahibi Türk vatandaşları olarak yetişebilir.

10. Millî ve dinî bayramlar, mahallî kurtuluş ve kutlama günleri, önemli olaylar, belirli gün ve haftalardan yararlanarak, öğrencilerin tarihsel duyarlılığı geliştirilmelidir. Öğretmen, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı, Kurtuluş Savaşı'nda bir zaferin ya da Türk İnkılabı ile ilgili herhangi bir olayın yıl dönümü, Ankara'nın başkent olması gibi olayların yıl dönümlerinde Atatürk'ün kişilik özelliklerini, inkılaplarını, ilkelerini ve düşüncelerini anlatmalıdır. Öğretmen, Atatürk'ün "Türk, ögün, çalış, güven", "Ne mutlu Türküm diyene!" ve "Yurtta sulh, cihanda sulh" gibi sözlerinden hareketle, Türklerin tarihte oynadıkları rolü; askerlik, idare, hukuk, bilim, fen ve sanat alanında insanlığa hizmetlerini göstermelidir. Öğrencilerin, Türk milletine, Türk bayrağına, Türk ordusuna ve vatanına hizmet eden kişilere sevgi, saygı ve takdir duygularını geliştirmelidir. Öğrenciler, yazılı ve görsel basın tarafından güncel konuların ve haberlerin etkisi altındadır. Öğrencilerin zihinlerinin güncel meselelerle meşgul olduğu zamanlarda ve dönem başında planlanmış dersin pek verimli olmadığı durumlarda, öğretmen "güncellik ilkesinden" hareket etmeli, fırsatları değerlendirmelidir. Güncel konular, öğrencilere iş ve proje olarak verilmelidir.

11. Öğretmen, inceleme gezilerine önem vermelidir. Bu geziler pazar yerine, resmî dairelere, fabrikalara, sergilere, arkeolojik kazılara, atölyelere, müzelere ve tarihî mekânlara (tarihî yapılar, müze-kentler, savaş alanları) yönelik olabilir. Bu geziler, yalnızca eğlenceli bir gün geçirme olarak düşünülmemeli, her aşaması planlanmalı ve değerlendirilmelidir. Öğrenciler için çalışma kağıtları hazırlanmalı ya da müzelerin çalışma kağıdı kullanılmalıdır. Öğrencilerin doğal ve tarihî çevreyi koruma bilinci edinmeleri, sanat zevki ve estetik duygularını geliştirmeleri sağlanmalıdır. Tarihî bir kişilikten söz ediliyorsa, bu kişi de okulun bulunduğu çevrede doğmuş, bulunmuş ya da ölmüş ise bu yönden değerlendirilmelidir. Bu kişinin medrese, cami, kütüphane, imaret, han, türbe, mahalle, sokak ve ev gibi herhangi bir eserde kitabesi varsa, bu kişi ve eserleri ile ilgili öğrencilere araştırma projeleri verilebilir. Öğretmen, sınıfta ya da müzede drama etkinlikleri ile geçmiş yaşantıların canlandırılması ve öğrencilerin tarihî kişilikler ile empati kurmasını sağlamalıdır. Öğrencilere verilen ödevler gerçek (otantik) hayat problemlerinden seçilmelidir. Örneğin, antik bir şehirden asfalt karayolu geçirilmek isteniyor. "Siz bu şehrin neden korunması gerektiğini açıklayan dilekçe yazınız". "Ya da TRT için çalışan bir program yapımcısıyınız. Safranbolu evleri ile ilgili bir belgesel yapmanız isteniyor. Bu belgeselin senaryosunu yazınız." Bu tür etkinliklerle öğrencilerin dinleme, okuma, konuşma ve özellikle yazma becerileri geliştirilmelidir.

12. Öğretmen, öğrencileri millî, ahlâki, insanî, manevî, kültürel değerler bakımından besleyici; demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve

sorumluluklarını yerine getirmede yol gösterici olmalıdır. Ayrıca, ders konularını sevdirci roman, tarihî roman, hikâye, hatıra, gezi yazısı, şiir ve fıkra gibi edebî ürünleri okumaya teşvik etmelidir.

13. Öğretmen fotoğraflar, haritalar, filmler, CD-ROM'lar, tarih ve sosyal bilgiler benzeşim (simülasyon) programları, çoklu ortam (multimedya) ve hipermedya gibi araçlar; telekomünikasyon hizmetlerini (internet gibi) olanakları ölçüsünde sosyal bilgiler dersinin bir parçası yapmalıdır. Gezi düzenleyemediği alanlara, sınıf içinde internet yardımıyla, sanal alan gezileri yaptırmalıdır.

14. Öğretmen, ünitenin yapısına uygun olan değerlendirme araç ve yöntemlerini seçmelidir. Öğretmen, değerlendirmenin, öğrenmenin ayrılmaz bir parçası olduğunu bilmelidir. Sadece öğrenme ürününü değil, öğrenme sürecini de değerlendirmelidir. Değerlendirmede geleneksel yöntemlerle, alternatif değerlendirme yöntemlerini birlikte kullanılmalıdır. Bu değerlendirme yöntemleri ve araçları; gözlem, performans ödevleri, görüşmeler, öz değerlendirme ölçekleri, öğrenci ürün dosyaları (portfolyo), projeler, posterler, çoktan seçmeli, eşleştirmeli, boşluk doldurmalı, açık uçlu sorulardan oluşan testlerdir. Öğretmen, geleneksel değerlendirme araç ve yöntemlerini kullandığında öğrencilerde iraksak düşünmeye yol açan özellikle iraksak sorular sormalıdır. Bazı öğrenciler grup tartışmalarında sessizdir. Fakat çok iyi kompozisyon yazar ya da resim yapar, bazıları çok iyi sunuş yapar; fakat yazıya dökemez. Görüldüğü gibi, çok değişik ölçme araçlarının kullanılması öğrencilere öğrendiğini gösterme şansı vermektedir. Öğrenciler etkinlikler çerçevesinde fotoğraf, resim, proje, poster, şarkı sözü, powerpoint sunusu, maket gibi ürünler yapabilmeli ve bunlar aileleri ve çevreleriyle paylaşmak üzere sergilenmelidir.

1.1.3. Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrenme-Öğretme Süreci

Davranış değiştirmenin hangi etkinlikler yoluyla ve nasıl gerçekleştirileceği öğrenme ve öğretme süreci ile doğrudan ilişkilidir. Öğretim etkinliklerinin sonunda insanlara yeni davranışlar kazandırılmaktadır. Öğrenme-öğretme süreci ile öğrencilere istenilen davranışları kazandırmak amacıyla hangi yöntem ve tekniklerin kullanılacağı, hangi araç ve gereçlerden yararlanılacağı ve bu arada öğretmen ve öğrencilerin neler yapmaları gerektiği en belirgin şekilde ortaya konulmalıdır. Öğrencileri istedik davranışlara ulaştırmak amacıyla düzenlenen öğrenme-öğretme durumları içinde öğrenmeyi gerçekleştirirken çeşitli öğrenme stratejileri, yöntem ve teknikler ile araç-gereçlere ihtiyaç duyulur. Bunlar öğrenme-öğretme sürecinde bireylerin öğrenmelerini kolaylaştıran yardımcıları olarak görev yapmaktadır (Güven, 2003).

Öğrenme-öğretme sürecinde kullanılacak çok sayıda öğrenme-öğretme stratejisi vardır. Bunlardan en yaygın olarak kullanılan stratejiler Sunuş Yoluyla

Öğretim, Buluş Yoluyla Öğretim ve Araştırma, İnceleme Yoluyla Öğretim stratejileridir (Demirel, 2000). Herhangi bir konu ile ilgili ön öğrenmelerin yeterli olmadığı ve konunun yeni öğrenilmeye başlandığı durumlarda Sunuş Yoluyla Öğretim stratejisi öğrenmeyi etkili olarak sağlamaktadır (Senemoğlu, 2004). Planlanmamış doğal bir ortamda oluşan kavramları, ilkeleri ya da problemin çözümünü bireyin kendi bulması, bireydeki düşünme yeteneğini geliştirmek ve kalıcı öğrenmeyi sağlamak amacıyla ise Buluş Yoluyla Öğretim stratejisi kullanılmaktadır (Hesapçıoğlu, 1998).

Sunuş ve buluş yoluyla öğretim stratejilerinin yanı sıra Araştırma, İnceleme Yoluyla Öğretim stratejisinde ise öğrenci problem çözmeye dayalı bir öğretim süreciyle karşılaşır (Demirel, 2000). Bu da öğrencinin hem ders kapsamında hem de yaşamı boyunca kendisini ilgilendiren problemin çözüm yollarını öğrenmesinde önemli bir yer tutar.

Yaşam boyu öğrenen, edindiği bilgi ve beceriyi yaşama geçiren bireylerin yetiştirilmesinde öğretim yöntem ve teknikleri de büyük önem taşımaktadır. Çağın gerektirdiği donanımlara uygun hedefler belirlenmiş olsa bile bu hedefleri tamamen geleneksel uygulamalarla gerçekleştirmek olanaklı değildir. Öğrenme süreçlerinde, öğrencilerin düşüncelerini, araştırmalarını, sorun çözmelerini, edindikleri bilgi ve beceriyi yeniden yapılandırıp yaşama geçirmelerini destekleyen yöntem ve teknikler işe koşulmalıdır. Uygun yöntem ve teknikler kullanılmadıkça en doğru ve en yararlı düşünceler bile kuramda kalabilir. Açıkgöz (2003) öğretimde anlatım yönteminin olanaklı olduğu kadar az kullanılması gerektiğini belirtmektedir. Anlatım yönteminin bazı yöntemlerle karşılaştırılması da bu görüşü destekleyici sonuçlar ortaya koymaktadır.

Sunuş yoluyla öğretimin kullanıldığı, öğretmenin etkin görev aldığı ortamlarda düz anlatım, soru-yanıt, gösteri gibi yöntem ve teknikler kullanılmaktadır. Öğrenme ortamlarında açıkoturum, grup çalışması, tartışma gibi yöntem ve teknikler kullanılması

sınıf içi iletişimin sağlanması açısından son derece yarar sağlamaktadır. Aynı zamanda bilgisayar destekli öğretim, modüler öğretim, programlı öğretim gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması öğrencilerin bireysel olarak öğrenmesinin gelişmesi bakımından da önemlidir. Yaşantıya dayalı öğretimin kalıcı olduğu düşünüldüğünde laboratuvar yöntemi, rol oynama, drama ve oyun öğrenme için etkili yöntem ve tekniklerdir.

Öğrenme-öğretme sürecinin başarıyla gerçekleşmesi için öğretim stratejilerini, yöntem ve teknikleri tek başına kullanmak yeterli değildir. Bu nedenle, öğretimin araç ve gereçlerle desteklenmesi gerekir. Öğretim sürecinde kullanılan araç ve gereçlerin, öğrenme zamanından ekonomi sağladığı, öğrenmeyi bireyselleştirdiği, öğretimin niteliğini yükselttiği, öğretimi daha verimli ve zevkli kıldığı ileri sürülmektedir (Yaşar, 2001).

Öğrenme-öğretme sürecinde öğrencilerin öğrenme stillerindeki farklılıklar nedeniyle öğretmenin sunduğu öğretimden etkilenme biçimleri farklı olduğundan, tüm öğrencilerde aynı öğrenme düzeyi gerçekleşemez (Sağlam, 2001).

Öğretmen merkezli sınıflardan öğrencinin etkin olduğu sınıflara doğru yaşanan gelişmeler ile birlikte öğretmenin öğrenme-öğretme süreçlerindeki rolünde önemli değişiklikler olmuştur. Öğretmen kendi kararlarını uygulamak yerine öğrencilere yol göstererek, önerilerde bulunarak, gerekli durumlarda açıklama yaparak öğrencilerin gelişimlerini gözlemektedir. Öğrenme sürecinin sorumluluğunun öğrencide olması öğretmenin sorumluluğunun bittiği anlamına gelmemelidir.

Sınıf ortamında öğrencileri etkin duruma getirmek ve sınıfta katılım düzeyini artırmak için yararlı olabilecek etkinlikler kimi araştırmalara konu olmuştur. Bu çalışmalardan, Rosenshine ve Stevens'ın (1986) öğrenme sürecinde öğrencinin katılım düzeyini artırmak amacıyla getirdikleri öneriler şöyle sıralanabilir (Akt: Selçuk; 2001):

- Öğrencilerin kendi kişisel ve akademik gereksinimlerine öğretmenin iznini almak zorunda kalmaksızın ulaşmalarını sağlamak
- Yeterli esnekliği olan bir kurallar sistemi oluşturmak
- Öğrencilerin çalışmalarını gözlemek ve öğrenci gelişimi konusunda düzenli kayıtlar tutarak süreci izlemek
- Öğrenciler bağımsız olarak çalışırken, ilgi çekici ve öğretmenin talimatları olmaksızın tamamlanabilecek kadar anlaşılabilir ödevler yöneltmek
- Öğretim için sınıfı organize etmek ve yönlendirmeler yapmak gibi etkinlikleri azaltmak
- Grup çalışması, etkinlik kitapları, kişisel ödevler ve projelerin kullanımını artırmak

Borich (1999) ise, öğrencilerin öğrenme sürecine etkili bir şekilde katılımı için gerekli olan eylemleri şöyle sıralamaktadır:

- Yargılayıcı bir ortam oluşturmadan geri bildirim için fırsatlar sunmak,
- Öğrenme sürecinde ilgiyi sürdürmek ve dikkati arttırmak için bireyselleştirilmiş ve öz yönlendirmeli etkinlikler kullanmak,
- Anlamlı sözel övgüler kullanmak,
- Gelişmeyi sağlamak için gerekli yönetimi sağlamak (Aktaran: Selçuk; 2001).

Sosyal Bilgiler dersinde, bilgi öğrencinin kendisi tarafından yapılandırılmalıdır. Karar verici olarak öğrencilerin yetiştirilmesinde bilginin, bir amaç olarak değil, bir problemin çözümünde araç olarak edinilmesi sağlanmalıdır.

Bireyin toplumsal yaşamla ilgili temel davranış bilgilerine ağırlık veren Sosyal Bilgiler dersi, bireylerin içinde yaşadıkları toplumun demokratik yaşamın getirdiği, tutum

ve niteliklerin oluşturulduğu bunun yanında iyi bir yurttaş ve iyi bir dünya insanı olma davranışlarının kazandırıldığı bir derstir (Delen, 1998).

Öğrencilerin her yönden kendilerini geliştirebilecekleri bu dersin işlevselliğini artırmak ve önemini ortaya çıkmasını sağlamak amacıyla sonraki başlıklarda açıklanmış olan öğrenme stillerinin öğretmenler tarafından iyi bir şekilde bilinmesi, sınıftaki öğrencilerin öğrenme özelliklerine ilişkin dağılımının ortaya çıkarılması ve öğrenme özelliklerine göre uygun öğretim etkinliklerinin sunulması amaçlara ulaşmada önemli kolaylıklar sağlayacaktır. Öte yandan, öğrencilerin akademik başarılarında, hatırd tutma düzeylerinde ve derse yönelik tutumlarında yukarıda sözü edilen öğrenme stillerine uygun öğretim etkinlikleri uygulamanın nasıl bir etki yapacağı konularının araştırılması göz ardı edilmemelidir. Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stillerine uygun etkinlikler sunmanın, akademik başarı, hatırd tutma düzeyi ve tutumlar üzerindeki etkisini sınavan araştırma, sözü edilen bu gereksinimlerden kaynaklanmıştır.

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı İlköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde, öğrencilerin öğrenme stiline uygun olarak düzenlenen öğretim etkinliklerinin akademik başarı, hatırd tutma düzeyi ve tutumlara olan etkisinin belirlenmesi araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır. Temel amaca bağlı olarak aşağıdaki hipotezler sınavmıştır:

1. İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stiline uygun düzenlenen öğretim etkinliklerinin uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin akademik başarı düzeylerinde deney grubu lehine anlamlı derecede farklılık oluşmuştur.
2. İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stiline uygun düzenlenen öğretim etkinliklerinin uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretimin

uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin derse ilişkin tutumlarında deney grubu lehine anlamlı derecede farklılık oluşmuştur.

3. İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stiline uygun düzenlenen öğretim etkinliklerinin uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin hatırd tutma düzeylerinde deney grubu lehine anlamlı derecede farklılık oluşmuştur.

1.4. Araştırmanın Önemi

Öğretim sürecinin temel amacı olan anlamlı ve kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesi büyük ölçüde öğrenenin bilinçli öğrenme çabalarına bağlıdır. Bilinçli öğrenme çabaları sözüyle anlatılmak istenen ise bireyin, neyi, niçin ve nasıl öğreneceğinin farkında olmasıdır. Bu sorulara bireyin zihninde bulacağı yanıtlar öğrendiğinin anlamlı ve kalıcı olmasını sağlayacaktır.

Öğretmenler sınıflarında öğrenme başarısını artırmak için ellerinden gelen tüm çabayı gösterdiklerine inanmalarına rağmen, istenilen düzeyde bir öğrenme başarısı elde edememekten sürekli yakınırılar. Öğretmenler ders öncesi çok iyi hazırlık yapsalar, öğrenme ortamlarında çok çeşitli araç-gereç getirseler de istenilen düzeyde bir öğrenme başarısı elde edemeyebilirler. Çünkü, sınıftaki öğrenciler farklı fiziksel özelliklere sahip oldukları gibi, farklı öğrenme stiline de sahiptir (Güven, 2003). Öğrenme stilleri, öğrencinin öğrenme sürecinde farklı tercihler yaparken kullandığı çok boyutlu yapılardır (Eren, 2002).

Öğrenme stilleri öğrenmede önemli bir değişken olmasına rağmen, literatür incelendiğinde Türkiye’de bu konuda çok az sayıda araştırma yapıldığı görülmektedir (Ekici, 2002; Kılıç ve Karadeniz, 2004; Babadoğan, 1994; Aşkar ve Akkoyunlu, 1993). Eğer bireylerin öğrenme stillerinin ne olduğu belirlenebilirse, öğrenmelerini kolaylaştıracak yöntem ve teknikler kendilerine kazandırılabilir. Böylece, öğretmen

öncelikle kendisi, sonra da öğrenciler için uygun öğretim ortamı oluşturabilir. Özellikle ilköğretim öğrencilerinin öğrenme özellikleri dikkate alındığında, bu basamaktaki öğrencilerin öğrenme stiline uygun öğretim etkinlikleri uygulamanın akademik başarı, hatırd tutma düzeyi ve tutumlara etkisinin ne derece olduğunun araştırılması ve ortaya çıkacak sonuçların bu alanda görev yapmakta olan öğretmenlerle paylaşılması oldukça önemli görülmektedir.

Kimi öğrenciler tarafından seilmeyen, sıkıcı bir ders olarak ifade edilen Sosyal Bilgiler dersine karşı öğrencilerin olumsuz tutum geliştirmelerinde strateji, yöntem ve tekniklerin oldukça önemli bir rolü vardır (Güven, 2003). Kendisine ve ailesine, çevresindeki diğer insanlara, yasalara ya da devlete karşı görev ve sorumluluklarının neler olduğunun ve özellikle toplumsal çevresine etkin bir biçimde nasıl uyum yapacağını öğretildiği (Anıl, 1999) Sosyal Bilgiler dersinde, öğretmen merkezli öğretim uygulanması, uygun öğrenme ortamının hazırlanmaması, öğrencilerin öğrenme özelliklerinin dikkate alınmaması gibi nedenlerle derste istenilen başarı ve olumlu tutum özelliklerinin kazandırılabilmesi güçleşmektedir.

Araştırmanın Sosyal Bilgiler öğretiminde karşılaşılan sorunların çözümlenmesi ve gereken gelişmenin sağlanabilmesi için yapılan araştırmaları destekleyeceği ve alana katkı getireceği düşünülmekte, kendi sınırları içinde öğrenme stilleri konusuna akademik başarı, hatırd tutma düzeyi ve tutumlar gibi değişkenler açısından dikkatleri çekebileceği ve gelecekteki çalışmalara rehberlik edebileceği umulmaktadır. Ayrıca, araştırma sonuçları Talim ve Terbiye Kurulu'nun çalışmalarına katkı sağlama, Sosyal Bilgiler dersini verecek öğretmen adaylarını yetiştiren yüksek öğretim kurumlarındaki öğretim elemanlarına dönüt verme, sınıf öğretmeni yetiştirmek için yeni stratejilerin geliştirilmesine yardımcı olma ve sınıf öğretmenlerine Sosyal Bilgiler öğretiminde karşılaştıkları sorunları bilimsel olarak analiz edebilme altyapı oluşturma gibi konularda önemli yardımlar sağlayabileceği öngörülmektedir.

1.5. Kapsam ve Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- 1) İlköğretim 5. sınıf,
- 2) Çanakkale il merkezinde bulunan Onsekiz Mart İlköğretim okulu 5/A ve 5/C sınıfı öğrencileri,
- 3) 2005 – 2006 öğretim yılı ikinci dönemi,
- 4) Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin öğrenme stiline uygun olarak hazırlanan öğrenme etkinlikleri,
- 5) Görsel, İşitsel, Devin-duyumsal öğrenme stili boyutları,
- 6) Akademik başarı, Hatırda tutma düzeyi ve Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutum değişkenleri ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Çalışmanın temel kavramları şöyle tanımlanabilir:

Deney Grubu: Etkisi incelenecek değişkenin sunulduğu öğrencilerin oluşturduğu grup (Gülhan, 2003).

Kontrol Grubu: Geleneksel sistemde öğretimin sürdürüldüğü öğrenci grubu (Gülhan, 2003).

Başarı: Kişinin çevresiyle etkileşimlerinin ürünü olarak geliştirdiği hedeflerle tutarlı davranış bütünü (Yeşilyaprak, 2002).

Tutum: Bireyin ilgili bulunduğu tüm nesne ve durumlara olan tepkisi üzerinde yönlendirici ya da dinamik bir etkisi olan deneyimlerle şekillenen, zihinsel ve sinirsel hazır olma durumu (Allport, 1935).

Sosyal Bilgiler: İlköğretimde öğrenciyi toplumsal yaşama hazırlamayı amaçlayan mihver ders (MEB, 2005).

Öğrenme Stili: Bireylerin bilgiyi toplama, düzenleme düşünme ve yorumlama yöntemlerindeki tercihleri (Kolb, 1984).

1.7. İlgili Araştırmalar

Literatürde yer alan ve bu çalışmaya benzerlik gösteren konuyla ilgisi kurulabilecek ulusal ve uluslararası düzeyde gerçekleştirilmiş kimi araştırmalar ve bulgular aşağıda özetlenmektedir:

Dunn ve diğerleri (1990) “Grouping Students for Instructions: Effects of Learning Styles on Achievement and Attitudes” başlıklı araştırmalarında sosyal çalışmalarında bireysel ya da arkadaşlarıyla birlikte öğrenme stillerine bağlı olarak çalışan ortaokul öğrencilerinin akademik başarıları ve tutumlarını belirlemeye çalışmışlardır. Deneysel yöntemin kullanıldığı araştırma sonucunda bireysel öğrenmeyi tercih eden öğrencilerin arkadaşlarıyla birlikte öğrenmeyi tercih eden öğrencilere göre daha başarılı olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca, kendi öğrenme durumlarını kendi tercih eden öğrencilerin öğrenme ortamında tercihi olmayan öğrencilere göre daha olumlu tutumlar geliştirdikleri bulunmuştur.

Cropper (1994) “Teaching for Different Learning Styles” başlıklı araştırmasında üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme stillerini belirlemeye çalışmıştır. Araştırmasını lise düzeyinde 40 farklı sınıftan seçilmiş 137 üstün yetenekli öğrenci üzerinde gerçekleştirmiştir. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen Öğrenme Stili Envanteri kullanılmıştır. Betimsel yöntemin kullanıldığı araştırma sonucunda öğrencilerin dil, işitsel sayısal, görsel sayısal, dokunsal, kişisel öğrenme,

grupla öğrenme, sözel anlama ve yazılı anlama gibi farklı öğrenme stillerine sahip oldukları tespit edilmiştir.

Akkoyunlu (1995) "Bilgi Teknolojilerinin Okullarda Kullanımı ve Öğretmenlerin Rolü" başlıklı araştırmasında formatör öğretmenlerin bilgisayarları işlerinde nasıl kullandıklarını bilgisayara karşı tutumlarını ve onların öğrenme stillerini belirlemeye çalışmıştır. Araştırmasını 1991–1992 ve 1992–1993 yıllarında MEB ve üniversitelerin işbirliği ile düzenlenen formatör öğretmen hizmet-içi eğitim kursuna H.Ü ve O.D.T.Ü. kurslarına katılan öğretmenler üzerinde gerçekleştirmiştir. Veri toplama aracı olarak Kolb Öğrenme Stili Envanteri, bilgisayara karşı tutum ölçeği ve bilgisayar kullanımı ile ilgili bir anket kullanılmıştır. Betimsel yöntemin kullanıldığı araştırma sonucunda öğretmenlerin bilgisayara yönelik tutumlarının olumlu olduğu belirlenmiştir.

Matthews (1996) "Investigation of Learning Styles and Perceived Academic Achievement for High School Students" başlıklı araştırmasında lise öğrencilerinin akademik başarıları ile öğrenme stilleri arasındaki ilişkiyi belirlemeye çalışmıştır. Farklı sınıflara devam eden 6218 öğrenci üzerinde gerçekleştirilen çalışmada veri toplama aracı olarak Kolb tarafından geliştirilen Öğrenme Stili Envanteri ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Betimsel yöntemin kullanıldığı araştırma sonucunda öğrencilerin öğrenme stilleri ile cinsiyetleri, sınıf düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur.

Ergür (1998) "Hacettepe Üniversitesi Dört Yıllık Lisans Programlarındaki Öğrenci ve Öğretim Üyelerinin Öğrenme Stillerinin Karşılaştırılması" başlıklı araştırmasında 1995–1996 öğretim yılında Hacettepe Üniversitesi'nin dört yıllık lisans programlarındaki son sınıfa devam eden 569 öğrenci ile aynı bölümlerde görevli 310 öğretim üyesinin öğrenme stillerini karşılaştırmaya çalışmıştır. Veri toplama aracı olarak Kolb tarafından geliştirilen Öğrenme Stili Envanteri kullanılmıştır. Betimsel yöntemin kullanıldığı araştırma sonucunda öğrencilerin yaş, ortaöğretim başarı puanı, akademik ortalama, üniversiteye giriş puanı türü, cinsiyet, lise kolu, mezun olunan lise grupları ve

mezuniyet durumları ile öğrenme stilleri arasındaki ilişki miktarı araştırılmış, yaş ve mezuniyet durumu dışındaki bütün değişkenler için anlamlı fark bulunmuştur. Araştırma kapsamına giren öğretim üyelerinin yaş, cinsiyet, unvan, üniversiteye giriş puan türü ve doktora yaptıkları üniversite ile öğrenme stilleri arasındaki ilişki, yaş dışındaki bütün değişkenler için anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Bayan öğrencilerin "Ayrıştırıcı", bayan öğretim üyelerinin "Yerleştiren", erkek öğretim üyelerinin erkek öğrencilere göre "Değiştiren" öğrenme stilini daha çok benimsedikleri belirlenmiştir. Üniversiteye fen ve yetenek puan türüyle giren öğrencilerin, bu bölümdeki öğretim üyelerine göre "Ayrıştırıcı" öğrenme stilini daha çok benimsedikleri tespit edilmiştir.

Ataizi (1999) "Bilgisayar Destekli Durumlu Öğrenmede Bilişsel Biçim ve İçeriğin Gerçeklik Düzeyinin Sorun Çözme Becerilerinin Gelişimine Etkisi" başlıklı araştırmasında bilgisayar destekli öğrenmede bilişsel biçim ve içeriğin gerçeklik düzeyinin sorun çözme becerilerinin gelişimine etkileri, öğrencilerin güven düzeyleri, tutumları, kullandıkları süre ve edindikleri bilgilerin kalıcılığı gibi değişkenlere bağlı olarak incelemeye çalışmıştır. Veri toplama aracı olarak Witkin, Oltman, Raskin, Karp (1971) tarafından geliştirilen Gizlenmiş Şekiller Grup Testi kullanılmıştır. Araştırma Eskişehir'de bir özel okulda öğrenim gören 137 5. ve 6. sınıf öğrencisi üzerinde gerçekleştirilmiştir. Deneysel yöntemin kullanıldığı araştırma sonucunda bilgisayar destekli durumlu öğrenme etkinliklerinin, öğrencilerin sorun çözme becerilerinin gelişimine, güvenlerine ve öğrenmelerinin kalıcılığına anlamlı bir katkı sağladığı ortaya çıkmıştır. Çalışmaya katılan tüm deneklerin öğretim materyaline, durumlu öğrenmeye ve bilgisayar destekli öğretime karşı olumlu bir tutum sergiledikleri belirlenmiştir.

Bali (1999) "Assessment of The Educational Statistics Courses With Respect to Certain Student Characteristics" başlıklı araştırmasında eğitim istatistiği dersinin, öğrencilerin edinilmiş bilgi ve becerileri, istatistiğe ve matematiğe yönelik tutumları ve öğrenme stilleri açısından değerlendirmeye ve hangi değişkenlerin öğrencilerin algılanan yeterlilik düzeyini açıkladığını belirlemeye çalışmıştır. Ayrıca istatistiğe ve matematiğe

yönelik tutumların öğrenme stili özellikleri, üniversite ve cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmeye çalışmıştır. Veri toplama aracı olarak istatistiğe yönelik tutum ölçeği, istatistik dersinde kazanılan beceriler anketi, matematiğe yönelik tutum ölçeği ve Kolb Öğrenme Stili Envanteri kullanılmıştır. Araştırmasını Ankara'daki dört farklı üniversitenin Eğitim fakültesindeki toplam 143 lisansüstü öğrenci üzerinde gerçekleştirmiştir. Betimsel yöntemin kullanıldığı araştırma sonucunda öğrencilerin algılarına göre, istatistik dersine ilişkin yeterlilik ile önem verme dereceleri arasında, matematiğe yönelik tutum ile istatistiğe yönelik tutumun algılanan boyutları arasında öğrencilerin öğrenme stili özellikleri, üniversite ve cinsiyetlerine göre anlamlı bir fark bulunmuştur. Aynı zamanda istatistiğin araştırmada kullanılması, istatistiğin günlük yaşama etkisi, istatistiğin önemli boyutları, öğrenme stili özellikleri üniversiteler ve cinsiyetin algılanan yeterlilik düzeyini açıkladığı ortaya çıkmıştır.

McNeal ve Dwyer (1999) "Effect of Learning Style on Consistent and Inconsistently Designed Instruction" başlıklı araştırmalarında öğrencilerin var olan öğrenme stilleri ile öğretim desenleri arasındaki ilişkiyi belirlemeye çalışmışlardır. Araştırmayı dört farklı hemşirelik programında öğrenim gören 154 öğrenci üzerinde gerçekleştirmişlerdir. Veri toplama aracı olarak Kolb tarafından geliştirilen Öğrenme Stili Envanteri kullanılmıştır. Deneysel yöntemin kullanıldığı araştırma sonucunda öğrenme stiline uygun olan ve uygun olmayan biçimde düzenlenmiş öğretim desenlerinin uygulandığı gruplar ile kontrol grubunun başarıları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Berberoğlu ve Demircioğlu (2000) "Fen Öğrencilerinin Genel Kimya Derslerindeki Başarılarını Etkileyen Faktörler" başlıklı araştırmalarında cinsiyet, kardeş sayısı, ailenin geliri, ev ödevine ayrılan zaman, kimyaya yönelik tutumlar, öğrenme stilleri, üniversiteye giriş puanları gibi değişkenlerin genel kimya derslerindeki başarıyı nasıl etkilediğini incelemeye çalışmışlardır. Araştırma 331 üniversite öğrencisi üzerinde gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak Öğrenci Anketi, Kimyaya Yönelik Tutum

Ölçeği ve Kolb Öğrenme Stili Envanteri kullanılmıştır. Betimsel yöntemin kullanıldığı araştırma sonucunda seçilen değişkenler arasından cinsiyet, ev ödevine ayrılan zaman, tutumlar ve öğrenme stillerinin genel kimya derslerindeki başarıyı etkilediği ortaya çıkmıştır.

Sadler-Smith (2000) “The Relationship Between Learning Style and Cognitive Style” başlıklı araştırmasında öğrenme stili envanteri ve öğrenme stili analiziyle bilişsel stil analizi ilişkisinin yapı geçerliğini incelemeye çalışmıştır. Ayrıca, stil ve öğrenme tercihlerini incelemiştir. Betimsel yöntemin kullanıldığı araştırma sonucunda Kolb tarafından oluşturulmuş öğrenme stili envanteri; öğrenme stili ve bağımsız bilişsel stil olan korelasyonel ve önemli parça analizleri önerilmektedir.

Snyder (2000) “The Relationship Between Learning Styles/Multiple Intelligences and Academic Achievement of High School Students” başlıklı araştırmasında öğrencilerin öğrenme stilleri, çoklu zeka ile akademik başarıları arasındaki ilişkiyi belirlemeye çalışmıştır. Veri toplama aracı olarak NASSP tarafından geliştirilen Öğrenme Stilleri Profili ile Armstrong tarafından geliştirilen Çoklu Zeka Envanteri kullanılmıştır. Betimsel yöntemin kullanıldığı araştırma sonucunda öğrencilerin akademik başarı düzeyleri ile öğrenme stilleri arasında olumlu ilişki bulunmuştur. Ayrıca, çoklu zeka ile öğrenme stilleri arasında yüksek ilişki olduğu gözlenmiştir. Akademik başarı, öğrenme stilleri ve çoklu zeka arasında da olumlu ilişki ortaya çıkmıştır.

Baran (2000) “Üniversite Öğrencilerinin Çoklu Yetenek-Öğrenme Stilleri İle Benlik Saygısı ve Sürekli Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki” başlıklı araştırmasında üniversite öğrencilerinin çoklu yetenek-öğrenme stilleri ile benlik saygısı ve sürekli kaygı düzeylerini çeşitli değişkenler açısından değerlendirerek incelemeye çalışmıştır. Veri toplama aracı olarak Gardner tarafından geliştirilen ve Abacı tarafından Türkçeye uyarlanan Çoklu Yetenek Testi, benlik saygısını belirlemede Rossenberg tarafından

geliştirilen ve Çuhadaroğlu tarafından geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılan Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve sürekli kaygı düzeyini ölçmede Spieldiberger, Gorsuch ve Lushene tarafından geliştirilen, Öner ve Compte tarafından Türkçeye uyarlanan Sürekli Kaygı Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmayı Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde değişik bölüm ve sınıfta öğrenim gören 233 öğrenci üzerinde gerçekleştirmiştir. Betimsel yöntemin kullanıldığı araştırma sonucunda öğrencilerin çoklu yetenek-öğrenme stilleri ile bölüm, cinsiyet, anne öğrenim durumu ve baba öğrenim durumu arasında önemli farklılıklar olduğu, bölümler ile yetenekler, kişiler arası ilişkili yeteneği arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir.

Ekici (2001) “Öğrenme Stiline Dayalı Biyoloji Öğretiminin Analizi” başlıklı araştırmasında öğretmenlerin öğrenme stiline yönelik kullandıkları öğretim yaklaşımlarını incelemeye çalışmıştır. Betimsel yöntemin kullanıldığı araştırma sonucunda biyoloji öğretmenlerinin farklı öğrenme stillerine yönelik kullandıkları öğretim yaklaşımları ile mesleki kıdemleri arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır.

Efiong (2001) “Relationship Between Teachers' Teaching Methods and The Pupils' Learning Styles: A Case Study Of Some Primary Schools In Zaria” başlıklı araştırmasında Kaduna hükümetindeki Soba Yerel Yönetimi ve Zaria'daki seçkin ilkokullardaki öğrencilerin öğrenme stilleri ve öğretmenlerin öğretme yöntemleri arasındaki ilişkiyi belirlemeye çalışmıştır. Veri toplama aracı olarak Figür testleri ve anketleri kullanılmıştır. Betimsel yöntemin kullanıldığı araştırma sonucunda öğrencilerin öğrenme stilleri ve öğretmenlerin öğretme yöntemleri arasında önemli bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir.

İlhan (2002) “İngilizce Kurslarına Devam Eden Kursiyerlerin Öğrenme Stilleri” başlıklı araştırmasında özel İngilizce kurslarına devam eden yetişkin kursiyerlerin öğrenme stillerini ve buna bağlı olarak cinsiyet, yaş ve öğrenim düzeyine göre öğrenme stilleri arasında farklılıklar olup olmadığını belirlemeye çalışmıştır. Araştırmasını özel

İngilizce kursuna devam eden 350 kursiyer üzerinde gerçekleştirmiştir. Veri toplama aracı olarak Ken Willing'in geliştirdiği öğrenme stili ölçeği kullanılmıştır. Betimsel yöntemin kullanıldığı araştırma sonucunda kursiyerlerin en çok somut ve iletişimci öğrenme stiline sahip oldukları ortaya çıkmıştır.

Gülten ve Gülten (2003) “Lise 2. Sınıf Geometri Dersi Başarı Notları İle Öğrenme Stilleri Arasındaki İlişki” başlıklı araştırmalarında lise 2. sınıf geometri ders notları ile öğrenme stilleri arasındaki ilişkiyi belirlemeye çalışmışlardır. Araştırmayı 14 lisede tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilen 435 öğrenci üzerinde gerçekleştirmişlerdir. Veri toplama aracı olarak öğrenme tercihleri anketi ve öğrencilerin birinci dönem geometri ders notları kullanılmıştır. Betimsel yöntemin kullanıldığı araştırma sonucunda öğrencilerin geometri dersi başarı notları ile görsel öğrenme stili arasındaki ilişkinin güçlü olduğu bulunmuştur.

Bilgin ve Durmuş (2003) “Öğrenme Stilleri ve Öğrenme Başarısı Arasındaki İlişki Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma” başlıklı araştırmalarında Bolu ve Mardin’de bulunan iki farklı okulun ilköğretim ikinci basamak öğrencilerinin öğrenme stilleri arasındaki farkı karşılaştırmaya ve öğrenme stilleri ile başarıları arasındaki ilişkiyi incelemeye çalışmışlardır. Veri toplama aracı olarak Grasha tarafından geliştirilen ve Uzuntiryaki ve arkadaşları tarafından Türkçeye çevrilen öğrenme stili ölçeği kullanılmıştır. Betimsel yöntemin kullanıldığı araştırma sonucunda öğrenme stilleri arasında anlamlı bir fark olmadığı ve katılımcı öğrenme stili alt boyutu ile öğrencilerin başarıları arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır.

Ersoy (2003), “İlköğretim 6. 7. 8. Sınıf Öğrencilerinin İngilizce Dersindeki Başarılarına Göre Öğrenme Stilleri ve Çalışma Alışkanlıklarını İncelenmesi” başlıklı araştırmasında öğrencilerin kullandıkları öğrenme stillerinin ve çalışma alışkanlıklarının belirlenmesi, başarılı ve başarısız öğrencilerin kullandıkları stiller ve onların çalışma alışkanlıkları arasındaki farkları, İngilizce dersindeki ve sınavlardaki başarıları ile

öğrencilerin öğrenme stil ve davranışları arasındaki ilişkilerin analizini ortaya koymaya çalışmıştır. Veri toplama aracı olarak öğrenme stil ölçeği ve çalışma alışkanlıkları ölçeği kullanılmıştır. Betimsel yöntemin kullanıldığı araştırma sonucunda öğrencilerin öğrenme stili ile İngilizce dersindeki başarı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu ve başarıyı olumlu ölçüde etkilediği tespit edilmiştir.

Güven (2003) “Fizik Öğretiminde Öğretmen Adaylarının Öğrenme Stillerinin Araştırılması” başlıklı araştırmasında öğretmen adaylarının öğrenme stillerinin cinsiyet, program, yarıyıl, mezuniyet şansı gibi demografik özelliklere göre değişip değişmediğini incelemeye çalışmıştır. Veri toplama aracı olarak kişisel bilgiler anketi ve Kolb Öğrenme Stili Envanteri kullanılmıştır. Betimsel yöntemin kullanıldığı araştırma sonucunda fizik öğretmen adaylarının açık bir şekilde ayrıştıran öğrenme stilini tercih ettikleri bulunmuştur. Öğrencilerin tercih ettikleri öğrenme stiline göre öğretim yaklaşımları ortaya çıkmıştır.

Tabanlıoğlu (2003) “The Relationship between Learning Styles and Language Learning Strategies of Pre-Intermediate EAP Students” başlıklı araştırmasında öğrencilerin algısal öğrenme stillerini ve dil öğrenme stratejilerini, algısal öğrenme stilleri ve dil öğrenme stratejileri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemeye çalışmıştır. Araştırmayı 60 öğrenci üzerinde gerçekleştirmiştir. Veri toplama aracı olarak öğrenme stili anketi ve öğrenme stratejisi anketi kullanılmıştır. Betimsel yöntemin kullanıldığı araştırma sonucunda görsel öğrenme stilleri ve duyuşsal öğrenme stratejileri, işitsel öğrenme stilleri ile zihin, bilişsel ve duyuşsal ve sosyal stratejileri, bireysel öğrenme stilleri ile kompanse öğrenme stratejileri arasında ilişki olduğu bulunmuştur.

Güven (2003) “ İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Alan Bağımlılık- Alan Bağımsızlık Bilişsel Stil Boyutlarına Uygun Olarak Hazırlanan Öğretim Etkinliklerinin Akademik Başarı ve Tutumlar Üzerine Etkisi” başlıklı araştırmasında ilköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde alan bağımlılık- alan bağımsızlık bilişsel stil

boyutlarına uygun olarak hazırlanan öğretim etkinliklerinin akademik başarı ve tutumlar üzerine etkisini belirlemeye çalışmıştır. Veri toplama aracı olarak başarı testi, Oltman, Raskin ve Witkin tarafından geliştirilen Gizlenmiş Şekiller Grup Testi, araştırmacı ve Deveci tarafından geliştirilen Sosyal Bilgiler dersi tutum ölçeği kullanılmıştır. Araştırması Eskişehir’de 36 ilkokul 5. sınıf öğrencisi üzerinde gerçekleştirmiştir. Deneysel yöntemin kullanıldığı araştırma sonucunda Sosyal Bilgiler dersinde alan bağımlılık-alan bağımsızlık bilişsel stil boyutlarına uygun olarak hazırlanan öğretim etkinliklerinin uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubunun akademik başarıları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark ortaya çıkmakla birlikte, tutumları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Özkan (2003) “The Roles Of Motivational Beliefs and Learning Styles On Tenth Grade Students’ Biology Achievement” başlıklı araştırmasında onuncu sınıf öğrencilerinin güdüsel inançlarının (öz-yeterlik, içsel değer, sınav kaygısı) ve öğrenme stillerinin biyoloji başarısındaki rolünü incelemeye çalışmıştır. Veri toplama aracı olarak Öğrenmede Güdüsel Stratejiler Anketi’nin Türkçe versiyonu, Öğrenme Stilleri Envanteri ve Biyoloji Başarı Testi kullanılmıştır. Araştırma Ankara’da 11 okuldan seçilen 980 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya katılan öğrenciler arasında özümseyen öğrenme stiline yaygın olduğu ve bu öğrenme stiline sahip olan öğrencilerin biyoloji başarı testi ortalamalarının diğer öğrenme stillerine sahip olan öğrencilerinkinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda güdüsel inanç bileşenlerinden her birinin öğrencilerin biyoloji başarısıyla düşük pozitif bir ilişki içerisinde olduğu bulunmuştur.

Muğaloğlu, Nazlıççek ve Ardaç (2003) “Bilimsel Süreçlerin Grup Çalışmasıyla Geliştirilmesinde Öğrenme Biçimlerinin Etkisi” başlıklı araştırmalarında öğrencilerin öğrenme biçimlerinin, temel bilimsel süreçleri geliştirmeyi amaçlayan bir programdaki kazanımlarına etkisini belirlemeye çalışmışlardır. Araştırma 66 altıncı sınıf öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Deneysel yöntemin kullanıldığı araştırma sonucunda programın değerlendirilmesine yönelik olarak yürütülen ilk uygulamada deney grubu

lehinde anlamlı bir fark elde edilmiştir. Öğrencilerin öğrenme biçimleri ölçeğinden aldıkları öntest ve sontest verilerinde ise anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır.

Başbüyük (2004) “Matematik Öğretmenlerinin Dikkate Alabilecekleri Öğrenme Stilleri: McCARTHY MODELİ” başlıklı araştırmasında matematik öğretmeni adaylarının öğrenme stillerini belirlemeye çalışmıştır. Araştırma 187 matematik öğretmeni adayı üzerinde gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak Kolb tarafından geliştirilen, Aşkar ve Akkoyunlu tarafından güvenilirlik çalışması yapılan Kolb Öğrenme Stili Envanteri kullanılmıştır. Betimsel yöntemin kullanıldığı araştırma sonucunda sınıf ortamında farklı öğrenme stiline sahip bireyler olduğu ortaya çıkmıştır.

Acat, Özer, Yenilmez (2004) “Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Matematik Öğrenme Biçimleri” başlıklı araştırmalarında eğitim fakültesine devam eden öğretmen adayı öğrencilerin matematik öğrenmede kullandıkları öğrenme biçimlerini belirlemeye çalışmışlardır. Araştırma 379 öğretmen adayı üzerinde gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak Forster tarafından geliştirilen öğrenme biçimi anketi kullanılmıştır. Betimsel yöntemin kullanıldığı araştırma sonucunda öğrencilerin buldukları bölüme göre kullandıkları öğrenme stillerinin farklı olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca eğitim fakültesi öğrencilerinin matematik öğrenmede bireysel çalışma öğrenme biçimlerini kullandıkları, hesap makinesi, bilgisayar gibi teknoloji destekli araçları pek kullanmadıkları tespit edilmiştir.

Kılıç ve Karadeniz (2004) “Cinsiyet ve Öğrenme Stilinin Gezinme Stratejisi ve Başarıya Etkisi” başlıklı araştırmalarında internet ortamında; cinsiyet ve öğrenme stili gibi bireysel farklılıklarının, bu ortamda kullandıkları gezinme stratejilerine ve başarılarına olan etkisini belirlemeye çalışmışlardır. Araştırma Ankara Üniversitesinin farklı fakülte ve bölümlerinde okuyan 67 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Deneysel yöntemin kullanıldığı araştırma sonucunda başarının öğrencilerin cinsiyet, öğrenme stili

ve gezinme stratejilerine bağlı olarak değişmediği, gezinme stratejisinin öğrenme stiline ve cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır.

Kaf Hasırcı (2004) “İlköğretim 3. Sınıf Hayat Bilgisi Dersinin Görsel Öğrenme Stiline Göre Düzenlenmesinin Akademik Başarı ve Kalıcılığa Etkisi” başlıklı araştırmasında Hayat Bilgisi dersi kapsamındaki “Çevremizdeki Canlılar” ve “Dünya ve Uzay” ünitelerini görsel öğrenme stiline göre düzenlenmesinin akademik başarı ve kalıcılığa etkisinin olup olmadığını belirlemeye çalışmıştır. Araştırma 110 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Deneysel yöntemin kullanıldığı araştırma sonucunda görsel öğrenme stiline göre düzenlenen öğretimin görsel öğrenme stiline sahip öğrencilerin akademik başarıları üzerinde etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Görüşme bulguları ise, öğrencilerin görsel öğrenme stiline sahip öğretimden daha fazla yararlandıklarını ve zevk aldıklarını ortaya çıkarmıştır.

Cuthbert (2005) “The student learning process: Learning Styles or Learning Approaches?” başlıklı araştırmasında, öğrenme stil okulları ve öğrenme yaklaşımları öğrenme durumlarıyla öğrencilerin etkileşimlerindeki farklı iki bakış açısını incelemeye çalışmıştır. Betimsel yöntemin kullanıldığı araştırma sonucunda öğrenci öğrenmesindeki iki okulun etkisi üzerine durulmuş ve öğrencilerin öğrenme stillerinin araştırılması veya öğrenme yaklaşımlarının incelenmesinin öğretmene daha fazla fayda sağlayacağı ortaya çıkarılmıştır.

Şirin ve Güzel (2006) “Üniversite Öğrencilerinin Öğrenme Stilleri ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlıklı araştırmalarında öğrencilerinin öğrenme stilleri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi incelemeye çalışmışlardır. Araştırma 330 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak Kolb tarafından geliştirilen Aşkar ve Akkoyunlu tarafından Türkçeye çevrilen Öğrenme Stil Envanteri, Heppner ve Peterson tarafından geliştirilen Problem Çözme Envanteri kullanılmıştır. Betimsel yöntemin kullanıldığı araştırma sonucunda öğrencilerin öğrenme stilleri mezun oldukları alan ve ÖSS giriş puan türüne

göre farklılaştığı, fen bilimleri ve Türkçe-matematik alanlarından mezun olan öğrencilerin daha çok ayrıştıran öğrenme stilini benimserken sosyal bilimler alanından mezun olan öğrencilerin çoğunlukla yerleştiren öğrenme stilini benimsedikleri ortaya çıkmıştır. Üniversiteye yetenek sınavı ya da ÖSS-Sözel veya ÖSS-Yabancı Dil puan türü ile giren öğrencilerin yerleştiren, ÖSS-Sayısal puan türü ile giren öğrencilerin ise daha çok ayrıştıran öğrenme stilini tercih ettikleri, öğrencilerin öğrenme stilleri ile problem çözme becerileri arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı ancak öğrencilerin problem çözme becerileri ile yansıtıcı gözlem öğrenme biçimi arasında pozitif, soyut kavramsallaştırma öğrenme biçimi arasında ise negatif ilişki olduğu tespit edilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE ÖĞRENME VE ÖĞRENME STİLLERİ

Araştırmanın bu bölümünde “Öğrenme ve öğrenme stilleri hakkında bilgi verilmiş ve Sosyal Bilgiler öğretiminde öğrenme ve öğrenme stilleri” açıklanmıştır.

2.1. Öğrenme ve Öğrenme Stili

İnsanı toplumsal bir varlık yapan ve diğer canlılardan ayıran en önemli özelliklerden biri öğrenme yeteneğine sahip olmasıdır. Doğduğu zaman bilinçli hiç bir davranış gösteremeyen insanoğlu, yaşaması için gerekli olan tüm davranışları çevre etkisi ve doğuştan sahip olduğu güçlerin yardımıyla öğrenir (Fidan, 1996).

Öğrenme hem bir süreç hem de bir üründür. Süreç olarak öğrenme, oldukça kalıcı nitelikteki davranış değişmelerine neden olan etkileşimler bütünüdür. Bu süreç doğrudan gözlenemez. Ürün olarak öğrenme ise geçirdiği yaşantıların sonucu olarak, bireyin davranışlarında oluşan bir ölçüde kalıcı nitelikteki değişmelerdir (Bloom, 1998).

Bower ve Hilgard (1981) öğrenmeyi doğuştan getirilen davranışlar, eğilimler, olgunlaşma ve yorgunluk, ilaç vb. etkilerle meydana gelen organizmanın geçici durumlarını kapsamayan, çevredeki etkileşimler yoluyla davranışların oluşması ya da değiştirilmesi süreci olarak açıklamaktadırlar.

Benzer olarak Fidan ve Erden (1998) öğrenmeyi insanların yaşamları boyunca karşılaştıkları çeşitli durumlarla etkileşimleri sonucu kişide oluşan kalıcı davranış değişimleri olarak açıklamışlardır.

Öğrenmenin hangi koşullar altında oluşacağı ya da oluşmayacağını öğrenme kuramları açıklamaktadır. Davranışçı yaklaşımda öğrenme, uyarıcıyla tepki arasında bağ kurma işlemidir. Birey kendisine sunulan belli uyarıcılara karşı belli tepkiler geliştirir. Bu tepkiler, bireyin gözlenebilen davranışlarındaki değişimleri öğrenme olarak tanımlanmaktadır. Davranışçı yaklaşımda öğrenme, uyarıcı ile davranış arasında bir bağ kurarak gelişmekte ve pekiştirme yoluyla davranış değiştirme gerçekleşmektedir (Özden, 1998).

Bilişsel yaklaşımda öğrenme davranışçı yaklaşıma göre daha farklı açıklanmıştır. Bilişsel yaklaşımda öğrenme, gözle görülebilir davranışların ötesinde zihinsel süreçleri içerisinde bulundurmaktadır. Öğrenme insanın çevresinde var olan olayları anlamak için zihinsel süreçleri devreye sokmasıyla gerçekleşmektedir. Başka bir deyişle, zihinsel süreçlerin etkin durumda olmasıdır (Özer, 2001).

Öğrenme, kişilerde oluşan nispeten kalıcı değişimlerdir. Kişinin çevre ile etkileşimi, onun sürekli olarak çevresinden bir şeyler alıp-vermesi demektir. Kişi, çevresinden sürekli olarak kendisine ulaşan verileri değerlendirir ve bunun sonucu olarak düşünsel, duyuşsal veya devinişsel tepkide bulunur. Bu şekliyle bakıldığında öğrenme dinamik bir süreçtir. İnsan yaşadığı müddetçe sürekli bir şeyler öğrenir. Yeni öğrenmeler ile kişinin kapasitesi gelişir, önceden yapamadığı bir şeyi yapabilir hale gelir. Daha geniş anlamda, öğrenme sonucu birey, içinde bulunduğu evrene bir anlam yükler ve evrendeki konumunu yeniden tanımlar (Özden, 2000).

Özden'e (2000) benzer olarak Senemoğlu (2004) da öğrenmeyi vücutta değişik etkilerle oluşan, yaşantı ürünü olarak meydana gelen davranışta ya da potansiyel davranışta görülen kalıcı izli değişme olarak açıklamaktadır.

Öğrenmede kalıcı değişme, yaşantı ürünüdür. Yaşantı ise bireyin çevresiyle olan etkileşimleri sonucunda oluşmaktadır. Bireyin çevresi ile etkileşimleri bireyi etkileyen, esnek ve dinamik etkileşimler biçiminde meydana gelir. Bu etkileşimler de bireyin öğrenme sürecinde etkin bir yer tutmakla birlikte, bireysel farklılıklar gösterirler. Bireyler ortak bir çevreyi paylaşırken, olgu ve olayları içselleştirerek yaşantılar haline dönüştürürler ve farklı yöntemler izlerler. Bu yöntemler, bireyin öğrenme sürecinin niteliğini ve onun öğrenmeye yaklaşımını belirleyen tercihler olan öğrenme stilleridir (Eren, 2002).

Öğrenme stili; öğrenirken ve başkaları ile iletişimde bulunurken insanlar arasındaki benzerliklerin yanında, insanın kendine özgülüğünü de gösterir. Bu kendine özgülük, bireyin öğrenmeye hazırlanma, öğrenme ve hatırlama aşamalarında diğerlerinden farklı yollar kullanmasıdır. Yürürken, oynarken, konuşurken, yazarken, otururken, yatarken yaşamın her anı ve boyutunda bireyin davranışlarını etkiler (Vural, 2005).

Öğrenme stilleri bireyin doğuştan sahip olduğu ve onun başarısını etkileyen karakteristik özelliğidir. Öğrenmeyi öğrenmenin temel basamaklarından biri olan öğrenme stillerinin öğrenciler ve öğretmenler başta olmak üzere anne-babalar, toplumun tüm üyeleri tarafından bilinmesi gerekmektedir. Öğrenme stillerinin bilinmesi tembel ya da yaramaz olduğunu sandığımız pek çok öğrencinin yalnızca stili bilinmediği ve dikkate alınmadığı için öğrenemediği ya da istenmeyen şekilde davranıldığı gerçeğinin anlaşılmasını da sağlayacaktır (Boydak, 2004).

Claxton ve Ralston'a göre (1978) öğrenme stili, bir öğrencinin uyarıcılara nasıl tepki verdiğini ve öğrenme sırasında bu uyarıcıları nasıl kullandığını gösteren devamlı, değişmez bir biçimdir. Hunt (1979), öğrenme stilini öğrencinin ne öğrendiğinden ziyade nasıl öğrendiği olarak tanımlarken Keefe (1991) öğrenme stilini; bilişsel, duyuşsal ve psikomotor davranış özelliklerinin birleşimi olarak görmekte ve öğrencilerin isteklerine nasıl yanıt verdiklerini, nasıl etkileştiklerini ve nasıl algıladıklarını belirleyen bir gösterge olarak tanımlamaktadır. Ayrıca Kefe bu özelliklerin, bireyin evdeki, okuldaki ve toplumdaki kültürel değişimine bağımlı olarak oluştuğunu ve geliştiğini belirtmektedir. Felder (1996) ise öğrenme stillerini bilgiyi alma ve işleme sürecindeki bireysel yaklaşım farklılıkları anlamında kullanmaktadır.

Given (1996) öğrenme stillerinin insan olmanın en önemli çekirdeğini oluşturduğunu, öğrenirken ve başkaları ile ilişkide bulunurken insanların benzer yönlerini ve bunun yanında insanın özgülüğünü ortaya koyduğunu belirtmektedir. Dunn ve Dunn (1990) çevresel, duygusal, sosyal, psikolojik ve fizyolojik etkenlerin öğrenmeyi etkileyen özellikler olduğunu belirtmiş, bireyin bu faktörleri dikkate alarak karşılaştığı yeni ve zor bilgiyi anlama sürecindeki yeteneğini ise öğrenme stili olarak adlandırmıştır (Dunn, 1993). DeCapua ve Wintergerst (2004) ise öğrenme stillerini, bireylerin öğrenme sürecini nasıl geçirdikleri hakkında doğuştan getirdikleri tercihler olarak tanımlamışlardır.

Bireyin bebeklik, çocukluk, öğrencilik, yetişkinlik dönemlerindeki davranışlarının gözlenmesiyle, öğrenme stiline göstergesi olan kimi ipuçlarına ulaşılabilir. Bu ipuçları huy, tarz, ilgi alanları, yetenekler, çevre ve zamandır (Vural, 2005). Huy, bireyin dünyaya bakış açısı, felsefesi; doğuştan var olan, geliştirilebilen ve değiştirilemeyen özelliklerdir. Öğrenme stillerini etkileyen öğelerin büyük çoğunluğu bireyin huyundan etkilenmektedir. Huy, bireylerin çalışma, iletişim kurma ve öğrenme yoludur ve bireylerin öğrenmesinden çok davranışlarını etkiler.

Bireyin öğrenmesinde etkili olan ipuçlarından biri de sahip olduğu biçimidir. Her bireyin kendine özgü hareket, yaşama, düşünme ve öğrenme biçimi vardır. Bunların bileşiminin içerdiği özellikler bireyin öğrenme işlevlerinde önemli bir yere sahiptir ve bireyin biçimi öğrenme stillerinin bir parçasıdır. Biçimin yanı sıra bireyin, özellikle ilgi duyduğu ve yaparken zevk aldığı alanlar bulunmaktadır. Birey ilgi alanlarının sahip olduğu yetenekler doğrultusunda kendini geliştirmekte ve doğal yetenekleri dışındaki alanlara da ilgi duyabilmektedir.

Yetenekler bireyin doğuştan sahip olduğu, bir şeyleri yapabilme yetileridir. Her bireyin kendine özgü yetenekleri bulunmaktadır. Bireyler yeteneklerine özgü öğrenme ortamları ve etkinlikleri hazırlayarak yeteneklerini geliştirirler. Yeteneklerini geliştirmesinde çevrenin ve zamanın etkisi büyüktür. Çevrenin öneminin bilinmesi, öğretim, etkinlik ya da çalışma ortamı oluşturulmasında büyük önem taşımaktadır. Buna bağlı olarak bireyin en verimli zamanlarında çalışması, çalıştığı konuları daha iyi öğrenmesini sağlamaktadır (Vural, 2005).

Soyaçekim, eğitim geçmişi, durumsal gerçekler, yaş ya da diğer faktörler sonucunda birey bilgiyi farklı anlar ve yapılandırır. Birey belli bir öğrenme stilini tercih ederken, bir durumda nasıl öğrendiği hakkındaki kişisel yatkınlığı da öğrenme stilinin oluşumunda etkilidir (DeCapua ve Wintergerst, 2004).

Öğrenme stilleri kavramı ilk defa 1960 yılında Rita Dunn tarafından ortaya atılmıştır. Dunn'ın öğrenme stili kuramında doğrudan öğrenmeyi tanımlama yerine, bilgiyi yönlendirmede bireyin yeteneğine etki eden dış etkenleri tanımlamayı yeğlediği görülmektedir (Babadoğan, 1991).

Kolb öğrenme stilleri kavramını yaşantıya dayalı öğrenme kuramına dayandırmaktadır. Kolb Kuramının temellerini, Kurt Lewin, Jean Piaget ve John Dewey'in öğrenme ve biliş üzerine yaptığı araştırmaların bulguları üzerine kurmuştur.

Kolb'a göre, insan zihninde iki zıt algılama ve bilgiyi işleme kutupları bulunmaktadır. Bu biçimlenmenin temelini insanın kalıtsal özelliği, geçmiş yaşantıları ve günümüz koşulları oluşturmaktadır. Kolb, sürekli bir değişiklik söz konusu olduğundan sabit bir öğrenme stilinden söz edilemeyeceğini vurgular (Peker, 2003). Gregorc ise, kuramını öğrencilerin davranışlarını gözlem ve onlarla yaptığı derinlemesine görüşme sonuçlarına dayalı olarak geliştirmiştir. Kuramını kaynaştırıcı yeteneği kuramı ve enerjik model ile açıklamaktadır (Gregorc, 1979). Gregorc, insanda iki farklı boyutun olduğunu belirtmektedir. Bu boyutların algılama ve sıralama olduğunu, bunların da ikişer kutuptan oluştuğunu ifade etmektedir. Algılamada somut ve soyut, sıralama boyutunda aşamalılık ve rastlantısallık kutuplarının olduğunu ve bu iki boyutun enerjik olarak etkileşimi sonucunda dört öğrenme stilinin ortaya çıktığını ifade etmektedir (Jonassen ve Grabowski, 1993). Bu kuramların ortak amacı, bireylerin birbirinden farklı olarak öğrendiklerini ortaya koymaktır. (Boydak, 2004).

Öğrenme stilleri konusunda farklı çalışma ve araştırmalar yapılmıştır. Yapılmış kimi öğrenme stili türleri ve sınıflamaları oluşturulmuştur. Barbe ve Milone (1980) öğrenme stillerini Görsel, İşitsel ve Devin / Duyumsal olarak üç grupta toplanabileceğini belirtmekte, Barbe ve Swassing öğrenme stillerini Görsel, İşitsel, Devin / Duyumsal olarak üç grupta toplamaktadır (Akt. Boydak, 2004).

2.2. Görsel Öğrenme Stili

Görsel öğrenme stili özelliğine sahip bireyler özel yaşamlarında genellikle düzenli ve titiz olurlar. Karışıklık ve dağınıklıktan rahatsız olurlar. Dağınık bir masada çalışamazlar; önce masayı kendilerine göre düzenlerler, daha sonra çalışmaya başlarlar. Kalem, silgi, kalemıraş gibi araçlar için masalarında kendilerine göre yerler belirlerler ve bu araç-gereçleri hep bu yerlerde tutarlar. Çantaları ve dolapları her zaman düzenlidir. Yazmayı sevmezler bile defterleri düzenli ve itinalı kullanırlar. Defterlerinin köşeleri kıvrılmaz, kıvrılırsa da ataç takarak bu kıvrılmayı önlemek için

gayret gösterirler. Bu nedenlerden dolayı evde büyükleri okulda da öğretmenleri tarafından takdir edilirler. Hatta istemeden de olsa diğer öğrencilere göre daha el üstünde tutularak örnek gösterilirler.

Düz anlatım denilen, okullarda öğretmenin ya da bir öğrencinin dersi anlatması yönteminden yeterince yararlanamazlar. Tam olarak anlamaları için dersin mutlaka görsel malzemeler ile desteklenmesi gerekir. Harita, poster, şema, grafik gibi görsel araçlardan kolay öğrenirler ve bu araçlardan öğrendiklerini kolay hatırlarlar. Öğrendikleri konuları gözlerinin önüne getirerek hatırlamaya çalışırlar (Boydak, 2004).

2.3. İşitsel Öğrenme Stili

İşitsel öğrenme stili özelliğine sahip bireyler küçük yaşlarda kendi kendilerine konuşurlar. Ses ve müziğe duyarlıdırlar. Sohbet etmeyi ve birileri ile çalışmayı severler. Genellikle ahenkli ve güzel konuşurlar. Yabancı dil öğreniminde (konuşma ve dinleme becerilerinde) başarılıdırlar.

İlköğretim 1 ve 2. sınıflarında kendi kendine konuşmaları nedeniyle öğretmeni dinleyemezler, bu özellikleri nedeniyle işittiklerini daha iyi anlamalarına rağmen bu şanslarını kaybederler. Göz ile okuma sırasında hiçbir şey anlamayabilirler; bu nedenle, kendi kulağının duyabileceği bir ses ile okumalarına izin verilmelidir. İşittiklerini daha iyi anlarlar. Daha çok konuşarak ve tartışarak öğrenirler. Bilgi alırken dinlemeyi, okumaya tercih ederler. Olay ve kavramları birinin anlatması ile daha iyi anlarlar. Grup ve ikili çalışmalarla konuşma ve dinleme olanakları olduğu için iyi öğrenirler (Boydak, 2004).

2.4. Devin/Duyumsal Öğrenme Stili

Devin/Duyumsal öğrenme stili özelliğine sahip bireyler oldukça hareketli olurlar. Sınıfta yerlerinde duramazlar, sürekli hareket halindedirler. Tahtayı silmek, pencereyi açmak, kapıyı örtmek, tebeşir getirmek onların görevi olsun isterler. Uzun müddet oturmaya zorlanırlarsa derste ne olup bittiğini de anlamaz hale gelebilirler. Bu hareketlilik uygun işlere yönlendirilmezse genelde sınıfta problem çıkarırlar. Bu nedenlerden dolayı da yaramaz, tembel oldukları ileri sürülebilir.

Dersin anlatılması veya görsel zenginleştirilmesi Devin/Duyumsal öğrencinin öğrenmesine beklenildiği ölçüde katkı sağlamaz. Bu nedenle, sınıflarımızda ideal ders araçları olarak; şema, harita, fotoğraf gibi görsel araçlar Devin/Duyumsal öğrenciler için görsel öğrencilere göre daha az değer taşır. Çünkü, ne kadar renkli ve canlı olursa olsun görsel materyaller onların öğrenmesini beklenen ölçüde kolaylaştırmaz. Anlatımdan da yararlanamazlar. Öğrenebilmeleri için mutlaka ellerini kullanacakları, yaparak yaşayarak öğrenme denilen yöntemlerin uygulanması gerekir. Sınıf yerine okul bahçesi veya laboratuarda dokunarak, ellerini kullanarak olayların içinde yaşayarak en iyisini öğrenirler (Boydak, 2004). Görsel, işitsel, devin/duyumsal öğrenme stil boyutlarına uygun öğrenme özellikleri Tablo 2’de karşılaştırmalı olarak verilmiştir.

Tablo 2. Öğrenme Stil Boyutlarına uygun Öğrenme Özellikleri

ÖĞRENME STİLİ ÖZELLİKLERİ			
	GÖRSEL ÖĞRENME STİLİ	İŞİTSEL ÖĞRENME STİLİ	DEVİN/DUYUMSAL ÖĞRENME STİLİ
ÇALIŞMA YÖNTEMLERİ	Yazarken renkli kalemler kullanmalıdır. Ders dinlerken not almalıdır. Video ve bilgisayar programlarından yararlanmalıdır. Kitapların kenarlarına bir bakışta ona hatırlatacak sembol ve resimler koymalıdır. Gördükleri ve okuduklarını hatırlarlar. Net ve güçlü görüntüleri, renkleri kullanırlar ve bundan zevk alırlar. Okumaya düşkün olurlar. Yüzleri çok iyi hatırlarlar. Raporların veya bir olayın anlatılmasındansa yazılı olarak verilmesini tercih ederler. Planlı programlı olmak önemlidir.	Çalışma grupları oluşturularak ya da çalışma arkadaşı bulunarak çalışılmalıdır. Konular yüksek sesle tekrar edilerek okunmalıdır.	Yazım kurallarına dikkat etmeksizin işittiklerini hatırlaması için sürekli kısa notlar tutmalıdır. Lego, oyun hamuru, kil vb. dokunsal materyaller kullanılmalıdır.
GELİŞMİŞ YÖNLERİ	İşittiklerini uzun müddet akıllarında tutamazlar. Ders alırken not almazlarsa anlamakta güçlük çekerler. Derslerin laboratuvar vb. ortamlarda yapılmasından hoşlanmazlar. Görsel materyallere dayanmayan uzun anlatımlara dayanamazlar. Dağınıklığa tahammülleri yoktur.	İşittiklerini unutmazlar. Uzun anlatımlarda bile ilk söyleneni hatırlarlar. Birçok kişi için hiç bir şey ifade etmeyen ses, ritim ve melodiler onların birçok şeyi hatırlamasına neden olur.	Yapılanı hatırlarlar. Dokunma ve hareket çok önemlidir. Taklit ederek ve deneyerek öğrenirler. Laboratuvar ortamlarında başarılı olurlar, deneyerek öğrenirler.
SINIRLI YÖNLERİ		Az bir gürültüde dahi dikkatleri dağılır. Okumaktansa dinlemeyi tercih ederler. Yüzleri hatırlamakta zorlanır, isimleri kolay hatırlarlar. Bilginin sözlü verilmesi gerekir.	Okumayı sevmezler. Sürekli hareket etme ihtiyacını duyarlar ve bu yüzden problem öğrenci olarak adlandırılırlar. Buldukları ortama göre davranışlarını düzenleyemezler

Bireylerin öğrenme stillerinden hangisinde bulduklarını belirlemek amacıyla birçok ölçme aracı geliştirilmiştir.

Bunlardan biri olan Dunn'ın öğrenme stili envanteri, 223 maddeden oluşmaktadır. Envanter öğrencilerin öğrenme sırasındaki tercihlerini çevresel koşullar, duyuşsal özellikler, sosyal tercihler, fiziksel özellikler olarak dört alanda ele almaktadır. (Özer, 1998).

Öğrenme stillerinin belirlenmesini sağlayan diğer bir ölçme aracı Renzulli ve Smith tarafından 1978 yılında geliştirilen ve 1998 yılında yeniden düzenlenen ölçekte tartışma, alıştırma-tekrar, bireysel çalışma, düz anlatım, yaşıt eğitimi, programlı öğretim, proje, simülasyon ve oyun yöntemlerine ilişkin 65 madde bulunmaktadır. Ölçek Öğretme (2001) tarafından Türkçeye uyarlanmış ve 83 kişiye uygulanarak, yeni biçiminin güvenilirlik çalışması yapılmıştır.

1980'li yıllarda ise ABD'de Ortaokul Müdürleri Milli Derneği (National Association of Secondary School Principals, NASSP) tarafından bir öğrenme stili envanteri geliştirilmiştir. Bu çalışma dört kategoride 24 öğeden oluşmaktadır. Bunlar;

- 1) Bilişsel / bilgi işleme elemanları: Uzaysal, analitik, sıralı işleme, hafıza, anında işleme, ince farkları ayırt etme ve sözel-uzaysal.
- 2) Çalışma tercihleri: Hareket, beden duruşu, sebat, ses, öğleden sonra çalışma zamanı, ışıklandırma.
- 3) Algısal tepkiler: Görsel, duygulandırıcı ve işitsel.
- 4) Öğretimsel tercihler: Sabah erken vakitte çalışma, kuşluk vakti çalışma, sözel risk, ustalıkli yönetme, grup oluşturma ve sıcaklıktır (Açıkğöz, 1996).

Diğer bir ölçme aracı ise Kolb'un öğrenme stili envanteridir. Envanter dört seçenek ve on iki maddeden oluşmaktadır. 1976 yılında Kolb tarafından geliştirilen ve

eleştiriler sonucunda yeniden 1985 yılında yine Kolb tarafından düzenlenen öğrenme stili envanterindeki puanlar, bireyin soyuttan somuta, aktiften yansıtıcıya kadar farklı tercihlerini ortaya koymaktadır. Aşkar ve Akkoyunlu tarafından yapılan çalışmada Kolb öğrenme stili envanterinin Türkiye’de uygulanabileceği belirtilmiştir. Bireylerin puanları toplamı ile bireyin değiştiren, özümseyen, ayrıştıran ve yerleştiren gibi öğrenme stillerine sahip olduğu belirlenmektedir (Aşkar ve Akkoyunlu, 1993).

Grasha tarafından geliştirilen öğrenme stili ölçeği ise pasif, bağımlı, işbirlikli, katılımcı, rekabetçi ve bağımsız alt boyutları olan ve her boyutta 10 olmak üzere 60 maddeden oluşan bir ölçektir. Bu ölçek, Uzuntiryaki ve arkadaşları tarafından Türkçeye çevrilerek uyarlanmıştır (Bilgin ve Durmuş, 2003).

Bunlardan farklı olarak Gregorc, envanter yerine, dört öğrenme stilinin özelliklerini kırkar maddelik bir tür gözlem formu sayılabilecek biçimde tanımlamıştır. Gregorc, öğrenme stilini, bilginin nasıl alındığı ve bilginin nasıl işlendiği olarak iki temel üzerine kurmaktadır (Sağ, 2005).

Bununla birlikte, Willing İngilizce öğrencilerine uygulanmak üzere öğrenme stili ölçeği geliştirmiştir. Ölçek analitik, otorite-merkezli, iletişimci ve somut öğrenme stilleri olarak dört bağımsız alt ölçekten ve 28 maddeden oluşmaktadır (İlhan, 2002).

Geliştirilen bu öğrenme stili ölçme araçları sayesinde bireylerin öğrenme özellikleri ortaya çıkmakta ve bireylerin hangi öğrenme stiline sahip olduğunu bilmesi öğrenmesini kolaylaştırmaktadır.

Çalışma kapsamında açıklanan öğrenme stillerinden biri diğerinden daha değerli ya da daha üstün özelliklere sahip değildir. Bu stil özellikleri, bireylerde bulunan karakter özelliklerini oluşturmaktadır. Tablo 2’de görüldüğü gibi, öğrenme stili özelliklerinin gelişmiş yönleri olmakla birlikte, sınırlı yönleri de bulunmaktadır.

Bununla birlikte her bireyin görsel, işitsel, devin/duyumsal öğrenme stillerinden sadece birine sahip olması gerekmez, birey birden fazla öğrenme stili özelliğine de sahip olabilir. Her stilden öğrencinin dersten yararlanabilmesi için sınıfta öğrencilerin aktif, öğretmenlerin de rehber olması gerekmektedir. Bunun yapılabilmesi için de bu stillerin ve özelliklerinin bilinmesi gerekmektedir.

Öğrenme stili, yaşam boyu değişmemekte fakat insanın yaşamını değiştirmektedir. İlgi alanlarında araştırma yapmak, yeni bir şeyler öğrenmek, kişinin öğrenme becerilerini geliştirmekte ve bu yolla geliştirilen öğrenme becerileri kullanılarak, ilgi alanına girmeyen ama zorunlu olarak öğrenilmesi gereken konular da daha etkin biçimde öğrenilebilmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada, görsel, işitsel ve devin/duyumsal stil boyutlarındaki öğrencilerin öğrenme özelliklerine uygun olarak hazırlanan öğretim etkinliklerini uygulamanın, onların Sosyal Bilgiler dersi akademik başarılarında, bu derse ilişkin tutumlarında ve hatırd tutma düzeylerinde nasıl bir etki yapacağını belirleyebilmek için deneme modellerinden "öntest - sontest kontrol gruplu model" kullanılmıştır. Öntest - sontest kontrol gruplu modelde biri deney, diğeri de kontrol grubu olmak üzere yansız atama yöntemiyle oluşturulmuş iki grup bulunmaktadır; her iki grupta deney öncesi ve deney sonrası ölçmeler yapılmaktadır (Karasar, 1998, s.97). Araştırma modeli gereği, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ve normal öğretim yapan bir ilköğretim okulunda, şube şeklinde yapılandırılmış iki sınıfta uygulanmıştır. Bu amaçla bir deney, bir de kontrol grubu olmak üzere iki grup belirlenmiştir.

3.2. Denekler

Bu araştırmanın evrenini 2005–2006 eğitim öğretim yılında Çanakkale Onsekiz Mart İlköğretim okulunun 5-A ve 5-C sınıflarında öğrenim gören toplam 81 öğrenci oluşturmuş, bu sayı denkleştirme işlemleri sonunda 50 öğrenciye düşmüştür. Okulda üç

adet 5. sınıf şubesi bulunmaktadır. Deney ve kontrol gruplarının belirlenmesinde, yansız atama yöntemi benimsenmiş, 5/A, 5/B ve 5/C sınıfları arasında kura çekilmiştir. Çekilen kura sonucu 5/A sınıfı deney grubu, 5/C sınıfı kontrol grubu olarak belirlenmiştir.

3.3. Deney ve Kontrol Gruplarının Oluşturulması

Bu araştırma ile görsel, işitsel ve devin/duyumsal stil boyutlarında bulunan bireylere uygun olarak hazırlanan öğretim etkinliklerinin, Sosyal Bilgiler dersi akademik başarı, derse yönelik tutumlar ve hatırd tutma düzeyi üzerindeki etkisi saptanmak istendiğinden deney ve kontrol gruplarındaki denekler belirli özellikler bakımından birbirleriyle denkleştirilmeye çalışılmıştır. Araştırma kapsamına giren deneklerin denkleştirilmesinde beşinci sınıf, güz dönemi Sosyal Bilgiler dersi karne notları ile öğrenme stili envanteri ve sosyal bilgiler dersi tutum ölçeği uygulaması sonucu elde edilen verilerden yararlanılmıştır.

Deneklerin seçimi ve grupların oluşturulmasında başlıca şu işlemlere yer verilmiştir:

- Önce 5/A ve 5/C sınıflarındaki öğrenciler iki ayrı grup şeklinde Sosyal Bilgiler dersi, beşinci sınıf, güz dönemi karne notlarına göre büyükten küçüğe doğru sıralanmış, notları birbirine denk olan öğrenciler tek tek eşleştirilmeye çalışılmıştır. Sosyal Bilgiler dersi, beşinci sınıf, güz dönemi karne notları açısından dengi bulunmayan öğrenciler araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Deneklerin denkleştirilmesi amacıyla kullanılan karne notlarına göre durumları Tablo 3'te gösterilmiştir.
- Sosyal Bilgiler dersi karne notlarına ve öğrenme stili özelliklerine göre sıralanan öğrenciler Sosyal Bilgiler dersi tutum ölçeği puanlarına göre de eşleştirilmeye çalışılmıştır. Bu iki işlem sonunda her iki sınıftan 25 kişi olmak üzere toplam 50 öğrenci denkleştirilmiştir.

Tablo 3. Deneklerin Denkleştirme Amacıyla Kullanılan Sosyal Bilgiler Dersi Karne Notlarına Göre Durumu

Öğrenci Grupları	Denek Sayısı	Aritmetik Ortalama (x)	Standart Sapma (SS)	t değeri	Serbestlik Derecesi (sd)	Anlamlılık Düzeyi (p)
Deney Grubu	25	4,84	.47	.31	48	> .05
Kontrol Grubu	25	4,88	.43			

t tablo: 1.671

Tablo 3 incelendiğinde, deney grubundaki öğrencilerle kontrol grubundaki öğrencilerin denkleştirilmesi amacıyla kullanılan Sosyal Bilgiler dersi karne notlarının aritmetik ortalamaları arasında deney grubu lehine .04 puanlık bir fark görülmektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığını sınamak amacıyla, grupların ortalama puanlarına t testi uygulanmış ve $t = .31$ değeri bulunmuştur. Bulunan bu değer 48 serbestlik derecesinin .05 anlamlılık düzeyindeki 1.671 değerinin oldukça altında bulunmaktadır. Bu sonuç, deney ve kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersi karne notlarına göre birbirine denk olduğu söylenebilir. Deneklerin denkleştirme amacıyla kullanılan Sosyal Bilgiler dersi tutum ölçeğinden elde ettikleri puanlara göre durumları da Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Deneklerin Denkleştirme Amacıyla Kullanılan Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puanlara Göre Durumu

Öğrenci Grupları	Denek Sayısı	Aritmetik Ortalama (x)	Standart Sapma (SS)	t değeri	Serbestlik Derecesi (sd)	Anlamlılık Düzeyi (p)
Deney Grubu	25	126,2	12,8	.33	48	> .05
Kontrol Grubu	25	124,9	13,2			

t tablo: 1.671

Tablo 4 incelendiğinde, deney grubundaki öğrencilerle kontrol grubundaki öğrencilerin denkleştirilmesi amacıyla kullanılan Sosyal Bilgiler dersi tutum ölçeğinden aldıkları puanların aritmetik ortalamaları arasında deney grubu lehine .04 puanlık bir fark görülmektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığını sınamak amacıyla, grupların ortalama puanlarına t testi uygulanmış ve $t = .33$ değeri bulunmuştur. Bulunan bu değer 48 serbestlik derecesinin .05 anlamlılık düzeyindeki 1.671 değerinin oldukça altında bulunmaktadır. Bu sonuç, deney ve kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersi tutum ölçeğinden aldıkları puanlara göre birbirine denk olduğu söylenebilir. Araştırma sürecindeki deneklerin denkleştirilme işlemi sonrası cinsiyet ve öğrenme stili özelliklerine göre durumları Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 5. Gruptaki Deneklerin Denkleştirme Sonrası Cinsiyet ve Öğrenme Stili Özelliklerine Göre Dağılımları

Özellik	Deney Grubu		Kontrol Grubu	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Cinsiyet				
Kız	10	40	10	40
Erkek	15	60	15	60
Öğrenme Stili				
Görsel	22	88	23	92
İşitsel	3	12	2	8
Devin / Duyumsal	0	0	0	0

Tablo 5’de görüldüğü gibi, denkleştirme sonrası oluşturulan denekler öğrenme stili özellikleri yönünde eşit sayıda ve orandadır. Cinsiyet özelliği açısından da grupların birbirine eşit oldukları görülmektedir. Sonuç olarak deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin öğrenme stili ve cinsiyet özellikleri bakımından denk olduğu söylenebilir.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın kuramsal boyutunun oluşturulabilmesi için konuyla ilgili yerli ve yabancı kaynaklar taranmış ve konu uzmanlarının görüşlerinden büyük ölçüde yararlanılmıştır.

Araştırmada ele alınan problemin çözümüne yönelik olarak çeşitli veri toplama araçları kullanılmıştır. Akademik başarı değişkeniyle ilgili veriler, ilköğretim 5.sınıf Sosyal Bilgiler dersinde işlenen “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesinin kazanımlarını belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan ünite başarı testiyle toplanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin görsel, işitsel ve devin/duyumsal öğrenme stili ile ilgili veriler, Özbek ve Güven tarafından geliştirilen “Öğrenme Stil Ölçeği” uygulanarak elde edilirken, Sosyal Bilgiler dersine ilişkin öğrenci tutumlarıyla ilgili veriler ise Güven (2003) ve Deveci tarafından geliştirilen “Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır.

3.4.1. Sosyal Bilgiler Dersi Görsel, İşitsel ve Devin/Duyumsal Öğrenme Stilleriindeki Öğrencilere Uygun Olarak Hazırlanan Etkinlik Planları

Etkinlik planlarının hazırlanmasına başlamadan önce öğrenme stilleriyle ilgili geniş bir alan taraması yapılmış, yabancı kaynaklar Türkçeye çevrilmiştir. Bu öğrenme stili boyutlarıyla ilgili elde edilen veriler karşılaştırmalı biçimde sıralanmıştır. Ardından etkinlik planlarının geliştirileceği Sosyal Bilgiler dersi “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesinin kazanımları belirlenmiştir. Belirlenen kazanımları kazandırmada kullanılacak öğretim materyalleri listelenmiştir.

Listelenen materyaller hazırlanan etkinlik planlarında, öğrenme stili özelliklerine göre kullanılmak üzere gruplanmıştır. Belirlenen kazanımların kazandırılması amacıyla görsel, işitsel ve devin/duyumsal öğrenme stili boyutlarında bulunan öğrencilerin

özelliklerine göre her ders için etkinlikler planlanmıştır. Etkinliklerin planlanmasında görsel, işitsel ve devin/duyumsal öğrenme stili boyutlarında bireylerin algılama farklılıkları dikkate alınmıştır.

Uygulama süresince yine öğrenme stili boyutlarına uygun olarak hazırlanan çalışma kağıtlarının kullanılması gerektiği planlarda belirtilmiştir. Hazırlanan örnek etkinlik planları ile ilgili olarak üniversite öğretim üyeleri ve öğretim görevlilerinden uzman görüşü alınmıştır. Ayrıca, planların uygulanabilirliği konusunda ilköğretimin bu basamağında görev yapan öğretmenlerin görüşlerine de başvurulmuştur. Bu işlemlerin ardından araştırma kapsamındaki Sosyal Bilgiler dersi “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesinin etkinlik planlarıyla ilgili hazırlıklar tamamlanmıştır.

3.4.2. Akademik Başarı Testleri

Öğrencilerin belirlenen üitedeki başarılarını ölçmek amacıyla geliştirilen testlerin, ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrenci düzeylerine uygun olmasına dikkat edilmiştir. Bu amaçla Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan ilköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders programında bulunan “Toplum İçin Çalışanlar” ünite konularına bağlı kalınmıştır. Test maddelerini hazırlamadan önce üniteyle ilgili kitap dergi vb. kaynaklar incelenmiş, 2005–2006 öğretim yılında uzman görüşleri alınmıştır. Test maddeleri hazırlandıktan sonra da kapsam geçerliliği için aynı kişilerden tekrar uzman görüşü alınmıştır.

Araştırmacı tarafından geliştirilen başarı testlerinden “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesi başarı testi 40 sorudan oluşmuştur. Başarı testlerinde dört seçenekli çoktan seçmeli soru biçimi benimsenmiştir. Testlerin kapsam geçerliğinin sağlanması için testlerdeki soruların üniteleri dengeli olarak örnekleyen ve kapsadığı soruların her birinin ölçmek istediği davranışı gerçekten ölçen sorular olmasına özen gösterilmiştir.

3.4.3. Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği

Araştırmada öğrencilerin öğrenme stillerinin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumlarına etkisini belirlemek amacıyla Güven (2003) ve Deveci tarafından geliştirilen Sosyal Bilgiler dersi tutum ölçeği kullanılmıştır. İlköğretim birinci basamak 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarını belirlemek üzere hazırladıkları ölçeği dört aşamada gerçekleştirmiştir. Bu aşamalar, ölçek maddelerini belirleme, deneme ölçeğini hazırlama, ölçeği uygulama, güvenilirlik ve geçerliliği belirleme olarak adlandırmışlardır. Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları belirlemek amacıyla hazırlanan 30 maddelik denemelik ölçeğin güvenilirliğini belirlemek için yapılan iç tutarlılık sınavında, Cronbach alpha güvenilirlik katsayısı .86 hesaplanmıştır.

3.4.4. Öğrenme Stili Envanteri

Araştırmada öğrencilerin öğrenme stillerini belirlemek amacıyla araştırmacı ve Güven tarafından geliştirilen Öğrenme Stili Envanteri kullanılmıştır. Envanter dört aşamada gerçekleştirilmiştir. Bu aşamalar, ölçek maddelerini belirleme, deneme ölçeğini hazırlama, ölçeği uygulama, güvenilirlik ve geçerliliği belirleme olarak adlandırılmıştır.

Maddeleri belirleme aşamasında, öğrenme stili envanteri geliştirme çalışmaları ile ilgili literatür gözden geçirilmiş ve bu konuda gerçekleştirilmiş araştırmalar incelenmiştir. Bunun yanı sıra, öğrencilerin öğrenmeye yönelik tercihleriyle ilgili olarak hedef kitle olan ilköğretim 5. sınıf öğrencilerini temsil eden, yaklaşık 100 kişilik bir örneklem grubundan duygu, düşünce ve davranışlarını anlatan bir kompozisyon yazmaları istenmiştir. Yazılan kompozisyonlarda belirtilmiş olan öğrenme tercihi ile ilgili cümleler sistematik bir biçimde çözümlenerek envanter ifadelerinin yazılmasına temel oluşturacak ipuçları elde edilmiş; bu ipuçları doğrultusunda 44 denemelik öğrenme stil envanteri maddesi yazılmıştır.

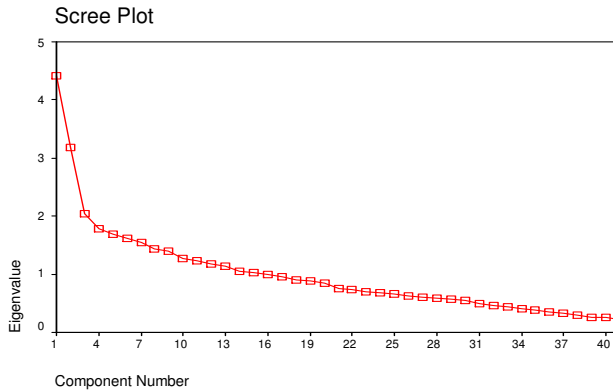
Deneme hazırlama aşamasında, envanter maddelerine ölçek biçimi verilmiştir. Bunun için 44 envanter cümlesi alt alta sıralanmış ve cümlelerin karşısına “Tamamen Uygun, Uygun, Uygun Değil, Hiç Uygun Değil” biçiminde derecelendirilmiş bir ölçek konulmuştur. Ayrıca, envanterin başına, envanterin amacı, envanterdeki madde sayısı, yanıtlama biçimi hakkında bilgi verilen bir yönerge yazılmıştır. Envanterde öğrenci grubunun yaş özelliği tersinir düşünme için istenilen düzeyde olmayacağı düşüncesiyle olumlu ifadeler kullanılmış, olumsuz ifadeler yer verilmemeye çalışılmıştır. Hazırlanan 44 madde, alanla ilgili uzmanların görüşüne sunularak anlatımda bir eksiklik ya da yanlış anlamaya yol açabilecek bir karmaşa olup olmadığı kontrol edilmiş ve bu kontrol sonucunda madde sayısı azaltılmış, yapılan değerlendirmeler sonucunda, üç madde elenmiş toplam 41 maddeden oluşan denemelik öğrenme stili envanteri hazırlanmıştır.

Envanteri uygulama aşamasında, taslak olarak hazırlanmış araç, Aralık 2005’de 211 İlköğretim 5. sınıf öğrencisine uygulanmıştır. Hatalı ve eksik işaretlemelerden dolayı 4 öğrencinin verdiği yanıtlar kapsam dışı tutulmuştur.

Güvenirlilik ve geçerliği belirleme aşamasında, 207 İlköğretim 5. sınıf öğrencisinin doldurduğu envanterden elde edilen veriler kullanılarak denemelik aracın güvenirliği ve geçerliği belirlenmiştir. Bu amaçla Likert tipi ölçekler için en uygun olan Cronbach alpha katsayısı hesaplanmıştır. Geçerliği belirlemek için ise, kapsam geçerliği ve yapı geçerliği sınamaları yapılmıştır. Bu aşamada kapsam geçerliği için yeni bir sinama yapılmamış, envanter maddelerinin belirlenmesinde alınan uzman görüşleri kapsam geçerliğini belirlemeye uygun ve yeterli sayılmıştır. Yapı geçerliği için de faktör analizi yapılmış, analiz sonrası 41 maddelik envanter 27 maddeye düşürülmüştür. İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin öğrenme stillerini belirlemek amacıyla hazırlanan 27 maddelik denemelik aracın güvenirliğini belirlemek için yapılan iç tutarlılık sınamasında, Cronbach alpha güvenirlik katsayısı 0,78 olarak bulunmuştur. Bu oldukça iyi bir değer olarak nitelendirilebilir. Bu nedenle, ölçeği oluşturan maddelerin birbirleriyle tutarlı olduğu söylenebilir. Ayrıca, faktör analizi sonrasında envanterde

kalan her bir madde teker teker envanterden çıkarıldığında 0,78 olarak hesaplanan alpha güvenilirlik katsayısında bir yükselme olmadığından, güvenilirlik çalışmaları sonucunda herhangi bir madde ölçekten çıkarılmamıştır (Özdamar, 1997).

Denemelik aracın geçerliğini belirlemede kapsam geçerliği sınaması için, envanter maddelerinin belirlenmesi aşamasında beş farklı üniversitenin (Çanakkale Onsekiz Mart, Gazi, Abant İzzet Baysal, Anadolu, Dokuz Eylül, Çukurova ve Üniversiteleri) eğitim fakültelerinde görev yapan 7 uzman ve 4 sınıf öğretmeniyle yapılan çalışma temel alınmıştır. Bu çalışmada uzman ve öğretmen görüşleri doğrultusunda değişikliğe ve düzeltmeye uğratılan maddelerden oluşan envanterin ölçme amacına uygun olduğu ve ölçülmek istenilen alanı temsil ettiği söylenebilir. Deneme aracının yapı geçerliği sınaması için yapılan faktör analizi ile aynı zamanda ölçeğin kaç boyutlu ve bu boyutların neler olduğu belirlenmiştir. Öncelikle yapılan temel bileşenler çözümlemesi ve Varimax tekniği ile yapılan döndürme işlemi sonunda, özdeğeri 1.00'den büyük olan on beş faktör ortaya çıkmıştır. Ancak faktör sayısının beklenenden çok çıkması nedeniyle, bu sayının azaltılıp azaltılamayacağı yoklanmak istenmiştir. Öncelikle faktörler arasındaki farka bakılarak eleme yapılmış, 0.1 den az fark olan faktörler değerlendirmeye alınmamıştır. İkinci olarak Cattell' in "scree" sınaması yapılmış ve aşağıdaki gibi bir grafik elde edilmiştir.

Şekil 1. Scree Sınaması

“Scree” sınaması grafiğinde, grafik eğrisinin hızlı düşüş gösterdiği nokta sekizinci faktörün olduğu yerdir. Sekizinci faktörden sonra eğrinin aynı doğrultuda ilerlediği görülmektedir. Buradan ölçekteki faktör sayısının sekiz’de kalması gerektiği düşüncesine ulaşılmıştır. Bulunan sekiz faktöre ilişkin varyanslar, varyans yüzdeleri ve toplam varyans yüzdeleri Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6. Faktör Analizi Sonucunda Faktörlere İlişkin Elde Edilen Bulgular

Faktör	Varyans	Varyans Yüzdesi (%)	Toplam Varyans Yüzdesi
1	4,890	11,927	11,927
2	3,237	7,895	19,822
3	2,066	5,040	24,861
4	1,848	4,508	29,369
5	1,739	4,242	33,612
6	1,503	3,665	37,277
7	1,477	3,604	40,880
8	1,323	3,227	44,108

Tablo 6’da görüldüğü gibi, ölçekteki 8 faktörün varyans değerleri sırasıyla, 4,89, 3,237, 2,066, 1,848, 1,739, 1,503, 1,477, 1,323 tür. 8 faktörün tümü toplam varyansın 44,1’ ini açıklamaktadır. Kabul edilebilir oran olan %41’in üstünde olan bu varyans oranının envanterin sekiz faktörden oluşan bir envanter olarak değerlendirilmesine olanak verdiği söylenebilir.

Varimax rotasyonu maddelerin sekiz faktöre dağılmasını sağlayacak şekilde yeniden yapılmıştır. Çözümleme sonucunda elde edilen değerlere göre maddelerin envanterde yer almasında bir maddenin yalnızca bir faktörde en az .4 faktör yükü ile yer alması ve birden çok faktörde yer alan bir maddenin faktörlerden birindeki yükünün diğerinden en az .1 değerinden daha büyük olması ilkesi benimsenmiştir. Tablo 2’de

Tablo incelendiğinde, ölçeğin 2., 3., 7., 9., 21. ve 27. maddelerinin birinci faktörde, 19., 24., 25. ve 26. maddelerin ikinci faktörde, 11., 12., 15., 23. maddelerin üçüncü faktörde, 13., 17., 22. maddelerin faktör dört de, 6. ve 18. maddelerin beşinci faktörde, 4., 5. ve 14. maddelerin altıncı faktörde, 10., 16., 20. maddelerin yedinci faktörde ve son olarak 1. ve 8. maddelerin sekizinci faktörde yer aldığı görülmektedir.

3.5. Denel İşlem

Veri toplama araçlarının hazırlanması, ilgili makamdan izin (EK-1) alınması, deney ve kontrol gruplarının belirlenmesi tamamlandıktan sonra deney grubunda yer alan öğretmene araştırmının konusu, niteliği ve nasıl yürütüleceği açıklanmıştır. Ayrıca, öğretmene görsel, işitsel, devin-duyumsal öğrenme stili boyutlarına uygun etkinliklerle öğrenmenin ne olduğu, öğrenme stili boyutlarına uygun etkinliklerin uygulanmasıyla ilgili öğrenme-öğretme süreci, öğretmen ve öğrenci rolleri hakkında bilgi verilmiştir.

Öğretmenin öğretim süreciyle ilgili bilgilendirilmesinden sonra, her iki gruptaki öğrencilere Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stili boyutlarına uygun etkinliklerle öğrenmenin, öğrencilerin akademik başarılarına, sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarına etkisini belirlemek amacıyla bir araştırmının planlandığı ve kendilerinin de bu araştırmının denekleri olarak seçildiği söylenmiştir. Daha sonra her iki gruba, "Toplum İçin Çalışanlar" ünitesi başarı testi, öğrenme stili ölçeği ve Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği öntest olarak uygulanmıştır.

Öğretmen ve öğrencilere araştırmayla ilgili ayrıntılı açıklamaların yapılmasından sonra, haftada 3 ders saati olmak üzere dört hafta süreli bir öğretim uygulamasına geçilmiştir. Öğretim uygulaması 28 Mart 2006 ile 21 Nisan 2006 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

Dersler deney grubunda görsel, işitsel öğrenme stil boyutuna uygun öğretim etkinlikleriyle, kontrol grubunda ise geleneksel öğretimle işlenmiştir. Dört hafta süren "Toplum İçin Çalışanlar" ünitesi tamamlandıktan sonra bu ünite için hazırlanmış olan başarı testi öğrencilere sontest olarak uygulanmıştır.

Deney grubundaki öğretim uygulaması hazırlanan yönerge (EK-9) doğrultusunda yürütülmüştür. Buna göre öğretmen dersin başında amaçlarını ve konusunu, araştırmacı tarafından hazırlanmış olan planlardan yararlanarak öğrencilere açıkladıktan sonra, öğrenilecek konuyla çalışma yaprakları dağıtmıştır. Bu çalışma yaprakları ile ilgili çalışmanın nasıl gerçekleştirileceği öğrencilere açıklanmıştır.

Ders sonunda alan görsel, işitsel öğrenme stil boyutlarına göre hazırlanmış olan ve dersin genel değerlendirmesini sağlayan "çalışma yaprakları" öğrencilere dağıtılarak uygun biçimde doldurmaları sağlanmıştır.

Deney grubunda gerçekleştirilen görsel, işitsel öğrenme stil boyutuna uygun etkinliklerin gerektiği biçimde (yönergeye göre) yapılıp yapılmadığı araştırmacı tarafından izlenmiştir. Doldurulan gözlem formu (EK-10) raporlarının değerlendirilmesi sonucunda uygulamanın belirlenen ilkeler doğrultusunda gerçekleştirildiği görülmüştür.

Kontrol grubunda ise, öğrencilerin Sosyal Bilgiler ders kitabındaki ilgili konuların okumaları, anlatmaları ve öğretmenlerinin konu ile ilgili açıklamalarını dinlemelerine yönelik öğretmen merkezli geleneksel bir öğretim gerçekleştirilmiştir.

3.6. Verilerin Çözümü ve Yorumu

Araştırma kapsamına giren deneklerle ilgili ölçme işlemleri tamamlandıktan sonra verilerin çözümlenmesine geçilmiştir. İstatistiksel hesaplamalar deney grubundan 25, kontrol grubundan 25 olmak üzere toplam 50 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Deneklerin öntest ve sonteste ilişkin yanıt kağıtları araştırmacı tarafından elle puanlanmıştır. Deney ve kontrol gruplarının ön test-son test puanları (Ek 6/A ve 6/B) elde edildikten sonra grupların ortalama puanları ile puan dağılımlarının standart sapmaları hesaplanmıştır.

Gruplar arası karşılaştırmalarda t testinden yararlanılmış ve grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığı .05 düzeyinde yorumlanmıştır. Bu araştırmayla ilgili tüm istatistiksel çözümlmelerde SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) paket programından yararlanılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırmanın amacına yönelik analiz sonuçları ve söz konusu analizlerin yorumları sunulacaktır. Bulguların ve yorumların sunulmasında “iç uygunluk” ilkesi (Balcı, 2001) göz önünde bulundurularak kurulan denencelerde izlenmiş olan sıraya aynen uyulmuştur.

4.1. İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrenme Stiline Uygun Düzenlenen Öğretim Etkinliklerinin Öğrencilerin Akademik Başarılarına Etkisi

Araştırmada ilk olarak “İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stiline uygun düzenlenen öğretim etkinliklerinin uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin akademik başarı düzeylerinde anlamlı derecede farklılık oluşmuştur.” hipotezi sınanmak istenmiştir. Bunun için, önce deney ve kontrol grubundaki deneklerin öntest uygulamasından aldıkları puanların (EK–6/A), aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmış, ortalamalar arası fark t testi ile sınanmıştır. Deney ve kontrol gruplarının Sosyal Bilgiler dersi başarı testinden aldıkları öntest puanlarıyla ilgili bulgular Tablo 8’ de gösterilmiştir.

Tablo 8. Gruplardaki Deneklerin Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Testinden Aldıkları Öntest Puanlarına Göre Durumları

Öğrenci Grupları	Denek Sayısı (N)	Aritmetik Ortalama (X)	Standart Sapma (SS)	t değeri	Serbestlik Derecesi (sd)	Anlamlılık Derecesi (p)
Deney Grubu	25	65.50	15.24	.211	48	> .05
Kontrol Grubu	25	64.60	14.94			

t tablo: 1.671

Tablo 8'den anlaşılacağı üzere, deney grubundaki öğrencilerle kontrol grubundaki öğrencilerin öntestten elde ettikleri puanların aritmetik ortalaması arasında kontrol grubu lehine 0.9 puanlık bir fark vardır. Bu farkın anlamlı olup olmadığını sınamak amacıyla, grupların ortalama puanlarına t testi uygulanmış ve $t = .211$ değeri bulunmuştur. Bu değer 48 serbestlik derecesinin .05 anlamlılık düzeyindeki 1.671 değerinin oldukça altında bulunmaktadır. Bu sonuç, her iki grubun aritmetik ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olmadığını göstermektedir. Öntest puanlarından elde edilen bulgulara göre deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersi “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesi akademik başarı düzeyleri bakımından deney öncesi durumları arasında anlamlı derecede farklılık yoktur.

Uygulama sonrasında deneyin etkililiğini gözlemek amacıyla her iki grupta yer alan deneklerin sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın bulunup bulunmadığına bakılmıştır. Deney ve kontrol gruplarının sontest puanlarıyla ilgili bulgular Tablo 9' da gösterilmiştir.

Tablo 9. Gruplardaki Deneklerin Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Testinden Aldıkları Sontest Puanlarına Göre Durumları

Öğrenci Grupları	Denek Sayısı (N)	Aritmetik Ortalama (X)	Standart Sapma (SS)	t değeri	Serbestlik Derecesi (sd)	Anlamlılık Derecesi (p)
Deney Grubu	25	85.40	12.28	1.927	48	<.05
Kontrol Grubu	25	77.90	15.09			

t tablo: 1.671

Tablo 9'dan anlaşılacağı üzere, deney grubundaki öğrencilerle kontrol grubundaki öğrencilerin sontestten elde ettikleri puanların aritmetik ortalaması arasında deney grubu lehine 7.5 puanlık bir fark vardır. Bu farkın anlamlı olup olmadığını

sınamak amacıyla, grupların puan ortalamalarına t testi uygulanmış ve $t = 1.927$ değeri bulunmuştur. Bulunan bu değer 48 serbestlik derecesinin .05 anlamlılık düzeyindeki 1.671 değerinin üzerinde bulunmaktadır. Bu sonuç, deney ve kontrol gruplarında uygulanan öğretimin birbirinden önemli derecede farklı etkililiğe sahip olduğunu göstermektedir. Başka bir deyişle, bu araştırma, Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin başarılarını artırmada, öğrenme stil boyutlarına göre hazırlanan etkinlikleri uygulamanın geleneksel öğretimden daha etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Böylece, Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stili boyutlarına göre hazırlanan etkinliklerin uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin akademik başarıları arasında deney grubu lehine anlamlı derecede farklılık olduğunu ileri süren birinci hipotez doğrulanmıştır. Bu hipotez, McNeal ve Dwyer'ın (1999) yaptığı araştırma sonucu ile örtüşmemekle birlikte, Muğaloğlu, Nazlıççek ve Ardaç (2003) ve Kaf Hasırcı'nın (2004) gerçekleştirdiği araştırma ile aynı sonucu göstermektedir.

4.2. İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrenme Stiline Uygun Düzenlenen Öğretim Etkinliklerinin Öğrencilerin Tutumlarına Etkisi

“Sosyal Bilgiler dersinde alan öğrenme stil boyutlarındaki öğrencilerin özelliklerine uygun olarak hazırlanan öğretim etkinliklerinin uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin derse ilişkin tutumları arasında deney grubu lehine anlamlı derecede farklılık oluşmuştur.” hipotezi sınanmak istenmiştir. Bu amaçla deney ve kontrol grubundaki deneklerin Sosyal Bilgiler dersi tutum ölçeğinden aldıkları tutum puanlarının, aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmış, ortalamalar arası fark t testi ile sınanmıştır. Deney ve kontrol gruplarının Sosyal Bilgiler dersi tutum ölçeğinden aldıkları öntest puanlarıyla ilgili bulgular Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10. Gruplardaki Deneklerin Deney Öncesi Uygulanan Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinden Aldıkları Öntest Puanlarına Göre Durumları

Öğrenci Grupları	Denek Sayısı (N)	Aritmetik Ortalama (X)	Standart Sapma (SS)	t değeri	Serbestlik Derecesi (sd)	Anlamlılık Derecesi (p)
Deney Grubu	25	126.20	12.85	.335	48	> .05
Kontrol Grubu	25	124.96	13.28			

t tablo: 1.671

Tablo 10' dan anlaşılacağı üzere, deney grubundaki öğrencilerle kontrol grubundaki öğrencilerin deney öncesi uygulanan tutum ölçeğinden elde ettikleri puanların aritmetik ortalaması arasında deney grubu lehine 1.24 puanlık bir fark vardır. Bu farkın anlamlı olup olmadığını sınamak amacıyla, grupların ortalama puanlarına t testi uygulanmış ve $t = .335$ değeri bulunmuştur. Bu değer 48 serbestlik derecesinin .05 anlamlılık düzeyindeki 1.671 değerinin çok altında bulunmaktadır. Bu sonuç, her iki grubun aritmetik ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olmadığını göstermektedir. Deney öncesi Sosyal Bilgiler dersi tutum ölçeği uygulamasından elde edilen puanlara göre deney ve kontrol grubunun tutum düzeyleri arasında anlamlı derecede farklılık yoktur. Diğer bir deyişle, deney ve kontrol grubunda bulunan öğrenciler Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları yönünden birbirlerine denktir.

Gerçekleştirilen deneyin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlar üzerindeki etkililiğini gözlemek amacıyla deneklere “Sosyal Bilgiler dersi tutum ölçeği” bir kez daha uygulanmıştır. Deney ve kontrol gruplarındaki deneklerin Sosyal Bilgiler dersi tutum ölçeğinden elde ettikleri son test puanlarıyla ilgili bulgular Tablo 11' de gösterilmiştir.

Tablo 11. Gruplardaki Deneklerin Deney Öncesi Uygulanan Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinden Aldıkları Sontest Puanlarına Göre Durumları

Öğrenci Grupları	Denek Sayısı (N)	Aritmetik Ortalama (X)	Standart Sapma (SS)	t değeri	Serbestlik Derecesi (sd)	Anlamlılık Derecesi (p)
Deney Grubu	25	126.00	12.03	.355	48	> .05
Kontrol Grubu	25	124.60	15.63			

t tablo: 1.671

Tablo 11' den anlaşılacağı üzere, deney grubundaki öğrencilerle kontrol grubundaki öğrencilerin deney sonrası uygulanan tutum ölçeğinden elde ettikleri puanların aritmetik ortalaması arasında deney grubu lehine 1.4 puanlık bir fark vardır. Bu farkın anlamlı olup olmadığını sınamak amacıyla, grupların ortalama puanlarına t testi uygulanmış ve $t = .355$ değeri bulunmuştur. Bu değer 48 serbestlik derecesinin .05 anlamlılık düzeyindeki 1.671 değerinin altında bulunmaktadır. Bu sonuç, her iki grubun aritmetik ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olmadığını göstermektedir. Deney sonrası Sosyal Bilgiler dersi tutum ölçeği uygulamasından elde edilen puanlara göre deney ve kontrol grubunun tutum düzeyleri arasında anlamlı derecede farklılık oluşmamıştır. Başka bir deyişle, “Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stil boyutlarındaki öğrencilerin özelliklerine uygun olarak hazırlanan öğretim etkinliklerinin uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin derse ilişkin tutumları arasında deney grubu lehine anlamlı derecede farklılık oluşmuştur.” hipotezi reddedilmiştir. Bu hipotez, Dunn ve diğerlerinin (1990) gerçekleştirdiği araştırmayla örtüşmemekle birlikte, Güven'in (2003) araştırmasıyla aynı sonucu göstermektedir. Araştırma sonucu, tutumların yaşam içerisinde kazanıldığı ve bunları kısa bir sürede değiştirmenin çok kolay olmadığı görüşünün doğrulandığı düşünülebilir.

4.3. İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrenme Stiline Uygun Düzenlenen Öğretim Etkinliklerinin Öğrencilerin Hatırda Tutma Düzeylerine Etkisi

“Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stiline uygun olarak düzenlenen öğretim etkinliklerinin uygulandığı deney grubundaki öğrenciler ile geleneksel öğretimimin uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin hatırda tutma düzeyleri arasında deney grubu lehine anlamlı derecede farklılık oluşmuştur.” hipotezi sınanmak istenmiştir. Bu amaçla deney ve kontrol grubundaki deneklere Sosyal Bilgiler dersi başarı testi denel işlemin bitmesinden 3 hafta sonra tekrar yapılmıştır. Öğrencilerin başarı testinden aldıkları tutum ölçeğinden aldıkları puanlarının, aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmış, ortalamalar arası fark t testi ile sınanmıştır. Deney ve kontrol gruplarının Sosyal Bilgiler dersi başarı testinden aldıkları puanlarıyla ilgili bulgular Tablo 12' de gösterilmiştir.

Tablo 12. Gruplardaki Deneklerin Deney Sonrası Uygulanan Sosyal Bilgiler Dersi Hatırda Tutma Düzeyi Başarı Testinden Aldıkları Puanlara Göre Durumları

Öğrenci Grupları	Denek Sayısı (N)	Aritmetik Ortalama (X)	Standart Sapma (SS)	t değeri	Serbestlik Derecesi (sd)	Anlamlılık Derecesi (p)
Deney Grubu	25	83.30	12.24	3.256	48	< .05
Kontrol Grubu	25	71.30	13.77			

t tablo: 1.671

Tablo 12'den anlaşılacağı üzere, deney grubundaki öğrencilerle kontrol grubundaki öğrencilerin hatırda tutma düzeyi testinden elde ettikleri puanların aritmetik ortalaması arasında deney grubu lehine 12 puanlık bir fark vardır. Bu farkın anlamlı olup olmadığını sınamak amacıyla, grupların ortalama puanlarına t testi uygulanmış ve t =

3.256 değeri bulunmuştur. Bulunan bu değer 48 serbestlik derecesinin .05 anlamlılık düzeyindeki 1.671 değerinin üzerinde bulunmaktadır. Bu sonuç, deney ve kontrol gruplarında uygulanan öğretim birbirinden önemli derecede farklı etkililiğe sahip olduğunu göstermekte ve Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin başarılarını artırmada, öğrenme stil boyutlarına göre hazırlanan etkinlikleri uygulamanın geleneksel öğretimden daha etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Böylece, Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stili boyutlarına göre hazırlanan etkinliklerin uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretim uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin hatırd tutma düzeyi arasında deney grubu lehine anlamlı derecede farklılık olduğunu ileri süren üçüncü hipotez doğrulanmıştır. Bir başka deyişle öğrenme stili boyutlarındaki öğrencilerin özelliklerine uygun olarak hazırlanan öğretim etkinlikleri uygulamanın, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde hatırd tutma düzeylerini artırmaktadır. Bu sonuç, Ataizi'nin (1999) çalışmasıyla örtüşmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde; araştırmada elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlara dayalı olarak geliştirilen bazı öneriler yer almaktadır.

İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stiline uygun olarak düzenlenen öğretim ortamının akademik başarı, hatırd tutma düzeyi ve tutumlara etkisini sınamak amacıyla yapılan bu araştırma deneme modellerinden öntest-sontest kontrol gruplu modele göre gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya, 2005–2006 öğretim yılının ikinci döneminde Çanakkale Onsekiz Mart İlköğretim Okuluna devam eden 5/A ve 5/C sınıflarındaki öğrenciler katılmıştır. Araştırmaya katılan öğrenciler Sosyal Bilgiler dersi karne notlarına, Sosyal Bilgiler dersi tutum puanlarına, cinsiyetlerine ve öğrenme stili tercihlerine göre denkleştirilmiştirlerdir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan başarı testi ve ders materyalleri araştırmacı tarafından, tutum ölçeği Güven ve Deveci (2002) tarafından, öğrenme stil ölçeği ise araştırmacı ve Güven tarafından geliştirilmiştir. “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesinin dört hafta süresince deney grubunda öğrenme stil boyutlarına göre hazırlanan öğretim etkinlikleriyle, kontrol grubunda ise geleneksel öğretimle işlenmesinden sonra, toplanan verilerin istatistiksel çözümlenmeleri sonucunda elde edilen bulguların ışığında,

aşağıdaki sonuçlar ortaya konmuş ve ilgililere katkı sağlayacağı düşünülen öneriler getirilmiştir.

5.1. Sonuçlar

Bu sonuçlar şöyle özetlenebilir:

1) Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stiline uygun olarak düzenlenen öğretim etkinliklerinin uygulandığı deney grubundaki öğrenciler ile geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin akademik başarıları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık vardır. Bir başka deyişle, öğrenme stili boyutlarındaki öğrencilerin özelliklerine uygun olarak hazırlanan öğretim etkinliklerini uygulamak, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde akademik başarılarını artırmaktadır.

2) Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stiline uygun olarak düzenlenen öğretim ortamının uygulandığı deney grubundaki öğrenciler ile geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin derse ilişkin tutumları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık oluşmamıştır. Öğrenme stili boyutları belirlenen öğrencilerin özelliklerine uygun olarak hazırlanan etkinlikleri uygulama, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin olumlu tutumlar geliştirmesinde etkili olmamıştır.

3) Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stiline uygun olarak düzenlenen öğretim ortamının uygulandığı deney grubundaki öğrenciler ile geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin hatırd tutma düzeyleri arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık oluşmuştur. Bir başka deyişle, öğrenme stili özellikleri belirlenen öğrencilerin özelliklerine uygun olarak hazırlanan öğretim etkinliklerini uygulamak, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde hatırd tutma düzeylerini artırmıştır.

5.2. Öneriler

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar çerçevesinde şu önerilere yer verilmiştir.

1) İlköğretim Sosyal Bilgiler dersinde; öğrencilerin derse ilişkin akademik başarılarını artırmada, öğrenme stiline uygun olarak düzenlenen öğretim etkinliklerinden yararlanma yoluna gidilebilir.

2) Öğrenme stiline uygun olarak düzenlenen öğretim etkinliklerinin kullanılmasına yönelik olarak bu araştırmada kullanılan materyaller, öğretmenler tarafından Sosyal Bilgiler derslerinde uygulanmak üzere örnek alınabilir.

3) Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stiline uygun olarak düzenlenen öğretim etkinlikleri hazırlamaları için öğretmenlere öğrenme stilleri ve bireysel farklılıklar konularında hizmet içi eğitim verilebilir.

4) Sosyal Bilgiler dersi dışında, diğeri dersler içinde öğrenme stili boyutlarına uygun etkinlik ve planlar hazırlanabilir.

5) Öğrenme Stil boyutlarına uygun ortamlar hazırlamaya yönelik, aşağıdaki soruların yanıtlarını arayan başka araştırmaların da yapılmasında yarar vardır:

a) Görsel öğrenme stil boyutlarına uygun olarak hazırlanan öğretim etkinlikleri uygulamanın geleneksel öğretime göre etkililiğı nedir?

b) İşitsel öğrenme stil boyutlarına uygun olarak hazırlanan öğretim etkinlikleri uygulamanın geleneksel öğretime göre etkililiğı nedir?

c) Devin/Duyumsal öğrenme stil boyutlarına uygun olarak hazırlanan öğretim etkinlikleri uygulamanın geleneksel öğretime göre etkililiği nedir?

d) Öğretmenlere öğrenme stilleri konusunda hizmet içi eğitim verilmesinin Sosyal Bilgiler dersi öğrenme-öğretme süreçlerini ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını etkileme düzeyi nedir?

KAYNAKÇA

ACAT, B. N. ÖZER. ve K. YENİLMEZ

- 2004 “Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Matematik Öğrenme Biçimleri”,
Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, Sayı:37.

AÇIKGÖZ, K. Ü.

- 1996 **Etkili Öğrenme ve Öğretme**. İzmir.
2003 **Aktif Öğrenme**. İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları, 2. Baskı.

AKKOYUNLU, B.

- 1995 “Bilgi Teknolojilerinin Okullarda Kullanımı ve Öğretmenin Rolü”,
Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11, 105–109.

AKYÜZ, Y.

- 1997 **Türk Eğitim Tarihi: (Başlangıçtan 1997’e)**. İstanbul: İstanbul Kültür
Üniversitesi.

ALEV ÖZEL OKULLARI

- 2006 **Öğrenme Stilleri**. http://www.alev.k12.tr/r_19ogrenme.htm.
27.03.2006 tarihinde indirilmiştir.

ALLPORT, G. W.

- 1935 “Attitudes” Handbook of Social Psychology. Worcester” Massachusetts:
Clark University Pres, 799–884. Gürhan Can. **Öğretmen Adaylarının
Öğrencilere Yönelik Tutumları**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim
Fakültesi Yayınları, 1989, s. 12’deki alıntı.

ANIL, H.

- 1999 İlköğretim Okullarında Uygulanan Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirilmesi. (Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

AŞKAR, P. ve B. AKKOYUNLU

- 1993, “Kolb Öğrenme Stili Envanteri”, **Eğitim ve Bilim**, sayı 87, s.37–47.

ATAİZİ, M.

- 1999 Bilgisayar Destekli Durumda Öğrenmede Bilişsel Biçim ve İçeriğin Geçerlik Düzeyinin Sorun Çözme Becerilerinin Gelişimine Etkisi. (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

BABADOĞAN, C.

- 1991 “Öğrenme Stilleri İle İlgili Araştırmaların Taraması”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 25–2.
- 1994 “Öğrenme Stilleri ve Stratejileri Arasındaki İlişki”, **1. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri**. Adana: Çukurova Üniversitesi Eğitim Bilimleri Kongresi.

BALİ, G. Ç.

- 1999 Assessment of The Educational Statistics Courses With Respect to Certain Student Characteristics. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: O.D.T.U. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

BARAN, A.

- 2000 Üniversite Öğrencilerinin Çoklu Yetenek-Öğrenme Stilleri ile Benlik Saygısı ve Sürekli Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki. (Yüksek Lisans Tezi) Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri A.B.D.

BARBE, W. ve M. MİLONE

- 1980 Modality. Instructor (Jan) 44-49.

BAŞIBÜYÜK, A.

- 2004 “Matematik Öğretmenlerinin Dikkate Alabilecekleri Öğrenme Stilleri: McCARTHY MODELİ”, **Milli Eğitim Dergisi**. Sayı 163.

BERBEROĞLU, G. ve H. DEMİRCİOĞLU

- 2000 Fen Öğrencilerinin Genel Kimya Derslerindeki Başarılarını Etkileyen Faktörler. **Eğitim ve Bilim Dergisi**. 25 (118). 35–42.

BİLGİN, İ. ve S. DURMUŞ

- 2003 “Öğrenme Stilleri ile Öğrenci Başarısı Arasındaki İlişkisi Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma”, **Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi**, Kasım Sayısı.

BLOOM, S. B.

- 1998 **İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme**. Çevr. Durmuş Ali Özçelik, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

BORICH, G. D.

- 1999 **Effective Teaching Methods**. Englewood Cliffs, New Jersey: Merrill, Prentice Hall.

BOYDAK, A.

2001 **Öğrenme Stilleri**. İstanbul: Beyaz Yayınları.

2004 **Lider Öğretmen**. İstanbul: Beyaz Yayınları.

BOWER G. ve E. HILGARD

1981 **Theories of Learning**. Englewood Cliffs, Nj.: Prentice Hall.

CLAXTON C. ve Y. RALSTON

1978 **Learning Styles: Their Impact on Teaching and Administration**. AAHE-ERIC / Higher Education Research Report No:10 Washington, DC: American Association for the Study of Higher Education. ss. 1-74.

CROPPER, C.

1994 "Teaching for Different Learning Styles", **Gifted Child Today Magazine**. 5, 17: 1-12.

CUTHBERT, P.

2005 "The student learning process: Learning Styles or Learning Approaches?", **Teaching in Higher Education**, Vol. 10, No. 2, April 2005, ss. 235-249.

ÇAĞLAR, A.

1992 "İlkokul 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programları Üzerine Bazı Görüşler", **Eğitim Bilimleri Dergisi**, M. Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları, 4, ss. 15-25.

DE CAPUA ve A WINTERGERST, A.

2004 "Assessing and Validating a Learning Styles Instrument"
System 33 (2005) s: 1-16

DELEN, H.

- 1998 Temel Eğitim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Kubaşık Öğrenme Yönteminin Akademik Başarıya Etkisi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi), Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

DEMİREL, Ö.

- 2000 **Öğretme Sanatı-Planlamadan Değerlendirmeye-**. Ankara: PegemA Yayıncılık.

DUNN, R. ve K. DUNN

- 1993 **Teaching Secondary Students Thorough Their Individual Learning Styles Principles Approaches for Grades 7-12.** Copyright Ailyn and Bacon, USA.

DUNN, R. ve DİĞERLERİ

- 1990 **Learning Styles: Quiet Revolution in American Secondary Schools.** Reston, Virginia: National Association of Secondary School Principals.

EFIONG, E.

- 2001 "Relationship Between Teachers' Teaching Methods and The Pupils' Learning Styles: A Case Study Of Some Primary Schools In Zaria", **Tambari: Kano Journal of Education.** <http://www2.ncsu.edu/ncsu/aern/efiongsy.html>. adresinden 12.03. 2006 tarihinde indirilmiştir.

EKİCİ, G.

- 2001 Öğrenme Stiline Dayalı Öğretimin Analizi. (Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretimi A.B.D.
- 2002 Gregorc Öğrenme Stili Ölçeği. **Eğitim ve Bilim Dergisi**. Ocak 2002, Cilt: 27, Sayı: 123, 42–47.

EREN, A.

- 2002 “Fen, Sosyal ve Eğitim Bilimi Alanlarında Öğrenim Gören Üniversite Öğrencilerinin Öğrenme Biçimleri Arasındaki Farklılığın İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi) Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim ve Program Geliştirme ve Öğretimi A.B.D.

ERGÜR, D.

- 1998 Hacettepe Üniversitesi Dört Yıllık Lisans Programlarındaki Öğrenci ve Öğretim Üyelerinin Öğrenme Stillерinin Karşılaştırılması. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Fakültesi,

ERSOY, S.

- 2003 İlköğretim 6. 7. 8. Sınıf Öğrencilerinin İngilizce Dersindeki Başarılarına Göre Öğrenme Stilleri ve Çalışma Alışkanlıklarını İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi), Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Programı ve Öğretimi A.B.D.

FELDER, R. M.

- 1996 **Matters of Styles**. ASSE Prims

FELDER R. M. ve L. SILVERMAN

- 1988 Learning and Teaching Styles in Engineering Education. **Engineering Education** 78(7), 674–681, Online: <http://www.ncsu.edu/felder-public/Papers/LS-1988.pdf> adresinden 12.06.2005 tarihinde indirilmiştir.

FİDAN, N.

- 1996 **Okulda Öğrenme ve Öğretme**. Ankara: Alkım Yayınları.

FİDAN, E ve M. ERDEN

- 1998 **Eğitime Giriş**. İstanbul: Alkım Yayınları

GİVEN, B. K.

- 1996 Learning Styles; A Synthesized Model. *Journal of Accelerated Learning and Teaching*, 21, 11–44, Online: http://www.ialearn.org/files_jalt/jalt_21_1996_1%20&%202.pdf adresinden 12.06.2005 tarihinde indirilmiştir.

GÜLHAN, T.

- 2003 **Araştırma Teknikleri, Bilimsel Araştırma ve Etkili Yazma Kılavuzu**. İstanbul: Risale Yayınları.

GÜVEN, G.

- 2002 “Fizik Öğretiminde Öğretmen Adaylarının Öğrenme Stillerinin Araştırılması”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Orta Öğretim Fen ve Matematik Alanları Eğitimi A.B.D.

GÜVEN, B.

- 2003 “İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Alan Bağımlılık-Alan Bağımsızlık Bilişsel Stil Boyutlarına Uygun Olarak Hazırlanan Öğretim Etkinliklerinin Akademik Başarı ve Tutumlar Üzerindeki Etkisi”, Doktora Tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

GÜLTEN, D. ve İ. GÜLTEN

- 2003 “Lise 2. Sınıf Öğrencilerinin Geometri Ders Notları ile Öğrenme Stilleri Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma”, **Eğitim Araştırmaları Dergisi**.16, ss. 74–87

GREGORC, A. F.

- 1979 Learning / Teaching Styles: **Their Nature and Effect. In Student Learning Styles: Diagnosing and Prescribing Programs.** Reston, VA: National Association of Secondary School Principals. s. 19–26.

HESAPÇIOĞLU, M.

- 1998 **Öğretim İlke ve Yöntemleri.** İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım.

HUNT, D. E.

- 1979 “Learning Style and Student Needs: An Introduction to Conceptual Level”, **Student Learning Styles.**

İLHAN, A.

- 2002 İngilizce Kurslarına Devam Eden Kursiyerlerin Öğrenme Stilleri. (Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri A.B.D.

JONESSEN, H. ve B. GRABOWSKY

- 1993 **Handbook of Individual Differences, Learning and Instruction.** New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers

KAF HASIRCI, Ö.

- 2004 İlköğretim 3. Sınıf Hayat Bilgisi Dersinde Görsel Öğrenme Stillerine Göre Düzenlenen Öğretimin Öğrencilerin Akademik Başarıya Etkisi. (Doktora Tezi), Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KARASAR, N.

- 1998 **Bilimsel Araştırma Yöntemi.** Ankara: Nobel Yayın, Sekizinci Basım.

KAYA H. ve E. AKÇİN

- 2002 Öğrenme Biçimleri / Stilleri ve Hemşirelik Eğitimi. **Çukurova Yüksel Okulu Dergisi**, 6 (2).

KEEFE, J. W.

- 1991 **Learning Style, Cognitive and Thinking Skills.** Reston, VA: National Association of Secondary School Principals.

KILIÇ, E. ve Ş. KARADENİZ.

- 2004 Cinsiyet Öğrenme Stilinin Gezinme Stratejisi ve Başarıya Etkisi. **Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**. Cilt 24, Sayı: 3

KOLB, D.

- 1984 **Experiential Learning-Experience as The Source of Learning and Development.** New Jersey: Prentice Hall.

MATHEWS, D. B.

- 1996 **An Investigation of Learning Styles and Perceived Academic Achievement for High School Student.** Clutring House, s. 249–255

MCNEAL, G. ve F. DWYER

- 1999 “Effect of Learning Style on Consistent and Inconsistently Designed Instruction”, **International Journal of Instructional Media.** 26, 3: 337–346

MEB.

- 2005 **İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı.**

MUĞALOĞLU, E, N. NAZLIÇİÇEK ve D. ARDAÇ

- 2003 Bilimsel Süreçlerin Grup Çalışmasıyla Geliştirilmesinde Öğrenme Biçimlerinin Etkisi. www.fedu.metu.edu.tr/ufbmek-5/b_kitabi/PDF/Fen/Bildiri/t83d.pdf adresinden 14.06.2006 tarihinde indirilmiştir.

ÖĞRETME, M.

- 2001 The Effect of Differentiated Physics Instruction on 9th Grade Gifted Learners, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.

ÖZDAMAR, K.

- 1997 **Paket Programlar İle İstatistiksel Veri Analizi I.** Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Fen Fakültesi Yayınları.

ÖZDEN, Y.

- 1998 **Eğitimde Dönüşüm-Yeni Değer ve Oluşumlar.** Ankara: PegemA Yayıncılık.
- 2000 **Öğrenme ve Öğretme.** Ankara: PegemA Yayıncılık.

ÖZER, B.

- 1998 “Öğrenmeyi Öğretme”, **Eğitim Bilimlerinde Yenilikler.** Editör: Ayhan Hakan. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi İlköğretim Öğretmenliği Lisans Tamamlama Programı, ss. 146–164
- 2001 “Bilgiyi İşleme Kuramı”, **Gelişim ve Öğrenme.** Editör: Gürhan Can. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi, ss. 157–176

ÖZKAN, Ş.

- 2003 The Roles Of Motivational Beliefs and Learning Styles On Tenth Grade Students’ Biology Achievement. (Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Orta Öğretim Fen ve Matematik Alanları Eğitimi Bölümü.

PEKER, M.

- 2003 Öğrenme Stilleri ve 4MAT Yönteminin Öğrencilerin Matematik Tutum ve Başarılarına Etkisi. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

SADLER-SMITH, E.

- 2000 “The relationship between learning style and cognitive style”, *Personality and Individual Differences* 30 (2001) 609–16.

SAĞ, R.

- 2005 “Öğrenme Stilleri”. **Eğitimciler Sitesi**,
http://www.geocities.com/egitimcilersitesi_egitimibilim/ba-ogrenmestilleri2.htm 06.05.2006 tarihinde indirilmiştir.

SAĞLAM, M.

- 2001 “Öğretimi Etkileyen Etmenler”, Öğretimde Planlama ve Değerlendirme.
 Editör: Mehmet Gültekin. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim
 Fakültesi Yayınları, ss. 77–94.

SELÇUK Z.

- 2001 **Eğitim Psikolojisi**. İstanbul: Atlas Kitabevi.

SENEMOĞLU, N.

- 2004 **Gelişim Öğrenme ve Öğretim**. Ankara: Gazi Yayınevi.

ŞİRİN A. ve A. GÜZEL

- 2006 “Üniversite Öğrencilerinin Öğrenme Stilleri ile Problem Çözme Becerileri
 Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Kuram ve Uygulamada Eğitim
 Bilimleri / Educational Sciences: Theory & Practice 6 (1) Ocak / January
 2006, 231–264.

SNYDER, R.

- 2000 “The Relationship Between Learning Styles / Multiple Inteligences and
 Academic Achievement of High School Students”, **High School Journal**.
 83, 2: 11–21.

SÖNMEZ, V.

- 1998 **Sosyal Bilgiler Dersi Öğretmen Kılavuzu**. Ankara: PegemA Yayınları.

SÖZER, E.

1998 “Sosyal Bilimler Kapsamında Sosyal Bilgilerin Yeri ve Önemi” **Sosyal Bilgiler Öğretimi**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Yayınları.

TABANLIOĞLU, S.

2003 The Relationship between Learning Styles and Language Learning Strategies of Pre-Intermediate EAP Students. (Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İngiliz Dili Eğitimi.

YAŞAR, Ş.

2001 Öğrenme-Öğretme Sürecinin Kuramsal Temelleri. **Öğretimde Pşanlama ve Değerlendirme**. Editör: Mehmet Gültekin. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları. ss 59–76.

YEŞİLYAPRAK, B.

2002 **Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi**. Ankara: PegemA Yayıncılık.

VURAL, B.

2005 **Öğrenci Merkezli Eğitim ve Çoklu Zeka**. İstanbul: Hayat Yayıncılık. ss.199–217

EKLER

EK

- 1 Çanakkale İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün İzin Yazısı
- 2 Görsel, İşitsel, Devin / Duyumsal Öğrenme Stillere Uygun Olarak Hazırlanan "Toplum İçin Çalışanlar" Ünitesi Etkinlik Plan Örneği
- 3 "Toplum İçin Çalışanlar" Ünitesi Başarı Testi
- 4 Öğrenme Stili Envanteri
- 5 Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği
- 6/A Grupların Başarı Testinden Aldıkları Öntest Puanları
- 6/B Grupların Başarı Testinden Aldıkları Sontest Puanları
- 7/A Grupların Tutum Ölçeğinden Aldıkları Öntest Puanları
- 7/B Grupların Tutum Ölçeğinden Aldıkları Sontest Puanları
- 8 Grupların Denkleştirilmesinde Kullanılan Sosyal Bilgiler Karne Notları
- 9 Öğrenme Stil Boyutlarına Uygun Olarak Hazırlanan Planları Uygulama Yönergesi
- 10 Öğrenme Stil Boyutlarına Uygun Olarak Hazırlanan Etkinlik Planlarının Uygulanmasına İlişkin Gözlem Formu

EK-1

T.C.
ÇANAKKALE VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

SAYI : B.08.4.MEM.4.17.00.07.311/ 23809
KONU : Anket Uygulaması

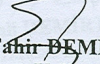
20.12.2005. 23809

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Eğitim Fakültesi Dekanlığı)

İLGİ : a) 09/10/2005 tarih 7999 sayılı yazınız.
b) Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma, Planla ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığının
09/10/2005 tarih B.08.0.APK.0.03.05.01-01/ 7999 sayılı yazısı.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı Yüksek Lisans programı öğrencisi Özge ÖZBEK'in "Öğrenme Stiline Uygun Olarak Düzenlenen Öğretim Ortamının Akademik Başarı, Hatırda Tutma Düzeyi ve Tutumlara Etkisi" isimli anket uygulaması çalışmasının İlimiz Onsekiz Mart ilköğretim okulunda uygulanması talebiniz Bakanlığımız Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı tarafından incelenmiş olup; 2 sayfa 34 sorudan oluşan anketin uygulanmasında sakınca bulunmadığına dair Bakanlığımızın ilgi yazı örneği ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Tahir DEMİR
Vali a.
Vali Yardımcısı

EKLER :
EK-1 Bakanlık Oluru Örneği (1 adet, 1 sayfa)
EK-2 Anket (1 adet, 2 sayfa)

Vilayet Konağı 3. Kat 17100 ÇANAKKALE

Tel. : 217 11 35
Faks : 217 29 72

E-Posta : canakkalem@meb.gov.tr
İnt. Adresi : <http://canakkale.meb.gov.tr>

EK-1 Devamı

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı

Sayı : B.08.0.APK.0.03.05.01-01/ 7999
Konu : Araştırma İzni

09 11/2005

ÇANAKKALE VALİLİĞİNE
(İl Millî Eğitim Müdürlüğü)

İlgi : Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Rektörlüğü'nün 17.11.2005 tarih ve 7584 sayılı yazısı.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı Yüksek Lisans programı öğrencisi Özge ÖZBEK'in "**Öğrenme Stiline Uygun Olarak Düzenlenen Öğretim Ortamının Akademik Başarı, Hatırda Tutma Düzeyi ve Tutumlara Etkisi**" konulu tez anketini iliniz Onsekiz Mart İlköğretim Okulu'nda uygulama izin talebi incelenmiştir.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü tarafından kabul edilen ve ekte gönderilen 2 sayfa 34 sorudan oluşan anketin araştırmacı tarafından uygulanmasında Bakanlığımızca sakınca görülmemektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

08/12/05
Cumaali DEMİRTAŞ
Bakan a.
Müsteşar Yardımcısı

EK _____ :

EK -- 1 Anket (2 Sayfa)

08/12/2005 V.H.K.İ. : F. CANAGIR
08/12/2005 Gör. Öğret. : M. YALÇIN
08/12/2005 Daire Bşk. : N. ÖZKAN
08/12/2005 Kurul Bşk. : N. KONAKLI

EĞİTİM
%100
DESTEK

ÖCRETSİZ
444 0 632
DANIŞMA HATTI

Atatürk Bulvarı Nu: 98 Kızılay
Telefon: 425 00 86 - 425 33 67
c - posta : apk @ meb.gov.tr

06650 ANKARA
Faks : 418 64 01
Elektronik ağ : www.meb.gov.tr

EK-2

**ÖĞRENME STİLLERİNE UYGUN OLARAK HAZIRLANAN “TOPLUM
İÇİN ÇALIŞANLAR” ÜNİTESİ ETKİNLİK PLAN ÖRNEĞİ**

Dersin adı:	Sosyal Bilgiler
Sınıf:	5
Ünitenin Adı:	Toplum için Çalışanlar
Konu:	Sağlık Alanında Çalışan Sivil Toplum Kuruluşları
Süre:	120 dakika
Öğrenme-Öğretme Sürecinde Kullanılacak Yöntem ve Teknikler:	Düz Anlatım, Soru-Yanıt, Beyin Fırtınası, Kart Eşleştirme Tekniği
Araç-Gereçler:	Kart Eşleştirme Yaprakları, Bilgisayar, Kavram Haritası, Tepegöz, Asetat
Kazanımlar:	<p>Toplumun temel ihtiyaçlarıyla bu ihtiyaçlara hizmet eden kurumları ilişkilendirir.</p> <p>Kurumların insan yaşamındaki yeri konusunda görüş oluşturur.</p> <p>Sivil toplum kuruluşlarını etkinlik alanlarına göre sınıflandırır.</p> <p>Sivil toplum kuruluşlarının etkinliklerinin sonuçlarını değerlendirir.</p>
Giriş:	
Dikkat Çekme:	Öğretmenin öğrencilere sağlık alanında çalışan sivil toplum kuruluşlarının insanlara nasıl destek verdiğini açıklayan bir örnek olay anlatması.
Güdüleme:	Öğretmenin “Bugün anlatacağım sağlıkla ilgili sivil toplum kuruluşlarını iyi bir şekilde dinlerseniz, sağlık ihtiyaçlarınızı gidermede hangi kurumlara başvuracağınızı öğreneceksiniz. Bu konuda bilginizin olması; çevrenizi de bilgilendirmenizde faydalı olacak. Belki ileri de bu kuruluşlarda sizler de çalışacaksınız.” demesi.

Derse Geçiş ve Geliştirme: Öğretmenin güdüleme basamağındaki konuşmasını tamamlamasının ardından hazırladığı sunuyu bilgisayarla göstermesi.

Öğretmenin Türk Böbrek Vakfı hakkında öğrencilere bilgi vermesi. Türk Böbrek Vakfı'nın yaptığı etkinlikler hakkında öğrencilere resimler göstermesi. Görsel öğrenme stiline sahip olan öğrencilerin resimlere bakıp yorum yapması.

Öğretmenin LÖSEV hakkında öğrencilere bilgi vermesi. Öğrencilere “Çevrenizde lösemi hastası tanıdığınız biri var mı?” diyerek işitsel öğrenme stiline sahip olan öğrencilerden yanıt alması. Öğretmenin LÖSEV'in amacı ve etkinliklerini anlatması. LÖSEV'in yaptığı etkinlikleri anlatırken görsel öğrenme stil özelliğine sahip öğrencilerin resim hakkında yorum yapması.

Öğretmenin Türk Kalp Vakfı hakkında öğrencilere bilgi vermesi. Öğrencilere “Türk Kalp Vakfı'nın ilköğretim okullarında yaptığı etkinliklerden haberiniz var mı?” demesi. Öğrencilerden yanıt aldıktan sonra Türk Kalp Vakfı'nın ilköğretim okullarında yaptığı etkinlikler hakkında öğrencilere bilgi vermesi.

Öğretmenin Türk Diyabet Vakfı hakkında öğrencilere bilgi vermesi. Öğrencilere “Diyabet hastası tanıdığınız var mı?” diyerek öğrencilerden yanıt alması. Türk Diyabet Vakfı'nın kuruluş amaçları ve faaliyetlerinden bahsetmesi.

Öğretmenin öğrencilere “Altı Nokta Körler Derneği Çanakkale'de açıldı. Haberiniz var mı?” demesi. Altı Nokta Körler Derneği'nden gelen misafirle birlikte öğrencilere bilgi vermesi. Altı Nokta Körler Derneği'nden gelen misafire öğrencilerin soru sorması. Altı Nokta Körler Derneği'nden gelen misafirin getirdiği bastonla görsel öğrenme stiline sahip öğrencinin ve işitsel öğrenme stiline sahip öğrencinin gözünü kapatarak yürümesi ve neler hissettiğini arkadaşlarına anlatması.

Öğretmenin öğrencilere “Mart ayının ilk haftasında Yeşilay Haftası idi. Yeşilay hakkında neler hatırlıyorsunuz?” demesi. Öğrencilerden yanıt aldıktan sonra sigara ve içkinin zararlarından bahsetmesi. Bilgisayarda hazırlanan sunudaki Yeşilay Haftası ile ilgili şiiri ve güzel sözleri görsel öğrenme stil özelliğine sahip öğrencilerin okuması, işitsel öğrenme stiline sahip olan öğrencilerin dinlemesi.

Öğretmenin “Organ nakli hakkında düşüncesi olan var mı?” diyerek öğrencilerden yanıt alması. Daha sonra organ naklinin yararları hakkında bilgi vermesi. Türkiye Organ Nakli Derneği’nin etkinlikleri ve kuruluş amaçları hakkında öğrencilere bilgi vermesi. Organ nakli ile ilgili gazetelerden toplanan haberleri görsel öğrenme stiline sahip öğrencilerin okuması.

Değerlendirme: Dersin sonuna yaklaşırken görsel, işitsel stil özelliğine sahip öğrencilere uygun olarak hazırlanmış kavram haritasını öğretmenin öğrencilere dağıtması ve bu kavram haritasının öğrenciler tarafından doldurulması. Kavram haritasının tepegöz yardımıyla yansıtılarak öğrencilere gösterilmesi.

Öğrenciler için hazırlanan etkinlik yapraklarının tahtaya öğretmen tarafından gelişigüzel asılması.

Görsel öğrenme stiline sahip öğrencilerin ve işitsel öğrenme stiline sahip öğrencilerin tahtaya kalkıp sivil toplum kuruluşuna ait uygun etkinliği karşısına yapıştırması.

Görsel öğrenme stiline sahip öğrencilerin tahtayı izlemeleri ve defterlerine not almalarının sağlanması. İşitsel öğrenme stil özelliğine sahip öğrencilerin sözlü tekrar yapmalarının sağlanması.

Öğretmenin öğrencilere “Çevrenizde sağlıkla ilgili yardıma muhtaç birçok insan var ve siz bunlara yardımcı olmak istiyorsunuz. Ancak hepsine ulaşmanız mümkün değil. Yine de bu durum sizi yıldırmıyor. Sizinle aynı duyguları ve amacı paylaşan

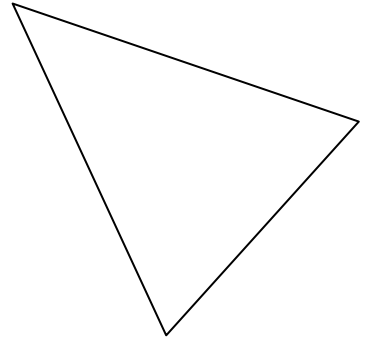
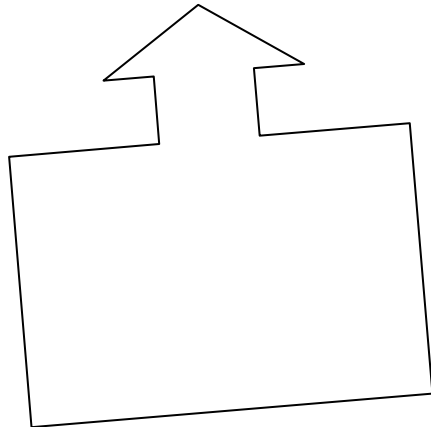
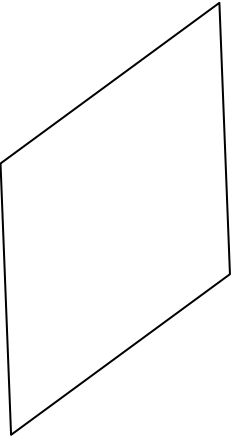
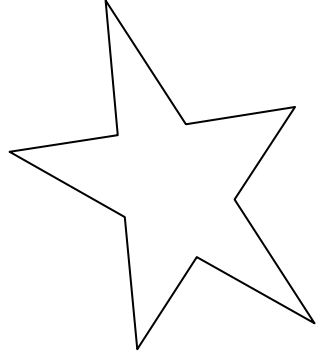
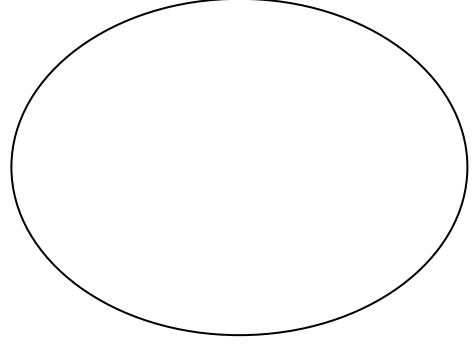
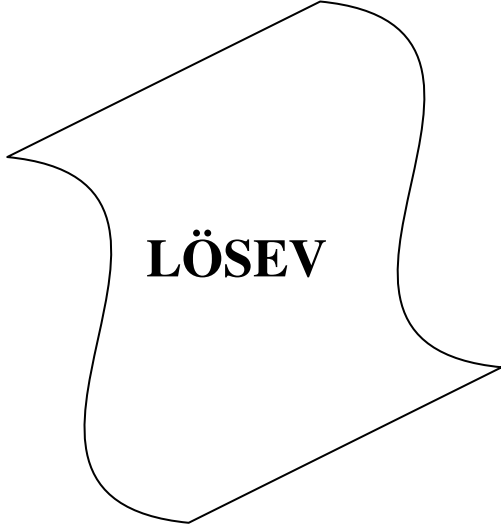
birkaç arkadaşınızla birleşip, bir yardımlaşma grubu kurmaya karar verdiniz. Neler yaparsınız? Hangi sivil toplum kuruluşlarından yardım alırdınız?” diyerek öğrencilerin öğrenme stillerine göre ayrılmış gruplar halinde çalışmasını sağlaması. Öğrencilerin çalışmalarını bitirdikten sonra sınıfta arkadaşlarıyla birlikte yaptıkları etkinlikleri sunmaları ve sınıf içinde değerlendirme yapılması.

EK-2 Devamı
YARDIMLAŞMAK GÜZELDİR.

Çevrenizde birçok yardıma muhtaç insan var ve siz bunlara yardımcı olmak istiyorsunuz. Ancak hepsine ulaşmanız mümkün değil. Fakat bu durum sizi yıldırmıyor. Sizinle aynı duyguları ve amacı paylaşan birkaç arkadaşınızla birleşip, bir yardımlaşma grubu kurmaya karar verdiniz.

1. Kuracağınız yardımlaşma grubunun amaçlarını ve çalışmalarını genel hatları ile aşağıda belirtin.

2. Yardımlaşma grubunu anlatan bir isim bularak aşağıya yazın.

3. Bu grubun amaç ve çalışmalarını en iyi şekilde anlatan, dikkat çekici bir simge bularak çizin.

4. Şimdi de grubun amacını anlatan bir slogan yazın.

EK-2 Devamı

EK-2 Devamı

YARDIMLAŞMAK GÜZELDİR.

Çevrenizde birçok yardıma muhtaç insan var ve siz bunlara yardımcı olmak istiyorsunuz. Ancak hepsine ulaşmanız mümkün değil. Fakat bu durum sizi yıldırmıyor. Sizinle aynı duyguları ve amacı paylaşan birkaç arkadaşınızla birleşip, bir yardımlaşma grubu kurmaya karar verdiniz.

1. Kuracağınız yardımlaşma grubunun amaçlarını ve çalışmalarını genel hatları ile aşağıda belirtin. Eğer bir yardımlaşma grubu kurarsam bunu daha çok çocuklar üzerinde çalışmalarımı yaparım çünkü benimde çocuklar çok hor görülmektedir. Bende çocukların hor görülmemes için ve çocukların sağlığının düzensiz olması için bunlara ilgili bir yardımlaşma grubu kurarım.

2. Yardımlaşma grubunu anlatan bir isim bularak aşağıya yazın.

Benim yardımlaşma grubumun ismi şu olur;
Çocuklar hor görmeme ve çocuk sağlığı

3. Bu grubun amaç ve çalışmalarını en iyi şekilde anlatan, dikkat çekici bir simge bularak çizin.

☺ hor görmeme ve Sağlık

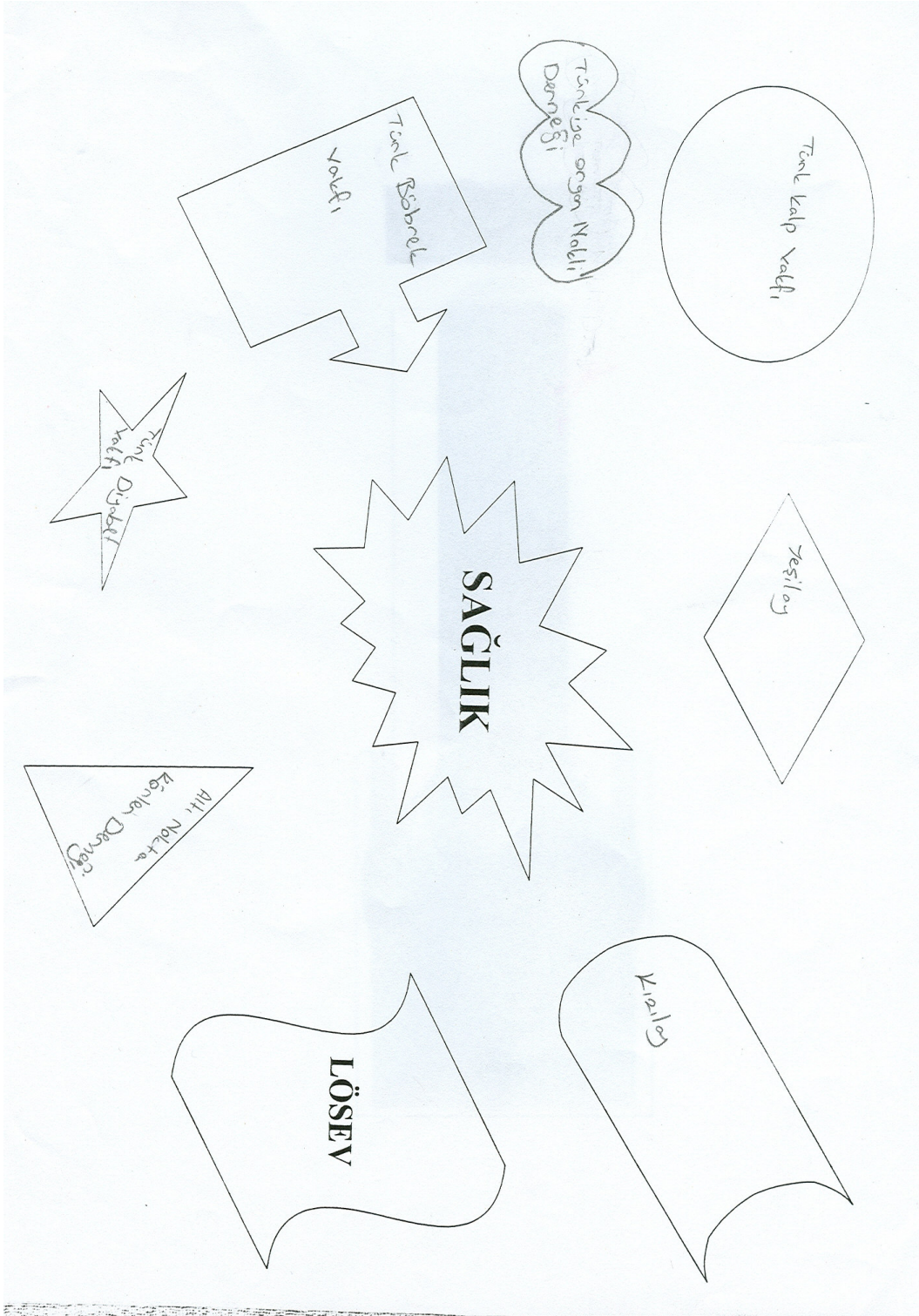
4. Şimdi de grubun amacını anlatan bir slogan yazın.

Çocuklar bizim geleceğimiz

Çocuklar bizim için çok DEĞER

ÇOCUKLARI KORUYALIM!!!!

EK-2 Devamı

EK-2 Devamı

Dersin adı:	Sosyal Bilgiler
Sınıf:	5
Ünitenin Adı:	Toplum için Çalışanlar
Konu:	Eğitim Alanında Çalışan Sivil Toplum Kuruluşları
Süre:	80 dakika
Öğrenme-Öğretme Sürecinde Kullanılacak Yöntem ve Teknikler:	Düz Anlatım, Soru-Yanıt, Örnek Olay, Listeleme, Slogan Hazırlama
Araç-Gereçler:	Bilgisayar, Kavram Haritası, Tepegöz, Asetat, Çalışma Kağıdı, Resim
Kazanımlar:	<p>Toplumun temel ihtiyaçlarıyla bu ihtiyaçlara hizmet eden kurumları ilişkilendirir.</p> <p>Kurumların insan yaşamındaki yeri konusunda görüş oluşturur.</p> <p>Sivil toplum kuruluşlarını etkinlik alanlarına göre sınıflandırır.</p> <p>Sivil toplum kuruluşlarının etkinliklerinin sonuçlarını değerlendirir.</p>
Giriş:	
Dikkat Çekme:	Öğretmenin öğrencilere eğitim alanında çalışan sivil toplum kuruluşlarının eğitime nasıl destek verdiğini açıklayan bir hikaye anlatması.
Güdüleme:	Öğretmenin öğrencilere “Bugün eğitim alanında çalışan sivil toplum kuruluşlarını öğreneceksiniz. Beni iyi dinlerseniz, biraz önce anlattığım hikayedeki Ali gibi yardıma muhtaç arkadaşlarınıza ve çevrenizdeki insanlara yardımcı olabilirsiniz.” demesi.
Derse Geçiş ve Geliştirme:	Öğretmenin öğrencilere “Eğitimle ilgili sivil toplum kuruluşunun cumhuriyetin ilk yıllarında kurulduğunu biliyor musunuz?” demesi. Öğrencilerden yanıt aldıktan sonra, cumhuriyetin ilk yıllarında Atatürk’ün bu sivil

toplum kuruluşunu nasıl desteklediğini, Türk Eğitim Derneği'nin amaçlarını ve faaliyetlerini anlatması. Konuyu anlatırken bilgisayarda hazırladığı sunuyu kullanması. Görsel öğrenme stil özelliğine sahip öğrencilerin sunuyu takip etmesi.

Öğretmenin “Eğitimle ilgili sivil toplum kuruluşunun cumhuriyetin ilk yıllarında kurulduğundan ve Türk Eğitim Derneği'nin etkinliklerinden bahsettik. Ülkemizde sivil toplum kuruluşları içerisinde eğitim alanlarında çalışanların sayısı diğerlerine göre daha fazladır. Bunun nedenleri sizce ne olabilir?” diyerek öğrencilere soru sorması. Öğrencilerden yanıt alındıktan sonra nedenlerinin açıklanması.

Öğretmenin eğitim alanında çalışan sivil toplum kuruluşlarından olan Eğitim Gönüllüleri ile ilgili resimler göstermesi. Öğrenciler “Eğitim alanında çalışan bu sivil toplum kuruluşunu tanıyor musunuz?” diyerek öğrencilere soru yöneltmesi. Öğretmenin öğrencilerden yanıt aldıktan sonra Eğitim Gönüllüleri hakkında bilgi vermesi. Öğretmenin Eğitim Gönüllülerinin etkinlik noktalarına giden bir öğrencinin yazdığı notu işitsel öğrenme stili özelliğine sahip öğrenciler için okuması ve görsel öğrenme stili özelliğine sahip öğrenciler için tepegöz yardımıyla göstermesi. Öğretmenin Eğitim Gönüllüleri etkinlikleri hakkında öğrencilere bilgi vermesi.

Öğretmenin öğrencilere “Eğitim Gönüllülerinin işbirliği yaptığı başka sivil toplum kuruluşları da vardır. Bunlardan biri de AÇEV'dir.” diyerek öğrencilere AÇEV hakkında bilgi vermesi. AÇEV'in sadece çocuklara değil aynı zamanda anne-babalara da eğitim verdiğini görsel öğrenme stili özelliğine sahip öğrenciler için resimlerle anlatması. Anne-babaların aldıkları eğitim hakkında yapılan röportajları işitsel öğrenme stili özelliğine sahip öğrenciler için okuması. Öğretmenin AÇEV'in çocuklar için televizyonda yayınlanan “Benimle Oynar mısın” adlı programı seyredip seyretmediklerini sorması.

Değerlendirme: Dersin sonuna yaklaşırken görsel, işitsel öğrenme stil özelliğine sahip öğrencilere uygun olarak düzenlenmiş olan kavram haritasının öğrencilere dağıtılması ve bu kavram haritasının öğrenciler tarafından doldurulması. Kavram haritasının tepegöz yardımıyla yansıtılarak öğrencilere gösterilmesi.

Öğretmenin öğrencilere eğitim alanında çalışan sivil toplum kuruluşlarını değerlendirmeleri ve açıklamaları için çalışma kağıdı vermesi. Öğrencilerin çalışma kağıdını doldurmaları.

İşitsel öğrenme stil özelliğine sahip öğrencilerin Türk Eğitim Vakfı, görsel öğrenme stil özelliğine sahip öğrencilerin Eğitim Gönüllüleri Vakfı ve AÇEV’i değerlendirmeleri.

Öğrencilerin çalışma kağıtlarını doldurduktan sonra işitsel öğrenme stil özelliğine sahip öğrencilerin sözlü sunum yapmaları, görsel öğrenme stil özelliğine sahip öğrencilerin listeleme yapmaları, slogan hazırlamaları. Daha sonra öğrencilerin yaptıkları etkinlikleri sınıfta arkadaşlarına sergilemeleri.

EK-2 Devamı**DERS DEĞERLENDİRME YAPRAĞI**

Kendinize eğitim alanında çalışan bir sivil toplum kuruluşu seçiniz ve aşağıdaki soruları cevaplandırınız.

1 Sivil toplum örgütünün adı nedir?

.....

Sembölü var mı?

Varsa sembolü nedir? (Sembölün küçük bir resmini çizer misiniz?)

2 Bu kuruluşun amacı nedir?

.....

.....

.....

3 Bugüne kadar kurumda yapılan etkinliklerden üç tanesi ve etkinliklerin sonuçlarını yazın.

1. Etkinlik: .....

Sonucu:

.....

2. Etkinlik:.....

Sonucu:

.....

3. Etkinlik:.....

Sonucu:.....

4. Kurumun giderleri nerelerden karşılanıyor?

.....

5. Üyelerin kurumda görevleri nedir?

.....

.....

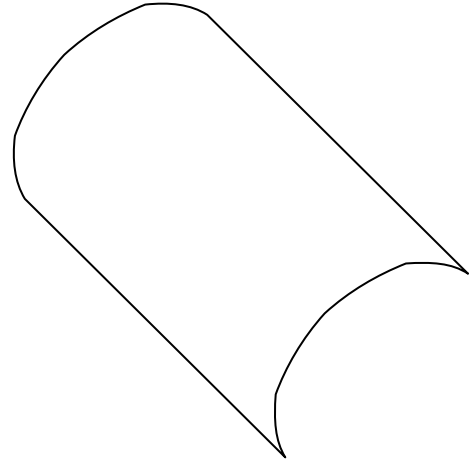
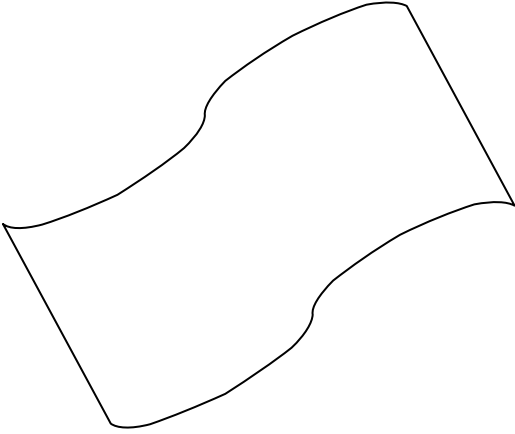
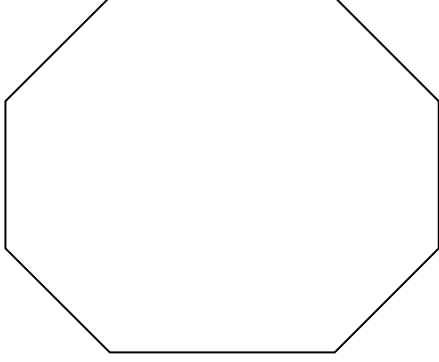
6. Kurum üyelerine maaş ödüyor mu?

.....

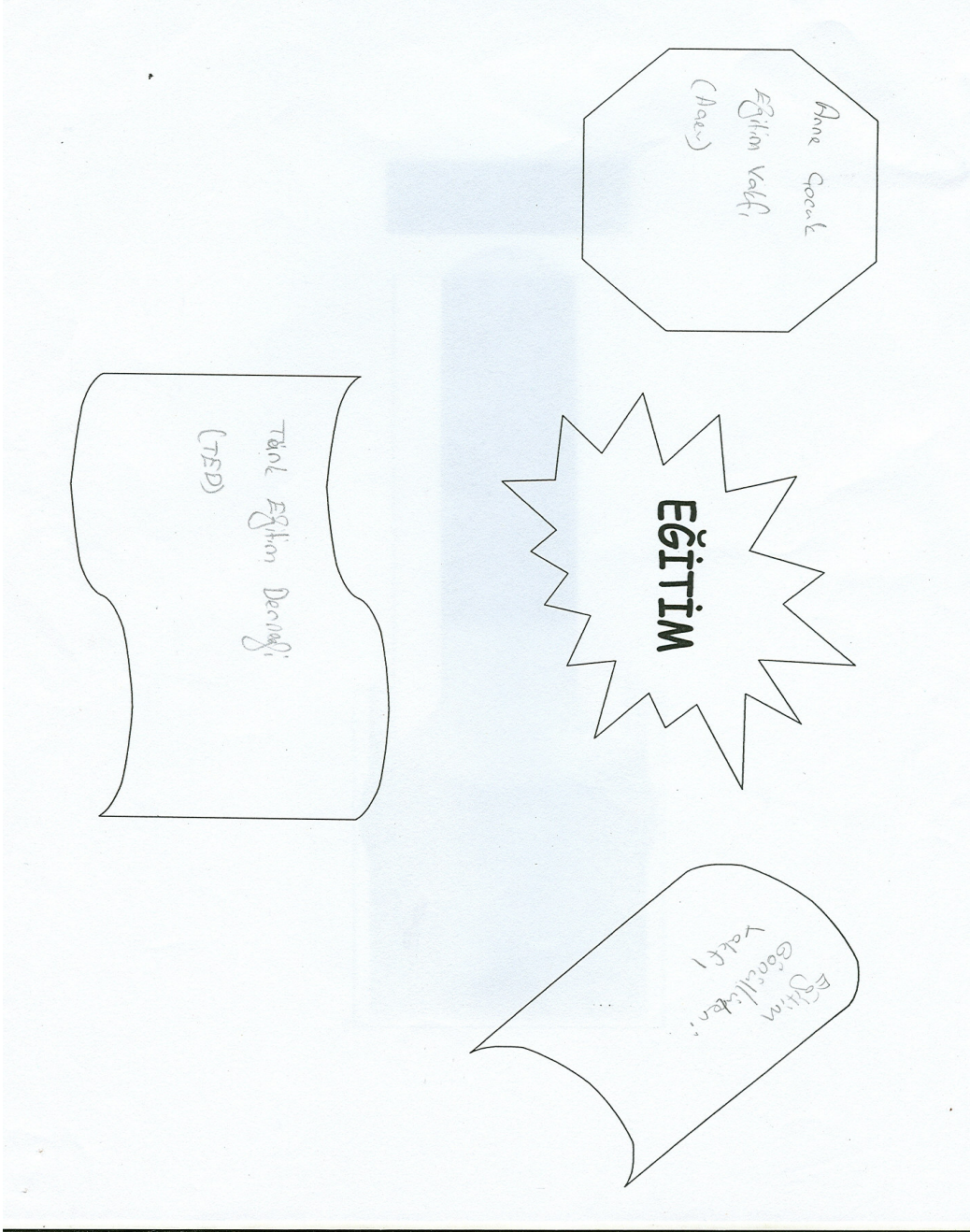
7. Kuruma nasıl üye olabiliriz?

.....

.....

EK-2 Devamı

EK-2 Devamı

EK-2 Devamı

DERS DEĞERLENDİRME YAPRAĞI

Kendinize eğitim alanında çalışan bir sivil toplum kuruluşu seçiniz ve aşağıdaki soruları cevaplandırınız.

- 1 Sivil toplum örgütünün adı nedir?

..AÇEV.....

Sembolü var mı?

Varsa sembolü nedir? (Sembolün küçük bir resmini çizer misiniz?)

- 2 Bu kuruluşun amacı nedir?

..Büyük...küçük...herkese...eğitim...vermek,.....
..gezi...ana...sınıfları...kurmak...ve...seminerler...kurmak

- 3 Bugüne kadar kurumda yapılan etkinliklerden üç tanesi ve etkinliklerin sonuçlarını yazın.

1. Etkinlik: Herkese...bir...yerde eğitim...verdik

Sonucu:

..herkes...okumayı...öğrendi

2. Etkinlik: Gezi...okullar...kurduk

Sonucu:

..herkes...okuma...ve...gezmeyi...öğrendi

3. Etkinlik:.....

Sonucu:.....

6. Kurumun giderleri nerelerden karşılanıyor?

Hoşluğunda hayır sever insanlar tarafından

7. Üyelerin kurumda görevleri nedir?

herkes birilerine eğitim ve öğretim verdi

8. Kurum üyelerine maaş ödüyor mu?

Hayır kurum üyesi gönüllü şahıslar

10 Kuruma nasıl üye olabiliriz?

Kuruma gidip kendinize bir öğelik kartı alın
ve şahsın

EK-3**“TOPLUM İÇİN ÇALIŞANLAR” ÜNİTESİ BAŞARI TESTİ****Açıklama**

Sevgili öğrenci, bu test senin için “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesinde neleri, ne kadar bildiğini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. **40** adet çoktan seçmeli soru bulunan bu testi yanıtlaman için **40 dakika** süre verilmiştir. Her sorunun yalnızca bir doğru yanıtı bulunmaktadır. Soruları dikkatlice okuduktan sonra doğru seçeneği yanıt anahtarına (**X**) ile işaretlemen yeterlidir. Bir soru için cevap anahtarına birden fazla işaretleme yapmayınız. Her doğru yanıtladığınız soru için alacağın puan **2,5**’ dir.

Başarılar dilerim.

SORULAR

1. Aşağıdakilerden hangisi toplumun bazı ihtiyaçlarını karşılamak ve haklarını korumak amacıyla gönüllü kişiler tarafından oluşturulmuş kuruluşlardan biridir?
  - A. Devlet Okulları
  - B. Sivil Toplum Kuruluşları
  - C. Şirketler
  - D. Mahkemeler
2. Devlet vatandaşların sağlıklı bir yaşam sürmesi için bazı önlemler almış ve kurumlar oluşturmuştur. Aşağıdakilerden hangisi bu kurumlardan biri değildir?
  - A. Hastaneler
  - B. Sağlık Ocakları
  - C. Çevre ve Orman Bakanlığı
  - D. Sağlık Bakanlığı

3. TEMA Vakfının (Türkiye Erozyonla Mücadele Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Derneği) “Kırsal Kalkınma Projeleri” ile geri kalmış kırsal bölgelerde var olan geçim kaynaklarını daha verimli kılmak, tarımda, hayvancılıkta-ormancılıkta gelir getiren yeni iş alanları oluşturmak için çeşitli eğitim ve maddi destek çalışmaları bulunmaktadır.
Bu proje TEMA Vakfı’nın hangi temel amacıyla bağlantılı olabilir?
- A. Toplumun gelir düzeyini artırmak
B. Doğal varlıkları doğru ve verimli kullanırmak
C. Kırsal alandaki yaşam koşullarını iyileştirmek
D. Kırsal alanda toplumun daha sağlıklı olmasını sağlamak
4. Her insan sivil toplum kuruluşuna yardım edebilir. Aşağıdakilerden hangisi sivil toplum kuruluşlarına yapılan yardımlardan olamaz?
- A. Fırsat buldukça para yardımı yapmak
B. Giyecek, içecek, ilaç yardımı yapmak
C. Bu kuruluşlara üye olarak aktif görev yapmak
D. Sorunları çözenin sadece onların görevi olduğunu düşünmek
5. Bülent: Beste göremiyor ama okuyabiliyor, onun kitapları çok farklı.
Ozan: Gittiği kuruluştta öykü yarışması yapılmış, Beste kazanmış.
Özge: Gittiği kuruluştan Beste’ye iş de bulmuşlar.
Yukarıdaki karşılıklı konuşmalara dayanarak Beste’ye hangi kuruluş destek olmaktadır?
- A. Altı Nokta Körler Derneği
B. Lösev (Lösemili Çocuklar Vakfı)
C. Türk Kalp Vakfı
D. Türkiye Organ Nakli Derneği
6. Günlük yaşamımızda toplumu ilgilendiren pek çok sorunla karşılaşırız. Bazı insanlar bu sorunları çözmek için gönüllü çalışmak isterler. Ancak tek başlarına sorunları çözmek mümkün değildir. Bu nedenle aynı düşüncede olan kişilerle bir araya gelerek çeşitli kurumlar oluştururlar.
Aşağıdakilerden hangisi bu şekilde oluşturulmuş kurumlardan biridir?
- A. Okullar
B. Hastaneler
C. İtfaiye
D. Dernekler

7.

- I. Havayı temizler.
- II. İçerisindeki birçok canlıyı barındırır.
- III. Erozyonu önler.

Yukarıdaki verilen maddeleri dikkatle incelediğimizde bizlere bu yararları sağlayan kurum ya da kuruluş aşağıdakilerden hangisidir?

- A. TEMA (Türkiye Erozyonla Mücadele Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Derneği)
- B. ÇEKÜL (Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı)
- C. ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI
- D. ORMANLAR

8. Aşağıdakilerden hangisi devlet tarafından kurulmuş bir kuruluştur?

- A. AKUT (Arama Kurtarma Derneği)
- B. TEMA (Türkiye Erozyonla Mücadele Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Derneği)
- C. LÖSEV (Lösemili Çocuklar Vakfı)
- D. EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ

9. Devlete bağlı çalışan bir ziraat mühendisi ile TEMA (Türkiye Erozyonla Mücadele Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Derneği) üyesi olarak çalışan kişi aynı işi yapmalarına rağmen aralarındaki fark nedir?

- A. TEMA üyesi gönüllü, ziraat mühendisi işi gereği çalışır.
- B. TEMA gönüllüsü resmi, ziraat mühendisi sivilidir.
- C. TEMA gönüllüsü yasal değildir, ziraat mühendisi yasaldir.
- D. TEMA gönüllüsünün çalışma saatleri belirli, ziraat mühendisinin çalışma saatleri serbesttir.

10. Toplumun yol, su, temizlik gibi bazı hizmetlere ihtiyacı vardır. Devlet, bu hizmetleri karşılaması için bazı yönetim organları oluşturmuştur. Aşağıdakilerden hangisi bu tip yönetim organlarından biridir?

- A. Şirketler
- B. Belediyeler
- C. Dernekler
- D. Köyler

11. Ali okuldan eve dönerken yolda karşıdan karşıya geçmeye çalışan yaşlı bir adamla karşılaştı. Yaşlı adamın gözleri görmüyordu. Ali yaşlı adamın koluna girerek onun karşıya geçmesini sağladı. Yaşlı adam Ali'ye teşekkür etti. Yukarıdaki davranışlardan hangisi gönüllü bir yardımlaşma olayıdır?
- A. Ali'nin okuldan gelmesi
 B. Ali'nin adamın yoldan geçmesini sağlaması
 C. Yaşlı adamın Ali'ye teşekkür etmesi
 D. Ali'nin yaşlı adamın koluna girmesi
12. Aşağıdakilerden hangisi sivil toplum kuruluşlarının özelliklerinden biri değildir?
- A. Devlet tarafından kurulmuşlardır.
 B. Üyeleri gönüllü kişilerden oluşmuştur.
 C. Toplumun sorunlarına çözüm bulmayı amaçlarlar.
 D. Faaliyetlerini yasalara uygun bir şekilde yaparlar.
13. Kızılay kurumunun birçok amacı vardır. Aşağıdakilerden hangisi bunlardan biri değildir?
- A. Afet bölgelerine aşevleri açmak
 B. Afet bölgesine çadır göndermek
 C. Afet bölgesindeki enkazı kaldırmak
 D. Afet bölgesine hastane kurmak
14. Toplumun ihtiyaçlarını karşılamak için kurulan kuruluşların yanı sıra güvenliğimizi sağlayan kurum ve kuruluşlar da vardır. Buna göre aşağıdakilerden hangisi güvenliğimizi sağlayan kuruluşlardandır?
- A. KIZILAY
 B. TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİ
 C. AKUT (Arama Kurtarma Derneği)
 D. YEŞİLAY
15. Eğitim alanında faaliyet gösteren bir sivil toplum kuruluşu aşağıdaki etkinliklerden hangisini yaparsa temel amacının dışında bir çalışma yapmış olur?
- A. Öğrencilere yiyecek yardımı yapmak
 B. Öğrencilere burs vermek
 C. Öğrencilere konferans vermek
 D. Ücretsiz kitap dağıtmak

- 16.** Ali'nin ailesi TEMA Vakfında çalışmaktadır.
Ayşe'nin ailesi TEGV'de çalışmaktadır.
Özge'nin ailesi AKUT'ta çalışmaktadır.
Murat'ın ailesi TED'de çalışmaktadır.
Yukarıda ailelerin hangisi çevrenizde yaşayacağınız bir doğal afette yardım alabileceğiniz bir kurumda çalışmaktadır?
- A.** Ali'nin ailesi
B. Ayşe'nin ailesi
C. Özge'nin ailesi
D. Murat'ın ailesi
- 17.** Toplumun bazı ihtiyaçlarını karşılayabilmek ya da çevrenin korunması için bir araya gelen gönüllü kişiler tarafından oluşturulan dernek, vakıf gibi kuruluşlara sivil toplum kuruluşları denir.
Buna göre aşağıdakilerden hangisi sivil toplum kuruluşlarının amaçlarından biri değildir?
- A.** Birlikte vakit geçirmek
B. Yoksul insanlara yardım edilmesi
C. Doğal afetlerden zarar görenlerin ihtiyaçlarının karşılanması
D. Çevrenin ve doğanın korunması
- 18.**
- I.** AKUT (Arama Kurtarma Derneği)
II. KIZILAY (Türk Kızılay Derneği)
III. TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİ
IV. TEMA (Türkiye Erozyonla Mücadele Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Derneği)
Yukarıdakilerden hangisi deprem sonrasında yapılan kurtarma ve yardım çalışmalarında yer almaz?
- A. I**   **B. II**   **C. III**   **D. IV**
- 19.**
- I.** Bilinçli ve duyarlı insanların artması
II. Sorunların çoğalması
III. İnsanların zenginleşmesi
IV. Toplumsal işbirliği ve dayanışmanın artması
Yukarıdakilerden hangileri sivil toplum kuruluşlarının sayısının artmasında olumlu rol oynar?
- A. I ve III**   **B. II ve III**   **C. I ve IV**   **D. II ve IV**

20. Bireylerin, grupların ve kurumların birbirleriyle ilişki içinde olmalarına sosyal etkileşim denir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bir sosyal etkileşimdir?

- A. Devletin sivil toplum örgütlerini teşvik etmesi
- B. Gönüllü bir kişinin yardım derneği kurmak istemesi
- C. Okulun çevreyi ağaçlandırmak için çevre örgütlerinden yardım istemesi
- D. Belediye başkanının halka faaliyetlerini anlatması

21. Sibel'in babası eğitim alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının birinde çalışmaktadır. Aşağıdakilerden hangisi Sibel'in babasının çalıştığı sivil toplum kuruluşu olamaz?

- A. Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı
- B. Anne Çocuk Eğitim Vakfı
- C. Türk Eğitim Vakfı
- D. Üniversiteler

22.

- I. Bir araya gelip üretim yapmak
  - II. Birleşerek daha çok kişiye yardım etmek
  - III. İşbirliği ve dayanışmayı toplumda yaymak
  - IV. Birlikten kuvvet doğar ilkesini benimsemek
- Yukarıdakilerden hangisi sivil toplum kuruluşlarının kurulma amaçlarından değildir?

- A. I   B. II   C. III   D. IV

23. Bir mağazada çalışan Ayşe Hanım boş vakitlerinde bir kuruluştaki eğitim gönüllüsü olarak çalışmakta, öğrenciler için yardım kampanyalarında yer almaktadır.

Buna göre Ayşe Hanım'la ilgili aşağıdakilerden hangisine düşünülemez?

- A. Yardımsever bir insandır.
- B. Eğitime önem vermektedir.
- C. Sivil toplum kuruluşlarına üyedir.
- D. Çevreye karşı duyarlıdır.

24. Ülkemizde doğayı ve çevreyi korumak amacıyla oluşturulmuş sivil toplum kuruluşları bulunmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi bu sivil toplum kuruluşlarından biri değildir?

- A. YEŞİLAY
- B. TEMA (Türkiye Erozyonla Mücadele Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Derneği)
- C. ÇEKÜL (Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı)
- D. TROYA VAKFI

25. Buğra: Öğretmen “Bu konuda bilimsel veri kaynağı oluşturmak, organ naklinde ve vakıf anlayışında çağdaş sağlık hizmetinde bulunmak bu sivil toplum kuruluşunun amaçlarındandır.” diyerek sivil toplum kuruluşunu anlattı.

Buğra'nın öğretmenin anlattığı sivil toplum kuruluşu aşağıdakilerden hangisidir?

- A. LÖSEV (Lösemili Çocuklar Vakfı)
- B. TÜRK BÖBREK VAKFI
- C. AÇEV (Anne Çocuk Eğitim Vakfı)
- D. TÜRK KALP VAKFI

26.

I. Toplumda daha çok kişiye yardım ulaştırabilme

II. İnsanlara iş imkanı sağlama

III. İnsanların sorunlara karşı duyarlı olmasını sağlama

IV. Zor ve acılı günlerde milli birlik ve beraberliği sağlama

Yukarıdakilerden hangisi bir ülkede sivil toplum kuruluşlarının bulunmasının sağladığı yararlarından değildir?

- A. I
- B. II
- C. III
- D. IV

27.

I. Ülke insanlarının belli bir amaç için birleştikleri

II. Sorunlara karşı toplumsal duyarlılığın yüksek olduğu

III. Ülke insanlarının bilinçsiz olduğu

IV. Toplumda işbirliği ve dayanışmanın öne çıktığı

Sivil toplum kuruluşlarının fazla olduğu bir ülke için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A. I
- B. II
- C. III
- D. IV

28.

- I. Aynı duygu ve amaç için birleşen insanlardan oluşmaları
  - II. Gönüllü insanların oluşturduğu kuruluşlar olmaları
  - III. Sadece kuruluş üyelerinin yakınlarına yardım etmeleri
  - IV. Çalışanların, yaptıkları hizmet karşılığında maaş almaları
- Yukarıdakilerden hangisi sivil toplum kuruluşlarının özelliklerinden değildir?

A. I – II   B. I – III   C. III – IV   D. II – IV

29.

- I. ÜNİVERSİTE HASTANELERİ
  - II. TÜRK KALP VAKFI
  - III. TÜRK BÖBREK VAKFI
  - IV. TÜRK ORGAN NAKLİ DERNEĞİ
- Yukarıdakilerden hangisi sağlık alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarından değildir?

A. I   B. II   C. III   D. IV

30.

- I. Erozyonla mücadele etmek
  - II. Çayır ve meraları korumak
  - III. Ağaç ve ormanları korumak
  - IV. Çölleşmeyle mücadele etmek
- Yukarıdaki faaliyetleri verilen sivil toplum kuruluşu aşağıdakilerden hangisidir?

A. YEŞİLAY
 B. TEMA (Türkiye Erozyonla Mücadele Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Derneği)
 C. ÇEKÜL (Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı)
 D. AKUT (Arama Kurtarma Derneği)

31.

- I. Fakir ve kimsesiz çocukların eğitimine imkan hazırlamak
  - II. Kan toplama ve verme hizmetlerini yürütmek
  - III. Arama kurtarma çalışmaları yapmak
  - IV. Felaketlerde sağlık yardımı yapmak
- Yukarıdakilerden hangileri Kızılay'ın görevlerindedir?

A. I – II   B. I – III   C. II – IV   D. I – IV

32. Sivil toplum kuruluşlarını resmi kuruluşlardan ayıran en önemli özellik nedir?

- A. Gönüllülerden kurulur.
- B. Topluma hizmet ederler.
- C. Kalıcıdırlar.
- D. Yasalara uygun faaliyetlerde bulunurlar.

33. Aşağıdakilerden hangisi sağlıkla ilgili bir sivil toplum örgütü değildir?

- A. Türk Böbrek Vakfı
- B. Türk Kalp Vakfı
- C. İl Sağlık Müdürlüğü
- D. Kızılay Kan Merkezi

34.

- I. Ast-üst ilişkisi vardır.
- II. Toplumun ihtiyaçlarını karşılamaya çalışırlar.
- III. Çalışma saatleri bellidir.
- IV. Çalışanları ücret alır.

Yukarıdakilerden hangisi resmi kurumlarla sivil toplum kuruluşları arasındaki ortak özelliklerinden biridir?

- A. I
- B. II
- C. III
- D. IV

35. Sivil toplum kuruluşları sorunları çözmek için aşağıdakilerden hangisini yapamazlar?

- A. Bağış toplayabilirler.
- B. Halkın katılımını sağlamak için kampanyalar düzenlerler.
- C. Toplumda kurallara uymayanları cezalandırırlar.
- D. Faaliyetlerle ilgili bilgilendirici broşürler hazırlarlar.

36. Aşağıdakilerden hangisi bir sivil toplum kuruluşu olarak kabul edilemez?

- A. Vakıf
- B. Dernek
- C. Sendika
- D. Polis Teşkilatı

37. Bir sivil toplum kuruluşu olan Türk Böbrek Vakfı hangi amaç doğrultusunda kurulmuştur?
- A. Üretici haklarını korumak için kurulmuştur.
 B. Organ nakli konusunda hastalara yardımcı olmak için kurulmuştur.
 C. Tüketici haklarını korumak için kurulmuştur.
 D. Çocukların haklarını korumak için kurulmuştur.
- 38.
- I. Çanakkale’de gerçekleştirilen kazıların korunması
 II. Bilimsel çalışmaların düzenli olarak sürmesi
 III. Müzesinin kurulmasını sağlamak
- Yukarıda amaçları belirtilen sivil toplum kuruluşu aşağıdakilerden hangisidir?
- A. Türk Eğitim Vakfı
 B. Troya Vakfı
 C. Türk Silahlı Kuvvetleri
 D. Yeşilay
39. Hastalıklarla mücadele etmenin iki yolu vardır. Birincisi, hastalığa yakalandıktan sonra tedavi olmaktır. Diğeri, hastalıklara yakalanmamak için önlem almaktır. Koruyucu hekimlik hizmetleri bu ikinci gruba girer. Bir grup sağlık çalışanı da koruyucu sağlık hizmeti vermek için bir sivil toplum kuruluşu kurmaya karar verdiler. Bu sivil toplum kuruluşunun öncelikli olarak aşağıdakilerden hangisini yapması beklenir?
- A. Hastalıklardan korunma yollarını anlatan broşürler hazırlaması
 B. Fakir hastalara ilaç yardımı yapması
 C. Pahalı tıbbi malzemeleri satın alması
 D. Hasta haklarını korumak için çaba göstermesi
40. Tolga öğretmenin sorusuna “hastalığın önemini topluma yaymak, hastalığın tedavisi için kaynak sağlamak, toplumun lösemi hastalarına daha duyarlı olmasını sağlamak” diye cevap vermiştir. Tolga soruya doğru yanıt verdiği göre aşağıda belirtilen hangi sivil toplum kuruluşunun amaçlarını söylemiştir?
- A. LÖSEV
 B. TÜRK DİYABET VAKFI
 C. TÜRK KALP VAKFI
 D. ALTI NOKTA KÖRLER DERNEĞİ

EK-4

ÖĞRENME STİLİ ÖLÇEĞİ

Sevgili öğrenci,

Bu ölçek, sizlerin öğrenme stilini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Aşağıda öğrenme stilinizi belirlemeyi amaçlayan cümleler bulunmaktadır. Her bir cümleyi dikkatlice okuduktan sonra cümlelere ne derece katıldığınızı belirtmek için, cümlelerin sağındaki seçeneklerden size en uygun olanını (X) işareti koyarak belirleyiniz. Her bir cümle için yalnızca bir seçeneği işaretleyiniz. İşaretlediğiniz seçeneğin doğru ya da yanlış olması gibi bir durum söz konusu değildir. Bu nedenle işaretlenmemiş cümle bırakmayınız.

Katkılarımız için şimdiden teşekkür ederiz.

Yrd. Doç. Dr. Bülent GÜVEN

Özge ÖZBEK

NASIL ÖĞRENİRİM?	Tamamen Uygun	Uygun	Uygun değil	Hiç Uygun Değil
1. Dersi dinlerken öğrenmeye çalıştığım konuyla ilgili şekiller çizerim.				
2. Kafamda olayları canlandırmak bana kolay gelir.				
3. Harita ve resimlerle konuyu daha kolay öğrenirim.				
4. Radyo ve televizyonu yüksek sesle dinlerim.				
5. Öğretmenimin kısa süreli ders anlatması ve görsel materyal kullanmasını isterim.				
6. Öğretmenimi dinlerken hareketlerini ve yüz ifadesini izlemek hoşuma gider.				
7. Grafik, tablo ve harita çizmek bana kolay gelir.				
8. Derste öğrendiklerimi dersten sonra tekrar tekrar not alarak daha iyi öğrenirim.				
9. Derste kullanılan sembol ve işaretleri anlamak bana kolay gelir.				
10. Tekrar yaparken bazı şeyleri yazarsam ve notlar alırsam daha iyi öğrenirim.				
11. Fıkra anlatmaktan hoşlanırım.				
12. Masal ve kitap kasetlerini dinlemekten hoşlanırım.				
13. Şarkı sözleri ve masalları aklımda tutmak bana kolay gelir.				
14. Öğrenirken yüksek sesle okumayı severim.				
15. Masal anlatmaktan hoşlanırım.				
16. Dersleri sınıfta arkadaşlarımla birlikte tartışarak öğrenmeyi severim.				

NASIL ÖĞRENİRİM?	Tamamen Uygun	Uygun	Uygun değil	Hiç Uygun Değil
17. Okulda hareket gerektiren işlere ve etkinliklere katılmaktan hoşlanırım.				
18. Yeni gördüğüm araç-gereçleri mutlaka elime alır, incelerim.				
19. Sınıfta, ders sırasında, dolaşmak ve hareket etmek isterim.				
20. Tahta silmeyi, pencere açıp kapatma görevlerini yerine getirmeyi severim.				
21. Derste rol oynama ve canlandırma etkinlikleri yapmayı severim.				
22. Müzik dinlerken ritim ya da tempo tutmaktan hoşlanırım.				
23. Yap-boz türü bulmacalardan hoşlanırım.				
24. Ders çalışırken bir şeyler yemeyi ve sakız çiğnemeyi severim.				
25. Öğrenirken cebimdeki bozuk paralarla ya da anahtarlarla oynamayı severim.				
26. Ders çalışırken sık sık ara verip, başka şeylerle ilgilenirim.				
27. Bir konuyu uygulayarak öğrendiğim zaman öğrendiklerimi daha iyi hatırlarım.				

EK-5

SOSYAL BİLGİLER DERSİ TUTUM ÖLÇEĞİ

Sevgili Öğrenci,

Bu ölçek, Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumlarınızı ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. Aşağıda Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumunuzu belirlemek için cümleler bulunmaktadır. Her bir cümleyi okuduktan sonra, cümlelere ne derece katıldığınızı belirlemek için cümlelerin sağındaki seçeneklerden size en uygun olanını işaretleyiniz. İşaretlediğiniz seçeneklerin doğru ya da yanlış olması söz konusu değildir. Lütfen, her bir seçeneği okuduktan sonra aklınıza ilk gelen seçeneği (X) işareti koyarak işaretleyiniz. Cümlelerden hiçbirini yanıtsız bırakmayınız.

Öğr. Gör. Handan DEVECİ

Arş. Gör. Bülent GÜVEN

Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumlar	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1. Sosyal Bilgiler dersinin çok önemli ve yararlı bir ders olduğuna inanıyorum.					
2. Çalışsam da Sosyal Bilgiler dersinden düşük notlar alıyorum.					
3. Sosyal Bilgiler dersiyse bilgilerimin daha da arttığına inanıyorum.					
4. Sosyal Bilgiler dersi yerine başka bir dersin olmasını istiyorum.					
5. Sosyal Bilgiler dersi olmasaydı, okulu daha çok severdim.					
6. Sosyal Bilgiler derslerimiz çok zevkli geçiyor.					
7. Sosyal Bilgiler dersine zorunlu olduğum için çalışıyorum.					
8. Sosyal Bilgiler dersinin konuları bana çok eğlenceli geliyor.					
9. Sosyal Bilgiler dersinde çok fazla konu işlenmesi hoşuma gitmiyor.					
10. Sosyal Bilgiler dersinde merak ettiğim konuları öğreniyorum.					

Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumlar	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
11. Sosyal Bilgiler dersiyle ilgili kitaplar ilgimi çekmiyor.					
12. Sosyal Bilgiler dersinde tarihleri ezberlemek bana zor geliyor.					
13. Sosyal Bilgiler dersinde harita çizmek çok hoşuma gidiyor.					
14. Sosyal Bilgiler dersinde geçmişte yaşanmış olayları öğrenmek hoşuma gidiyor.					
15. Sosyal Bilgiler dersini sevmiyorum.					
16. Sosyal Bilgiler, herkes için gerekli olan, temel bir derstir.					
17. İnsanların kendi ülkelerindeki ve dünyadaki olayları anlayabilmeleri için Sosyal Bilgiler dersinin önemli olduğunu düşünüyorum.					
18. Sosyal Bilgiler dersinde bazı konular bana çok sıkıcı geliyor.					
19. Sosyal Bilgiler dersi konularıyla ilgili araştırma yapmayı sevmiyorum.					
20. Sosyal Bilgiler dersinde okuma, yazma, anlatma gibi çalışmalar hoşuma gitmiyor.					
21. Sosyal Bilgiler derslerinde çok sıkılıyorum.					
22. Büyüyünce Sosyal Bilgiler öğretmeni olmak istiyorum.					
23. Sosyal Bilgiler dersini sevmediğim için zamanımı bu derse ayırmak istemiyorum.					
24. Sosyal Bilgiler dersi bende güzel duygular uyandırıyor.					
25. Sınıf kütüphanesinde Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili daha çok kitabın bulunmasını istiyorum.					
26. Sosyal Bilgiler derslerine ayrılan sürenin azaltılmasını istiyorum.					
27. Sosyal Bilgiler dersinin ödevlerini yapmak için kütüphaneye gitmekten hoşlanıyorum.					
28. Sosyal Bilgiler dersini, bize çevreyi tanıttığı için çok seviyorum.					
29. İlk ders Sosyal Bilgiler dersi olduğunda okula geç gitmek istiyorum.					
30. Sosyal Bilgiler dersinde öğrendiğim bilgileri günlük yaşamda kullanmak hoşuma gidiyor.					

EK 6/A

GRUPLARIN BAŞARI TESTİNDEN ALDIKLARI ÖNTEST PUANLARI

Deney Grubu		Kontrol Grubu	
Denek Sıra No	Puanı	Denek Sıra No	Puanı
1	90,00	1	90,00
2	85,00	2	82,50
3	85,00	3	82,50
4	82,50	4	80,00
5	80,00	5	80,00
6	77,50	6	77,50
7	77,50	7	77,50
8	77,50	8	77,50
9	77,50	9	75,00
10	72,50	10	72,50
11	72,50	11	70,00
12	70,00	12	67,50
13	67,50	13	67,50
14	65,00	14	65,00
15	60,00	15	60,00
16	57,50	16	55,00
17	57,50	17	55,00
18	55,00	18	55,00
19	55,00	19	55,00
20	52,50	20	52,50
21	52,50	21	50,00
22	45,00	22	45,00
23	45,00	23	45,00
24	42,50	24	42,50
25	35,00	25	35,00

EK 6/B**GRUPLARIN BAŞARI TESTİNDEN ALDIKLARI SONTEST PUANLARI**

Deney Grubu		Kontrol Grubu	
Denek Sıra No	Puanı	Denek Sıra No	Puanı
1	95,00	1	92,50
2	92,50	2	85,00
3	95,00	3	95,00
4	90,00	4	87,50
5	95,00	5	82,50
6	97,50	6	87,50
7	95,00	7	90,00
8	85,00	8	90,00
9	92,50	9	90,00
10	72,50	10	82,50
11	82,50	11	80,00
12	95,00	12	92,50
13	82,50	13	75,00
14	92,50	14	85,00
15	90,00	15	82,50
16	62,50	16	57,50
17	95,00	17	82,50
18	55,00	18	50,00
19	82,50	19	42,50
20	85,00	20	77,50
21	92,50	21	70,00
22	92,50	22	67,50
23	85,00	23	85,00
24	77,50	24	75,00
25	55,00	25	42,50

EK 7/A

GRUPLARIN TUTUM ÖLÇEĞİNDEN ALDIKLARI ÖNTEST PUANLARI

Deney Grubu		Kontrol Grubu	
Denek Sıra No	Puanı	Denek Sıra No	Puanı
1	119	1	125
2	132	2	114
3	112	3	115
4	135	4	132
5	126	5	116
6	150	6	130
7	148	7	144
8	147	8	121
9	116	9	139
10	128	10	131
11	122	11	146
12	145	12	122
13	115	13	137
14	119	14	131
15	136	15	110
16	130	16	129
17	120	17	115
18	138	18	130
19	125	19	115
20	115	20	141
21	108	21	135
22	132	22	139
23	119	23	102
24	114	24	97
25	104	25	108

EK 7/B**GRUPLARIN TUTUM ÖLÇEĞİNDEN ALDIKLARI SONTEST PUANLARI**

Deney Grubu		Kontrol Grubu	
Denek Sıra No	Puanı	Denek Sıra No	Puanı
1	148	1	131
2	126	2	132
3	107	3	97
4	143	4	135
5	126	5	110
6	141	6	132
7	129	7	144
8	129	8	125
9	104	9	142
10	122	10	136
11	114	11	147
12	148	12	125
13	120	13	129
14	120	14	116
15	126	15	118
16	131	16	130
17	121	17	121
18	140	18	130
19	126	19	113
20	117	20	140
21	133	21	112
22	123	22	140
23	130	23	131
24	122	24	90
25	104	25	129

EK-8

**GRUPLARIN DENKLEŞTİRİLMESİNDE KULLANILAN SOSYAL
BİLGİLER DERSİ KARNE NOTLARI**

Deney Grubu		Kontrol Grubu	
Denek Sıra No	Puanı	Denek Sıra No	Puanı
1	5	1	5
2	5	2	5
3	5	3	5
4	5	4	5
5	5	5	5
6	5	6	5
7	5	7	5
8	5	8	5
9	5	9	5
10	4	10	5
11	5	11	5
12	5	12	5
13	5	13	5
14	5	14	5
15	5	15	5
16	5	16	3
17	5	17	5
18	5	18	5
19	4	19	5
20	5	20	5
21	5	21	5
22	5	22	5
23	5	23	5
24	5	24	5
25	3	25	4

EK-9**ÖĞRENME STİLLERİNE UYGUN OLARAK HAZIRLANAN ETKİNLİK
PLANLARINI UYGULAMA YÖNERGESİ**

Değerli öğretmen,

İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesi kapsamında görsel, işitsel, devin-duyumsal öğrenme stil boyutlarına uygun olarak hazırlanan etkinlik planlarının uygulanmasında aşağıda sıralanan işlemlere tam olarak yer vermeye çalışınız.

- 1) Araştırmacı tarafından hazırlanan etkinlik planlarının belirtilen basamaklara uygun biçimde uygulanması için size verilen planı ders öncesi dikkatlice inceleyiniz.
- 2) Derse başlamadan önce kullanmanız gereken araç ve gereçleri sınıfa getirerek kullanıma hazır hale getiriniz.
- 3) Sınıflarınızdaki öğrencilerin çalışma kağıtlarının daha kolay dağıtılması için öğrenme stil boyutlarına uygun şekilde oturup oturmadıklarını kontrol ediniz.
- 4) Öğrencilerinizin planlarda belirtilen etkinlikleri gerçekleştirip gerçekleştirmediklerini mutlaka kontrol ediniz.
- 5) Öğrencilerinizi anlamadıkları konularda ve etkinliklerde sorular sormaları için cesaretlendiriniz.
- 6) Etkinliklerin mutlaka gruplar içinde ve gruplar arasında paylaşılmasına dikkat ediniz.
- 7) Öğrencilerinizin değerlendirme çalışmalarına mümkün olduğunca etkin ve dengeli bir biçimde katılmalarını sağlayınız.

- 8) Öğrencilere yaptıkları etkinliğin çeşidine göre zaman konusunda esnek davranınız.

EK/10

**ÖĞRENME STİLLERİNE UYGUN OLARAK HAZIRLANAN ETKİNLİK
PLANLARININ UYGULANMASINA İLİŞKİN GÖZLEM FORMU**

Aşağıdaki etkinliklerin gerçekleşme düzeyini ilgili sözcüğün altına (X) işareti koyarak belirtiniz.

	GÖZLENEN ETKİNLİKLER	EKSİĞİ VAR	KABUL EDİLEBİLİR	ÇOK İYİ
1.	Etkinlik planında belirtilen basamaklara uyma			
2.	Derste kullanılacak araç ve gereçleri ders öncesi hazırlama			
3.	Öğrencilerin öğrenme stil boyutlarına uygun biçimde oturmalarını sağlama			
4.	Uygulama sırasında öğrenci çalışmalarını kontrol etme			
5.	Öğrencileri anlamadıkları konularla ve etkinliklerle ilgili sorularını yanıtlama			
6.	Çalışmaların kümeler içinde ve kümeler arasında paylaşılmasını sağlama			
7.	Etkinlikler sırasında öğrencilere zaman konusunda esnek davranma			
8.	Öğrencilerin değerlendirme etkinliklerine etkin ve dengeli biçimde katılmalarını sağlama			

